

**РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА
ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

**РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА
ОРГАНІЗАЦІЯ**

**УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА
ОХОРОНИ ПРИРОДИ**

ЗВІТ

**ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РІВНЕНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ
(проект)**

2019

**РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА
ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ**

**РІВНЕНСЬКА ОБЛАСНА
ОРГАНІЗАЦІЯ**

**УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА
ОХОРОНИ ПРИРОДИ**

ЗВІТ

ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ (проект)

Розробник звіту:
Рівненська обласна організація
Українського товариства охорони природи
Голова президії

_____ к.е.н.Берташ Б.М.

спільно з Рівненською
обласною державною адміністрацією

2019

Звіт складено колективом авторів, які увійшли до складу Робочої групи з проведення СЕО

Зміст

Список скорочень	5
Резюме нетехнічного характеру.....	7
Загальні положення	9
Розділ 1. Методологія СЕО	11
1.1. Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні	11
1.2. Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року.....	12
1.3. Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розроблення Стратегії та проведення СЕО.....	17
Розділ 2. Зміст та основні цілі документа державного планування (ДДП) - Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 р., його зв'язок з іншими ДДП.....	18
2.1. Стратегічне планування у Рівненській області	18
2.2. Стратегічні та операційні цілі Стратегії.....	26
2.3. Зв'язок Стратегії з національними і регіональним екологічними програмами та планами	28
Розділ 3. Характеристика поточного стану довкілля та умов життєдіяльності населення Рівненської області.....	33
3.1. Ключові екологічні проблеми, ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії.....	33
3.2. Характеристика стану довкілля та умов життєдіяльності населення на територіях ймовірного впливу.....	40
3.2.1. Атмосферне повітря	40
3.2.2. Екологічна ситуація в галузі водокористування	41
3.2.3. Земельні ресурси та стан ґрунтів.....	45
3.2.4. Природні об'єкти та збереження біорізноманіття.....	48
3.2.5. Утворення та накопичення відходів.....	52
3.2.6. Екологічно небезпечні об'єкти області	56
Розділ 4. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення.....	60
4.1. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення, визначеним на національному рівні.....	60
Розділ 5. Опис коротко-, середньо-, довгострокових, постійних, тимчасових, вторинних, синергічних і кумулятивних наслідків для довкілля і здоров'я населення від впливу Стратегії.....	75
5.1. Складові довкілля, що зазнають впливу антропогенного та природного характеру від виконання Стратегії	75
5.2. Ймовірні наслідки впливу на довкілля і здоров'я населення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року	75
Розділ 6. Заходи запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП - Стратегії розвитку Рівненської області до 2027 року	82
6.1. Пропозиції заходів робочої групи з СЕО для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП.....	82

6.2. Обґрунтування вибору альтернатив виконання окремих завдань ДДП	85
Розділ 7. Організація моніторингу фактичного впливу Стратегії на довкілля і здоров'я населення.....	87
Розділ 8. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля та здоров'я населення.....	89
Висновки.....	90
Список джерел.....	92
Додатки.....	95
Додаток 1. Національні екологічні цілі.....	96

Список скорочень

ГДК	Гранично допустима концентрація
ДДП	документа державного планування
МСБ	Малий та середній бізнес
ОВНС	Оцінка впливу на навколишнє середовище
ПАТ	Публічне акціонерне товариство
РГ	Робоча група
СЕО	Стратегічна екологічна оцінка
ТПВ	Тверді побутові відходи

Резюме нетехнічного характеру

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого розвитку, що спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку.

Одним із інструментів забезпечення збалансованості Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року є проведення в процесі її розробки стратегічної екологічної оцінки (СЕО). СЕО – це системний і запобіжний процес, що здійснюється з метою аналізу потенційного впливу на довкілля документів стратегічного характеру, а також з метою інтегрування результатів оцінки в процес прийняття рішень.

Стратегічна екологічна оцінка Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року - приклад застосування цього підходу до розробки комплексної стратегії розвитку регіону. Оцінка здійснювалася у 2019 р. одночасно з розробленням Стратегії.

СЕО Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року проводилася за методологією, що ґрунтується на досвіді країн ЄС та передбачає шість етапів:

Етап 1. Підготовчий

Етап 2. Визначення сфери охоплення СЕО

Етап 3. Оцінка екологічної ситуації на території регіону

Етап 4. Проведення СЕО (оцінка запропонованих Стратегією завдань та заходів щодо їх впливу на довкілля та відповідність національним і регіональним екологічним цілям)

Етап 5. Розроблення документації з СЕО та передача її на затвердження

Етап 6. Моніторинг фактичного впливу впровадження Стратегії на довкілля.

Для забезпечення виконання СЕО було проведено кілька засідань Робочої групи з розробки СЕО, яка:

- схвалила методологію проведення СЕО;
- визначила ключові регіональні екологічні проблеми;
- проаналізувала тренди стану довкілля області;
- провела аналіз відповідності Стратегії визначеним екологічним цілям;
- здійснила експертну оцінку ймовірного впливу Стратегії на складові довкілля;
- внесла пропозиції до Стратегії;
- підготувала рекомендації щодо реалізації окремих завдань Стратегії.

Розробка Стратегії супроводжувалася з проведенням СЕО, що дало можливість своєчасно передавати пропозиції, напрацьовані Робочою групою з СЕО, на розгляд розробників Стратегії, та повністю інтегрувати СЕО в процес розробки Стратегії. Спільна робота забезпечила вільний обмін інформацією, внесення в робочому порядку пропозицій до Стратегії та врахування або доопрацювання їх.

Більшість пропозицій, сформованих за результатами СЕО, враховані в остаточній редакції Стратегії.

В цілому розробка Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року проведена з врахуванням ймовірних впливів на довкілля та з прагненням їх мінімізації. Запропонований Стратегію сценарій розвитку прийнятний з точки зору збалансованості, а його реалізація за умови дотримання екологічних вимог, не сприятиме збільшенню антропогенного навантаження на довкілля.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, - незначна.

Таким чином, поєднання у Стратегії зусиль, спрямованих на заохочення економічного зростання та капіталовкладень у регіон, із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, забезпечуватиме розвиток Рівненської області як регіону високої якості життя та безпечного довкілля.

Загальні положення

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого розвитку, що спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Одним з інструментів екологічної політики, який дозволяє поряд з економічними та соціальними факторами враховувати в процесах планування та управління екологічні фактори, є екологічна оцінка. Екологічна оцінка заснована на простому принципі: легше виявити і запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії її здійснення. Екологічна оцінка зосереджена на всебічному аналізі можливого впливу запланованої діяльності на довкілля і використанні результатів цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків.

Стратегічна екологічна оцінка упродовж останнього десятиріччя застосовується у багатьох країнах світу. З 2001 р. СЕО обов'язкова для держав-членів Європейського Союзу. Застосування СЕО в ЄС регулюється „Директивою 2001/42/ЕС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище”. Основні положення цієї директиви стали основою для підготовки Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо). Протокол про СЕО був підписаний у травні 2003 р. у Києві на 5-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони навколишнього середовища „Довкілля для Європи”.

Безпосередні вигоди від проведення СЕО полягають у зборі інформації, яка допомагає приймати виважені рішення, а також у подальших досягненнях у галузі охорони довкілля та збалансованого розвитку. Крім того, існують інші вигоди, які є невід'ємною частиною принципу залучення громадськості та прозорих процедур, яких необхідно дотримуватися. Таким чином, проведення СЕО:

- забезпечує високий рівень захисту довкілля;
- поліпшує якість розробки планів і програм;
- підвищує ефективність прийняття рішень;
- сприяє виявленню нових можливостей розвитку;
- допомагає запобігти помилкам, які можуть бути дуже дорогими;
- поліпшує систему управління;
- сприяє транскордонній співпраці.

„Стратегічність” СЕО полягає в тому, що процес екологічного оцінювання інтегрується в процес розробки планів і програм. Таким чином, СЕО можна розглядати як інструмент планування. СЕО може підвищити якість

планування декількома способами, зокрема шляхом забезпечення сфокусованого, відкритого до альтернатив підходу, а також шляхом аналізу цілого ряду потенційних наслідків і можливостей для досягнення більш збалансованих форм розвитку.

Об'єктом оцінки даного звіту є документ державного планування - проект Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року (далі - Стратегія), розробка якої проводилася за керівництва Рівненської облдержадміністрації (далі - ОДА), у 2019 році. Зауважимо, що при розробці попередніх Стратегій розвитку області Звітів СЕО не проводилось з причин відсутності відповідного законодавчого, нормативного та методологічного забезпечення в Україні для СЕО як такого. Отже, Звіт СЕО для ДДП - Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 розробляється вперше.

Необхідно брати до уваги і той факт, що Стратегія відображає загальні пріоритети та цілі розвитку області загалом, без акценту на конкретні населені пункти чи території, в межах яких існують соціальні, економічні чи екологічні проблеми, які потрібно вирішувати на більш низькому рівні планування, в тому числі на рівні реалізації конкретної планової діяльності.

Для проведення СЕО Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року застосована методологія, що ґрунтується на досвіді інших країн, яка дозволила оцінити потенційні впливи на довкілля від реалізації Стратегії та запропонувати заходи щодо їх пом'якшення або запобігання.

Обсяг стратегічної екологічної оцінки

В рамках розробки „Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року відповідно до ст. 8 Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку” було оприлюднено заяву про обсяги СЕО на офіційному веб-сайті Рівненської обласної державної адміністрації та в друкованих засобах масової інформації. Протягом громадського обговорення заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки надійшли зауваження та пропозиції від Департаменту екології та природних ресурсів Рівненської обласної державної адміністрації №2672/04/1.3-01/19 від 09.09.2019 р. та Департаменту охорони здоров'я Рівненської обласної державної адміністрації №вих.-3107/01-13/19 від 11.10.2019 р.

Розділ 1. Методологія СЕО

1.1. Нормативно-правова база проведення СЕО в Україні

Слід зазначити що упродовж останнього десятиріччя СЕО застосовується у багатьох країнах світу. З 2001 р. Стратегічна екологічна оцінка стала обов'язковою для держав-членів Європейського Союзу. Застосування СЕО в ЄС регулюється „Директивою 2001/42/ЕС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище”.

Основні положення Директиви 2001/42/ЕС стали основою для підготовки **Протоколу про стратегічну екологічну оцінку** (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо). Протокол про СЕО забезпечив розвиток СЕО у порівнянні з Директивою 2001/42/ЕС. Зокрема, він додав оцінку законодавчих актів, приділив значну увагу впливу на здоров'я населення та процедурі участі громадськості й консультацій із заінтересованими сторонами. Протокол про СЕО був ратифікований Верховною Радою України 01.07.2015 р. (№562-VIII) Станом на жовтень 2014 р. Сторонами протоколу були 26 країн регіону Європейської комісії ООН.

До прийняття Закону „Про стратегічну екологічну оцінку” в Україні оцінка впливу господарської діяльності на довкілля забезпечувалась двома інструментами: оцінкою впливу на навколишнє середовище (ОВНС) та державною екологічною експертизою.

Проведення екологічної експертизи та ОВНС регулювалося законами України „Про охорону навколишнього природного середовища” (1991), „Про екологічну експертизу” (1995), „Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті” (1999) та Державними будівельними нормами України ДБН А.2.2-1-2003 „Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд” (2004).

Державна екологічна експертиза та ОВНС були спрямовані переважно на оцінку впливу на довкілля конкретних проектів. Правда, Закон України „Про екологічну експертизу” (від 09 лютого 1995 р. №45/95-ВР) відносив до об'єктів екологічної експертизи державні інвестиційні програми, проекти схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку окремих галузей народного господарства, проекти генеральних планів населених пунктів, схем районного планування тощо. Однак процедура такої експертизи не була чітко визначена.

Закон України „Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р.” №2697-VIII від 28.02.2019 р. визначив засади нової екологічної політики України як частини реформ, що впроваджуються в процесі асоціації з ЄС. В цьому законі СЕО згадується в основних принципах національної екологічної політики, інструментах реалізації національної екологічної політики та показниках ефективності Стратегії.

У 2012 р. Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (від 17.12.2012 р. №659) затверджено „Базовий план адаптації екологічного

законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації)”. Зокрема, відповідно до цього плану потрібно привести нормативно-правову базу України у відповідність до вимог „Директиви 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище”.

Економічна частина „Угоди про асоціацію між Україною та ЄС”, підписана 27 червня 2014 р., передбачає наближення законодавства України до законодавства ЄС з питань довкілля. Мова йде про те, що має бути впроваджено 26 Директив і 3 Регламенти ЄС, у тому числі Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище.

Закон України „Про стратегічну екологічну оцінку” ухвалений 20 березня 2018 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, №16, ст. 138) є основою для проведення стратегічної екологічної оцінки (СЕО) стратегії розвитку Рівненської області.

Законом визначено повноваження суб’єктів стратегічної екологічної оцінки, порядок проведення такої оцінки, транскордонні консультації та інформування про затвердження документа державного планування та моніторинг його виконання. Зокрема чітко прописано етапи проведення стратегічної екологічної оцінки (стаття 9), а саме:

- 1) визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки;
- 2) складання звіту про стратегічну екологічну оцінку;
- 3) проведення громадського обговорення та консультацій;
- 4) врахування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій;
- 5) інформування про затвердження документа державного планування;
- 6) моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров’я населення.

Також закон визначає обсяг стратегічної екологічної оцінки (ст. 10) та дає характеристику звіту про СЕО (ст.11).

1.2. Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Розробка СЕО проводилась згідно Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку”. Запропонована методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року, як і методологія розроблення самої Стратегії, складається з шести етапів:

Етап 1. Підготовчий

Ухвалення рішення про проведення СЕО. Рішення щодо проведення СЕО приймається обласною державною адміністрацією та / або обласною радою.

Створення Робочої групи з СЕО та забезпечення її постійної взаємодії з усіма розробниками Стратегії. Робоча група формується з представників органів влади та місцевого самоврядування, експертів з охорони довкілля, експертів з СЕО, науковців, представників громадськості та інших заінтересованих сторін. Робочій групі має бути забезпечений вільний доступ до

інформації та можливість надавати коментарі й рекомендації розробникам стратегії.

Визначення кола органів влади, які братимуть участь у консультаціях. СЕО передбачає необхідність проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я, яким має бути надана можливість прокоментувати проект стратегії та екологічний звіт.

Визначення кола заінтересованих сторін і необхідного ступеня залучення громадськості до участі та консультацій. Успішна та ефективна участь громадськості є важливою для успіху СЕО. Відповідно до Протоколу про СЕО громадськості мають бути надані можливості для участі в СЕО. Проект стратегії та екологічний звіт мають бути своєчасно доведені до відома громадськості. Заінтересованій громадськості повинна бути надана можливість висловити свою думку щодо проекту стратегії, плану або програми, а також щодо екологічного звіту. До громадськості в процесі СЕО слід звертатися якомога раніше, а в ідеалі – на момент формування Робочої групи з СЕО. Участь громадськості на цьому ранньому етапі буде свідчити про суспільний інтерес до СЕО, підвищить прозорість процесу СЕО, забезпечить можливість виявлення потенційного конфлікту цінностей різних соціальних груп, а також гарантуватиме, що важливі для громадськості питання будуть розглянуті під час визначення сфери охоплення СЕО. В процесі визначення кола заінтересованих сторін слід звернути увагу на соціальні групи, які потенційно можуть постраждати від погіршення стану довкілля, і на тих, для кого збереження довкілля є одним з основних видів діяльності (науковці, представники громадських екологічних організацій, освітяни).

Інформування громадськості. Вимоги щодо інформування громадськості сформульовані в ст. 5 „Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля” (Орхуська конвенція). Інформування громадськості є важливою складовою на усіх етапах СЕО. На підготовчому етапі необхідно проінформувати про початок процесу СЕО та формування Робочої групи з СЕО.

Етап 2. Визначення сфери охоплення СЕО

Визначення ключових регіональних екологічних проблем. Огляд екологічних проблем необхідний для того, щоб допомогти зосередити СЕО на тих складових довкілля, які важливі для регіону. Визначити пріоритетність регіональних екологічних проблем можуть допомогти питання:

- 1) Які проблеми найдавніші та найбільш значущі в регіоні?
- 2) Які зміни відбуваються в довкіллі?
- 3) Яка історія та витoki цих проблем? Група з СЕО має визначити головні регіональні екологічні проблеми на основі наявних аналітичних матеріалів.

Рейтинг цих проблем може бути визначений шляхом експертного опитування членів Робочої групи з СЕО, а також більш широкого соціологічного опитування.

Визначення просторових і часових меж оцінки. Просторовий масштаб

оцінки має охоплювати природні, соціально-економічні та культурні ресурси та регіональні взаємозв'язки між ними, а також практику землекористування, на яку може потенційно вплинути будь-який з альтернативних сценаріїв, розроблених для регіону. Ідеальні випадки, коли просторові межі оцінки співпадають з природними межами річкових басейнів, геологічних регіонів або екосистем.

Проведення консультацій з природоохоронними органами та органами охорони здоров'я щодо того, яка інформація включається до екологічного звіту.

Етап 3. Оцінка екологічної ситуації на території регіону

Збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників. Визначаються складові довкілля (як екологічні, так і соціально-культурні), на яких зосереджується увага СЕО. Визначаються ключові показники, які характеризують стан складових довкілля (наприклад, показники якості води, показники стану здоров'я населення тощо). Ці показники дозволять прийняти рішення, оцінити зміни у довкіллі, зосередивши увагу на тих параметрах, які реагуватимуть на зміни і створюватимуть зворотний зв'язок, а також тих параметрах, моніторинг яких ефективний. Зібрана інформація дозволить оцінити поточний стан довкілля.

Проведення SWOT-аналізу з точки зору екологічної ситуації. SWOT-аналіз дозволяє виявити сильні і слабкі сторони екологічної ситуації в регіоні, а також можливості й загрози, які впливатимуть на екологічну ситуацію. Виявлення загроз сприятиме оцінці їхнього впливу на довкілля, а визначення можливостей сприятиме пошуку шляхів зменшення впливу планованої діяльності на довкілля.

Проведення аналізу трендів стану довкілля. Якісна оцінка екологічних проблем регіонального розвитку в минулому (з наголосом на головні тенденції та очікувані проблеми) є основою для початку розробки документації з СЕО. В багатьох випадках 50% і більше загального часу на проведення СЕО витрачається саме на визначення базового рівня стану довкілля. Разом з тим, такий аналіз дозволяє оцінити альтернативи пропонованій стратегії регіонального розвитку, обумовлені об'єктивними тенденціями зміни стану довкілля.

Етап 4. Проведення СЕО (оцінка запропонованих заходів щодо впливу на довкілля та відповідність національним і регіональним екологічним цілям)

Оцінка ступеню врахування національних і регіональних екологічних цілей в стратегічних цілях і проектах Стратегії. Оцінюється ступінь врахування природоохоронних національних і регіональних цілей в рамках пропонованої стратегії регіонального розвитку. Для цього використовуються екологічне законодавство, стратегічні документи національної екологічної політики, регіональні стратегічні документи та національні й регіональні екологічні програми.

Проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей. Результати оцінки ступеню врахування екологічних цілей обговорюються з громадськістю для того, щоб зібрати зауваження та пропозиції і врахувати їх в документації з СЕО.

Визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру. Чинники змін у регіоні можуть бути антропогенними або природними. До таких чинників відносять також регіональну політику та управлінські дії. Зміни екологічної ситуації в регіоні часто обумовлені синергетичною взаємодією економічних, адміністративних, демографічних і соціально-культурних чинників, а також рівнем розвитку промисловості, сільського господарства, науки і технологій. Чинниками регіональних змін можуть бути розширення або скорочення певних галузей економіки (енергетика, сільське господарство, переробна промисловість, лісове господарство тощо); зміна моделей міського та сільського розвитку; розширення або звуження взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, бізнесом і громадськими організаціями; зміни чисельності населення в регіоні; зміни у практиці землекористування тощо. Важливо також виокремити чинники регіонального рівня і чинники, пов'язані з національними, міжнародними та глобальними впливами. Чинники більш високого (надрегіонального) рівня часто пов'язані з національною політикою та міжнародними угодами, спрямованими, наприклад, на збалансований розвиток, збереження біорізноманіття, протидію зміні клімату.

Проведення оцінки впливу Стратегії на складові довкілля. У випадку, коли у Стратегії передбачаються конкретні заходи і проекти, що мають територіальну прив'язку, оцінюється вплив пропонованих заходів на складові довкілля (вплив на атмосферне повітря, воду, ґрунти, природні ресурси, флору і фауну). У випадку, коли неможливо чітко визначити територіальну прив'язку конкретних заходів і проектів, оцінка впливів стратегії ґрунтується на експертній оцінці членів робочої групи з СЕО. Для оцінки впливу можуть бути використані контрольні переліки, а також матриці взаємодій, конфліктів і синергізмів. При цьому оцінюються прямі, непрямі, другорядні, сукупні, синергетичні, короткотермінові, тимчасові та довготривалі впливи.

Проведення оцінки впливу Стратегії на стан здоров'я та добробут населення. У випадку, коли в Стратегії передбачаються конкретні заходи і проекти, що мають територіальну прив'язку, група оцінює вплив пропонованих заходів на стан здоров'я та добробут населення (небезпека для здоров'я населення, соціально-економічні наслідки, поведження з відходами, транспорт, розвиток інфраструктури, естетичні характеристики території, використання ландшафтів для рекреаційних цілей тощо). У випадку, коли неможливо чітко визначити територіальну прив'язку конкретних заходів і проектів, оцінка впливів стратегії ґрунтується на експертній оцінці членів робочої групи з СЕО. Для оцінки впливу можуть бути використані контрольні переліки, а також матриці взаємодій, конфліктів і синергізмів. При цьому оцінюються прямі, непрямі, другорядні, сукупні, синергетичні, короткотермінові, тимчасові та довготривалі впливи.

Етап 5. Розроблення документації з СЕО та передача на затвердження

Підготовка екологічного звіту та рекомендацій щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації Стратегії. Усі етапи проведення СЕО відображаються в екологічному звіті. На основі проведеного аналізу готуються рекомендації щодо запобігання, скорочення або пом'якшення потенційних негативних впливів на довкілля та здоров'я населення, які можуть бути результатом реалізації Стратегії. Під час розробки регіональних стратегій розвитку досить рідко розглядаються альтернативні стратегії. Частіше використовується більш гнучкий підхід, що передбачає аналіз різноманітних сценаріїв в межах стратегії, який дозволяє розглядати різноманітні сценарії розвитку в усій їх багатоманітності. Тому на основі запропонованих рекомендацій можна розробити один або кілька альтернативних сценаріїв реалізації стратегії.

Обговорення документації, збір і врахування пропозицій зацікавлених органів влади та громадськості. Обговорення документації з СЕО - суттєва складова СЕО, оскільки дозволяє не лише ознайомити громадськість з результатами СЕО, а й зібрати пропозиції заінтересованих органів влади та громадськості до Стратегії. Заінтересовані органи влади можуть оцінити правильність організації процесу СЕО та оцінити якість документації з СЕО.

Розробка остаточного проекту документації з СЕО та передача в обласну раду та обласну державну адміністрацію для розгляду та ухвалення. Група з СЕО забезпечує врахування в екологічному звіті рекомендацій заінтересованих органів влади та громадськості (громадських організацій). Невраховані рекомендації також відображаються в документації СЕО з поясненням причин неврахування. Екологічний звіт, розроблений в процесі СЕО, передається регіональним органам влади для розгляду та ухвалення. Загалом, рекомендації СЕО мають бути максимально враховані в кінцевому варіанті Стратегії. Розробники Стратегії мають зазначити, які рекомендації були враховані, а які – ні і чому.

Забезпечення доступу громадськості до розробленої документації. Розроблена документація СЕО розміщується на веб-сайтах обласної ради та обласної держадміністрації поряд із затвердженою регіональною стратегією.

Етап 6. Моніторинг фактичного впливу впровадження Стратегії на довкілля

Створення системи моніторингу та оцінки впливу Стратегії на довкілля. Документація СЕО має містити пропозиції щодо організації системи моніторингу впливу впровадження Стратегії на довкілля. Ця система має враховувати той факт, що планування регіонального розвитку – це поступовий процес, який залежить від розробки та схвалення стратегії, відбору проектів і програм з її реалізації, моніторингу фактичного впливу та запуску нового циклу планування. СЕО має бути складовою частиною усіх цих етапів планування. У зв'язку з цим, хід реалізації Стратегії необхідно контролювати з врахуванням:

- 1) показників, які характеризують виконання природоохоронних заходів

під час реалізації Стратегії;

2) результатів ОВНС окремих проектів, які виконуватимуться в рамках Стратегії. Результати такого моніторингу необхідно буде враховувати під час оновлення Стратегії або підготовки нових стратегічних документів.

Утворення робочого органу з моніторингу впливу Стратегії на довкілля. Для моніторингу впливу Стратегії на довкілля має бути створений робочий орган. Цей орган може функціонувати у складі робочої групи з моніторингу стратегії. До його складу можуть увійти члени робочої групи з СЕО, а також представники громадськості. Робочий орган з моніторингу має забезпечити доступ громадськості та органів влади до результатів моніторингу.

1.3.Забезпечення доступу та врахування думки громадськості під час розробки Стратегії та проведення СЕО

Участь громадськості - один з ключових принципів СЕО. Участь громадськості та інших зацікавлених сторін у СЕО - гарантія запобігання можливостям прийняття органами влади таких стратегічних рішень, які можуть обмежити екологічні права та інтереси громадян.

Громадськість – це одна або більше фізичних або юридичних осіб і, згідно з національним законодавством або практикою, їхні об'єднання, організації або групи. Таке визначення застосовується в „Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля” (Орхуська конвенція), Протоколі про СЕО та Директиві ЄС про СЕО. Орхуська конвенція визначає **зацікавлену громадськість** як „громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні довкілля та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість” (ст. 2.5).

Протокол про СЕО вимагає забезпечення своєчасних і ефективних можливостей для участі громадськості в СЕО планів і програм, коли ще можливий вибір будь-якого з варіантів (ст. 8.1). Проект плану або програми, а також екологічний звіт повинні бути своєчасно доведені до відома громадськості (ст. 8.2). Необхідно виявити **зацікавлену громадськість**, у тому числі відповідні неурядові організації (ст. 8.3). Саме зацікавленій громадськості повинна бути надана можливість висловити свою думку щодо проекту плану або програми, а також щодо екологічного звіту в розумні терміни (ст. 8.4).

Методологія проведення СЕО Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року передбачає участь громадськості на різних стадіях процесу СЕО. Всього відбулося три засідання Робочої групи з проведення Стратегічної екологічної оцінки (СЕО) Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року. Представники громадськості увійшли до складу Робочої групи. Звіт з СЕО має бути представленим на громадське обговорення.

Розділ 2. Зміст та основні цілі документа державного планування (ДДП) - Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 р., його зв'язок з іншими ДДП

2.1. Стратегічне планування у Рівненській області

Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2027 року (далі – Стратегія) розроблена на підставі Законів України „Про стимулювання розвитку регіонів” №2850-IV від 8 вересня 2005 року, „Про засади державної регіональної політики” № 156-VIII від 5 лютого 2015 року з урахуванням положень та завдань Указу Президента України „Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”, Програми діяльності Кабінету міністрів України, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України №849 від 29.09.2019 р., згідно з вимогами Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій розвитку та планів заходів, затвердженого Постановою кабінету міністрів України №932 від 11.11.2018 р., Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №79 від 31.03.2016 р. та досвіду реалізації Стратегії розвитку Рівненщини до 2020 року.

Розробка Стратегії виконувалась Робочою групою у період з травня 2019 по грудень 2019 року протягом низки семінарів та дискусій.

Стратегічне планування – системний шлях до управління змінами й досягнення консенсусу у регіоні, а також створення спільного бачення майбутнього розвитку, творчий процес визначення проблем та погодження реалістичних цілей, завдань і стратегій, здійснення яких вирішить ці проблеми. Стратегічне планування - також потужний інструмент об'єднання лідерів бізнесу і посадовців місцевої влади для створення публічно-приватних партнерств, що має позитивний вплив на місцевий діловий клімат та конкурентне становище громади, а також на вирішення інших питань, пов'язаних з рівнем життя громадян.

Розробка Стратегії регіонального розвитку має висхідний характер. Вона відпрацьовується робочою групою, що визначала напрями розвитку та сфери прикладання необхідних зусиль.

Строковість інструментів планування визначалася на основі поєднання довгострокового стратегічного плану та середньострокових циклів планування його реалізації. Визначені на основі цього підходу стратегічні цілі мають характер довгострокових (на 7 років) напрямів розвитку, тоді як операційні цілі / програми орієнтуються на реалізацію пріоритетних завдань (3 роки). Саме вони, будучи ключовими елементами Стратегії, визначають сценарії та шляхи досягнення стратегічних цілей.

Модель розробки Стратегії було обрано, виходячи з потреб регіону.

Основне завдання Стратегії розвитку Рівненської області – визначити напрями подальших дій у сфері реформування економіки області для забезпечення її збалансованого розвитку на період до 2027 року.

Етапи розробки Стратегії:

1. Організація роботи

Початковим етапом розробки Стратегії було формування Робочої групи – колективу осіб, який був створений для роботи над планом стратегічного розвитку регіону. Саме на засіданнях Робочої групи презентувалися, обговорювалися усі напрями роботи та ухвалювалися відповідні рішення.

2. Соціально-економічний та SWOT-аналіз

Відправний пункт розробки Стратегії - інвентаризація статистичних даних. Стратегічний аналіз є чимось більшим від розгляду статистичних показників, оскільки передбачає також оцінку структурних, політичних, економічних та соціальних умов. У цьому сенсі кількісно-емпіричний аспект має тісний зв'язок з якісними аспектами.

Соціально-економічний аналіз, порівняльні переваги, виклики та ризики, що враховують специфіку Рівненщини, - основа стратегічного планування, що поєднує в собі потреби районів і шляхи розв'язання проблем.

Після аналізу ситуації аналізувався потенціал регіону. В основу методики виконання цієї роботи було покладено SWOT-аналіз. На практиці робоча група визначала сильні сторони регіону, можливості розвитку, слабкі сторони та зовнішні загрози. На засіданнях РГ проводився мозковий штурм, зосереджений на визначенні синергетичної взаємодії чинників у рамках кожного з елементів SWOT-аналізу, що мав на меті визначення стратегічної орієнтації, порівняльних переваг і забезпечення можливості управління ризиками.

Виявлені сильні і слабкі сторони, можливості і загрози формують чітке уявлення про поточну ситуацію, проблеми та потенціал розвитку регіону, а отже є містком між соціально-економічним аналізом та Стратегією, причому орієнтація Стратегії та основні елементи стратегічних цілей наприкінці цього етапу стали очевидними. SWOT-аналіз приведений у табл. 2.1.

SWOT-аналіз Рівненської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>1. Розвинена магістральна транспортна інфраструктура зі значним транзитним потенціалом, аеропорт з міжнародним статусом.</p> <p>2. Належна забезпеченість трудовими ресурсами, зокрема робітничих та інженерних професій, фахівцями ІТ-сфери, наявність відповідних освітніх закладів (система закладів профтехосвіти – одна з найбільш ефективних та збалансованих в Україні).</p> <p>3. Значні запаси корисних копалин (граніт, базальт, торф, мінеральні підземні води, бурштин, сировина для виробництва скловиробів та будматеріалів, інше).</p> <p>4. Область забезпечена лісовими ресурсами. Лісистість території області становить 42,1%, що у 2,4 раза перевищує середній показник по Україні.</p> <p>5. Показники забезпеченості водними ресурсами у розрахунку на одного жителя області в 1,9 раза більше середніх по Україні.</p> <p>6. Вагомий виробничий та інвестиційний потенціал (хімічна, меблева, деревообробна, добувна промисловість, виробництво будматеріалів і скловиробів, багатогалузеве сільське господарство).</p> <p>7. Наявність науково-практичних розробок у органічному землеробстві та комплексній переробці місцевих сировинних ресурсів.</p> <p>8. Налагоджена системна робота із залучення інвестицій та ефективна співпраця з проектами міжнародної технічної допомоги.</p> <p>9. Наявність документально оформлених земельних ділянок, придатних для реалізації інвестиційних проектів.</p> <p>10. Область посідає 6 місце серед регіонів України за рейтингом RegionalDoingBusiness 2018.</p> <p>11. Забезпечення доступних умов надання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам.</p> <p>12. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, 80% експорту спрямовується до країн ЄС.</p> <p>13. Активне впровадження енергозберігаючих технологій у господарському комплексі та соціальній сфері.</p> <p>14. Один з кращих в Україні показник доступності послуг первинної медичної допомоги для мешканців всієї області.</p>	<p>1. Значний ступінь зносу основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі та їх моральна застарілість.</p> <p>2. Низька продуктивність праці у сільському господарстві.</p> <p>3. Більшість виробництв орієнтовані лише на місцевий ринок збуту та неконкурентні на глобальному ринку.</p> <p>4. Ґрунти північної частини області – малородючі, земельні ділянки південної частини – сильно подрібнені.</p> <p>5. Низька якість автомобільних доріг місцевого значення.</p> <p>6. Комунальна інфраструктура більшості населених пунктів області потребує модернізації.</p> <p>7. Значні міжрайонні дисбаланси розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я, сфери зайнятості населення.</p> <p>8. Значна тіньова зайнятість.</p> <p>9. Відтік з регіону висококваліфікованих трудових ресурсів.</p> <p>10. Низький рівень розвитку виробничої кооперації суб'єктів малого і середнього бізнесу, особливо у сільській місцевості.</p> <p>11. Недостатньо ефективна діяльність у сфері поводження з відходами, що спричиняє в окремих громадах складну екологічну ситуацію.</p>

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>15. Значний туристичний потенціал (пам'ятки історії та культури, природно-заповідні об'єкти, рекреаційно-оздоровчі заклади).</p> <p>16. Суспільно-політична стабільність, висока духовність та громадянська активність населення, один із найнижчих в Україні рівень злочинності.</p>	
Можливості	Загрози
<p>1. Покращення бізнес-клімату в Україні та області, вдосконалення системи стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу.</p> <p>2. Впровадження сучасних методів виробничої кооперації малих та середніх підприємств.</p> <p>3. Зростання інвестиційної привабливості України та області, збільшення обсягів інвестицій за рахунок різних джерел фінансування.</p> <p>4. Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості.</p> <p>5. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом стимулюватиме виробників підвищувати якість продукції та відповідальність за охорону довкілля.</p> <p>6. Випереджуючий розвиток високотехнологічних експортоорієнтованих сфер господарської діяльності.</p> <p>7. Розвиток логістики та ефективне використання транзитно-транспортного потенціалу області.</p> <p>8. Підвищення продуктивності праці у господарському комплексі за рахунок широкого впровадження інновацій та креативних індустрій.</p> <p>9. Реалізація розвиткових проектів громад за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів та міжнародної технічної допомоги.</p> <p>10. Зростання популярності внутрішнього туризму.</p> <p>11. Розвиток відновлювальної енергетики та використання альтернативних видів палива.</p> <p>12. Забезпечення комплексного використання та збереження природно-сировинного потенціалу.</p> <p>13. Системна реалізація реформи децентралізації, зростання бюджетної самостійності громад, проведення ефективної адмінреформи, налагодження муніципального співробітництва.</p>	<p>1. Призупинення реформи дерегуляції (зокрема щодо спрощення і прискорення дозвільно-погоджувальних процедур).</p> <p>2. Посилення необґрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих, правоохоронних та судових органів.</p> <p>3. Відсутність оперативного та ефективного реагування органів влади, роботодавців та закладів освіти на відтік кваліфікованих кадрів за кордон, а також студентської молоді на навчання за межі України.</p> <p>4. Скорочення у найближчі роки частки працездатного населення.</p> <p>5. Невизначеність щодо ринку земель сільськогосподарського призначення.</p> <p>6. Відсутність ефективної державної підтримки впровадження інновацій та розвитку креативної економіки.</p> <p>7. Продовження збройної агресії Російської Федерації на Сході України з відповідними негативними економічними, соціальними та екологічними наслідками.</p> <p>8. Відсутність ефективної державної програми поводження з відходами.</p> <p>9. Недостатньо ефективна боротьба з корупцією.</p>

Порівняльні переваги, виклики та можливі ризики для Рівненської області

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Прогнозоване покращення бізнес-клімату в Україні та зростання її інвестиційної привабливості у поєднанні із сильними сторонами регіону створюють передумови для розвитку на Рівненщині конкурентоспроможної на зовнішньому та внутрішньому ринках економіки, ефективного функціонування інфраструктури та соціальної сфери, створення для мешканців регіону умов для самореалізації та розвитку особистості, належного захисту довкілля.

Серед сильних сторін області, які сприятимуть розбудові в регіоні сучасної економіки (зокрема, випереджувачого розвитку високотехнологічних експортоорієнтованих сфер господарської діяльності): вагомий виробничий, інвестиційний та ресурсний потенціал (включаючи трудові, земельні, лісові, водні ресурси, поклади корисних копалин); розвинена транспортна інфраструктура (автомобільний, залізничний та повітряний транспорт); орієнтована на ринки ЄС структура експорту; системна робота органів влади Рівненщини щодо забезпечення сприятливих умов для започаткування і ведення бізнесу, активізації залучення інвестицій, впровадження енергоефективних заходів і технологій у виробничій та соціальній сферах; наявність наукових шкіл і науково-практичних розробок у значимих для регіону виробничих галузях.

Передбачається подальше зростання світового попиту на продукцію сільського господарства і харчової промисловості, однак з дотриманням при цьому вимог щодо належної якості продукції (особливо, при торгівлі з основним торговельним партнером області – країнами ЄС).

Досягнути в цих умовах успішного розвитку агропромислового сектору можливо, передусім, за рахунок широкого впровадження виробничої кооперації малих і середніх підприємств, підвищення продуктивності праці, широкому впровадженню інновацій (як розроблених на Рівненщині, так і залучених).

Впровадження інновацій (технологічних, маркетингових, адміністративно-організаційних) та креативних індустрій – одна з визначальних передумов для розвитку і інших галузей виробничої сфери (промисловості, транспортного комплексу, будівництва, зв'язку).

До сильних сторін області, серед іншого, належать: ефективна система підготовки кадрів; один з кращих в Україні показник доступності послуг первинної медичної допомоги; комплексний розвиток системи надання адміністративних послуг. Значною мірою це пов'язано з достатньо успішною реалізацією на Рівненщині реформи децентралізації. Реформа дала і додатковий поштовх розвитку туристичної галузі регіону, яка має значний потенціал (зокрема екотуризм, культурний, медичний та релігійний).

Для інфраструктури громад області пріоритетними залишаються енергозбереження (зокрема, розвиток відновлювальної енергетики), ефективне функціонування транспортної мережі, безпека життєдіяльності людини (передусім, охорона довкілля).

Зважаючи на суспільно-політичну стабільність в регіоні, його вагомий потенціал та системні успіхи у визначальних сферах діяльності, у поєднанні з можливостями реформ децентралізації та дерегуляції, це створює передумови для належного економічного, соціального та екологічного розвитку громад і територій області.

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Вплив слабких сторін регіону на його розвиток значною мірою може бути нейтралізований за рахунок зростаючих можливостей.

Зокрема, за рахунок активізації процесу залучення інвестицій (державних та приватних), коштів міжнародних фінансових організацій та міжнародної технічної допомоги можливо значною мірою знизити гостроту проблем зношеності основних фондів комунальної інфраструктури, сільського господарства, будівельної галузі, а також поліпшити екологічну ситуацію.

Зростання світового попиту на продукцію сільського господарства та харчової промисловості, а також процеси інтеграції у європейський простір стимулюватимуть підвищувати рівень якості й конкурентоспроможності продукції, яка буде орієнтована не лише на місцевий ринок збуту.

Системна реалізація реформи децентралізації, проведення ефективної адміністративної реформи можуть стати вагомими інструментами впливу на подолання ряду слабких сторін Рівненщини, серед яких: низька якість автомобільних доріг місцевого значення, високий ступінь зносу комунальної інфраструктури більшості населених пунктів області, неефективна діяльність у сфері поводження з відходами, значні міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я, сфері зайнятості населення, значна тіньова зайнятість.

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

Зовнішні фактори (загрози) можуть суттєво погіршити проблеми розвитку області, пов'язані із слабкими сторонами регіону.

Так, на слабкі сторони Рівненської області найбільше можуть вплинути негативні зовнішні фактори: призупинення реформи дерегуляції; посилення необгрунтованого втручання у господарську діяльність контролюючих, правоохоронних та судових органів; неефективна боротьба з корупцією, що в свою чергу призведе до погіршення підприємницького клімату та інвестиційної привабливості регіону, зниження продуктивності праці, зокрема у сільському господарстві, зростання безробіття.

Крім того, затримка процесів децентралізації може посилити такі негативні явища (слабкі сторони регіону) як: низька якість автомобільних доріг місцевого значення, значний ступінь зносу комунальної інфраструктури більшості населених пунктів області та великі міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я.

Однією із загроз, що може посилювати слабкі сторони, є відсутність оперативного та ефективного реагування органів влади, роботодавців та

закладів освіти на відтік кваліфікованих кадрів за кордон, а також студентської молоді на навчання за межі України. Це може суттєво знизити продуктивність праці в господарському комплексі, погіршити ситуацію у соціальній сфері.

3. Визначення Місії, стратегічного Бачення

Робоча група визначила Місію та стратегічне Бачення розвитку регіону - бажаного стану соціально-економічної системи у майбутньому, який може бути означений конкретною датою. Коректне формулювання Бачення з точним зазначенням складових загальної мети розвитку дуже важливе для успішного впровадження, подальшого моніторингу та оцінки виконання.

Стратегічне Бачення відображає те, куди регіон має прийти в результаті реалізації Стратегії розвитку та відображає той конкретний результат, який бажає досягти у майбутньому.

4. Формування стратегічних та операційних цілей із відповідними заходами

Стратегічні цілі визначено в найзагальніших рисах, як мінімум, на 7 років. Цей строк визначено для того, щоб створити стратегічну платформу для циклів реалізації тривалістю по 3 роки кожний та для уникнення необхідності повторення процесу розробки стратегії в проміжний період і перевірки життєздатності планів у довгостроковій перспективі. Стратегічні цілі визначено на основі порівняльних переваг регіону з урахуванням викликів, а також можливих перешкод і ризиків на шляху розвитку.

Операційні цілі визначено як віхи на шляху досягнення стратегічних цілей, які передбачають реалізацію необхідних заходів. Ці заходи визначено з метою досягнення відповідних стратегічних цілей на період до 2027 року. Дуже часто ці заходи є поєднанням регіональних заходів (проектів розвитку) та реформ, які створюють базу для подальшої розбудови потенціалу й досягнення цілей розвитку.

Найважливіший результат розробки Стратегії - почуття відповідальності за неї на регіональному та місцевому рівнях, зміцнення потенціалу партнерських груп, їхньої підзвітності та відповідальності за реалізацію.

На цьому етапі також розпочинається процес розробки Плану реалізації Стратегії, який формується на основі визначених у Стратегії стратегічних і операційних цілей (після того, як їх схвалено), а робочі підгрупи узгоджують конкретні заходи, які мають бути вжиті для досягнення цих цілей з визначенням відповідальних за їх виконання, встановленням термінів виконання та визначенням необхідних ресурсів. План реалізації розробляється за кожною стратегічною і операційною ціллю і представляє собою „дерево цілей”. Він формується виходячи з принципу „від загального до конкретного” та несе в собі високу ступінь деталізації.

Етап формування стратегічних і операційних цілей супроводжується також проведенням Стратегічної екологічної оцінки (СЕО), що дозволяє забезпечити досягнення екологічної збалансованості Стратегії. Для виконання СЕО створюється окрема робоча група, основним завданням якої є оцінювання потенційних негативних впливів на довкілля від реалізації Стратегії у

майбутньому. Таким чином, принципи сталого розвитку стають основою для Стратегії, а її розробка проводиться в дусі забезпечення поєднання зусиль, спрямованих на заохочення економічного зростання та капіталовкладень у регіон, із зусиллями, спрямованими на пом'якшення несприятливого впливу на довкілля, для формування регіону, для якого є важливою якістю життя нинішнього та майбутніх поколінь.

5. Громадське обговорення та ухвалення Стратегії

Розробивши Стратегію включно з Планом її реалізації, Робоча група ініціює проведення громадських слухань (або використовуються інші форми громадського обговорення). Після проведення громадського обговорення, допрацьована Стратегія подається на розгляд і ухвалення обласною радою в якості політики розвитку регіону.

6. Моніторинг та впровадження

Для забезпечення належного рівня відповідальності за реалізацію Стратегії створюється система моніторингу її впровадження. Така система має включати Орган з моніторингу, Документ (Положення) про систему моніторингу виконання Стратегії.

В цілому Стратегія - основа для її впровадження через проекти регіонального розвитку, що випливають з операційних цілей Стратегії, а також базисом ухвалення управлінських та бюджетних рішень у сфері розвитку області.

2.2. Стратегічні та операційні цілі Стратегії

Оскільки головним об'єктом спрямування стратегічних зусиль регіонального розвитку є людина і якість її життя, під час розробки Стратегії було ухвалено рішення сформулювати нове стратегічне Бачення розвитку області:

РІВНЕНЩИНА – лідер Північно-західного регіону України, територія зі сприятливим інвестиційним кліматом, розвиненою інфраструктурою та унікальними природними ресурсами, де створено рівні можливості для ведення бізнесу та гармонійного розвитку людини.

Стратегія пропонує обрати реалістичний сценарій розвитку області, що передбачає гармонізацію усієї її території. Збереження системи розселення забезпечуватиме умови для використання природних багатств. Це можливо за умов збереження та розвитку інфраструктури усієї території області.

Обрані Стратегією стратегічні цілі – спосіб досягнення стратегічного Бачення. Їх визначення обумовлено, з одного боку, повноваженнями учасників розробки і впровадження Стратегії, з іншого боку, – наявністю політичної волі та інструментів впливу. Стратегічне Бачення досягатиметься через наступні цілі:

Стратегічна ціль 1	Стратегічна ціль 2	Стратегічна ціль 3
Розвиток конкурентної економіки	Збалансований розвиток територій області	Розвиток людського капіталу

Обрані стратегічні цілі будуть реалізовані через систему операційних цілей. В умовах планування розвитку такого складного, багатовекторного утворення як область, передбачається визначення операційних цілей, завдань для окремих територій – об'єднаних територіальних громад, міст, селищ, сіл.

Стратегічні цілі 1-3 об'єднали спектри втручань, що стосуються окремих сфер діяльності та територій області. Натомість, стратегічна ціль 3 „Розвиток людського потенціалу” є прямою соціальною інвестицією, яка забезпечує розвиток та збереження населення, демонструє цінність кожного мешканця області для створення спільного добробуту.

Таблиця 2.

Стратегічні, операційні цілі та завдання Стратегії розвитку Рівненської області

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Розвиток конкурентної економіки	1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень	1.1.1. Розвиток галузей економіки з високою доданою вартістю (Іт-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції); 1.1.2. Розвиток органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва; 1.1.3. Підтримка впровадження інновацій (технологічних, організаційних, комерційних), освоєння виробництва інноваційних продуктів; 1.1.4. Сприяння розвитку інфраструктури інтелектуальних послуг та креативних індустрій.
	1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва; 1.2.2. Впровадження інструментів мікро-фінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу; 1.2.3. Підтримка місцевих виробників для збільшення експорту продукції з високою доданою вартістю.
	1.3. Стимулювання залучення інвестицій	1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів; 1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону; 1.3.3. Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів.
2. Збалансований розвиток територій області	2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	2.1.1. Розвиток транспортно-логістичного потенціалу області; 2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях; 2.1.3. Розвиток спортивної інфраструктури області; 2.1.4. Забезпечення функціонування та розвитку мережі центрів надання адміністративних послуг; 2.1.5. Впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій; 2.1.6. Підвищення ефективності управління: енергетичними ресурсами, у галузі водопостачання та водовідведення, а також поводження з твердими побутовими відходами.
	2.2. Стимулювання економічної активності в громадах	2.2.1. Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем; 2.2.2. Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях; 2.2.3. Формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини; 2.2.4. Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури; 2.2.5. Сприяння зайнятості та підтримка самозайнятості населення; 2.2.6. Розвиток співробітництва громад.
К ЛЮДСЬК ОГО ПОТЕНЦІАЛУ	3.1. Підвищення обізнаності та соціальної	3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти; 3.1.2. Сприяння соціальному становленню молоді,

активності мешканців	всебічному захисту та розвитку дітей; 3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери; 3.1.4. Підтримка розвитку лідерства та волонтерського руху.
3.2. Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації	3.2.1. Покращення транспортної доступності для жителів регіону; 3.2.2. Створення умов для включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів АТО/ООС; 3.2.4. Збереження та підтримка культури, народних традицій і надбань, пам'яток культурної спадщини.

2.3. Зв'язок Стратегії з національними регіональними екологічними програмами та планами

Стратегія розвитку Рівненської обл. на період до 2027 р. (далі – Стратегія) узгоджується із Законами України „Про стимулювання розвитку регіонів” №2850-IV від 08.09.2005 р., „Про засади державної регіональної політики” № 56-VIII від 05.02.2015 р. з урахуванням положень та завдань Указу Президента України „Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 р.”, Програмою діяльності Кабінету міністрів України, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України №849 від 29.09.2019 р., з Порядком розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій розвитку та планів заходів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №932 від 11.11.2018 р., Методикою розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженою Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №79 від 31.03.2016 р., досвідом реалізації Стратегії розвитку Рівненщини до 2020 р. та економічними, соціальними, екологічними, інфраструктурними, територіальними й іншими аспектами розвитку.

Відповідність Стратегії національним та регіональними екологічним програмам та їх цілям детально проаналізована в розділі 4 цього Звіту.

Проте залишається під питанням узгодженість механізмів реалізації запропонованих Стратегією ініціатив із існуючою в державі системою програмно-цільового бюджетування та фінансування заходів. Стратегія сама по собі як інструмент планування регіонального розвитку не підлягає фінансуванню з обласного чи державного бюджету, тому Стратегія має реалізуватись через програми соціально-економічного розвитку, цільові регіональні програми, проекти розвитку. В основі досягнення цілей Стратегії є створення на основі її пріоритетів Плану реалізації Стратегії на новій, інноваційній для української системи регіонального розвитку, основі – як взаємоузгодженого у просторі та часі набору конкретних проектів та заходів регіонального розвитку.

Таким чином всім конкретним пропонованим Стратегією заходам мають відповідати проектні листки Плану реалізації, які в свою чергу для забезпечення їх виконання повинні бути включені у відповідні регіональні програми. Виходячи з того, що підставою для виконання Стратегії стане саме План її реалізації, можна стверджувати, що цей документ також має підлягати стратегічній екологічній оцінці, адже саме він деталізуватиме, яким чином досягатимуться стратегічні та операційні цілі Стратегії.

Таблиця 2.1

Зв'язок операційних цілей Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 р. з діючими галузевими програмами Рівненської області

Операційна ціль Стратегії/Завдання*	Назва програми	Узгодженість
1.1.2. Розвиток органічного сільського господарства, аграрного підприємства та садівництва	Про Комплексну програму розвитку агропромислового комплексу Рівненської обл. на 2018-2022 рр. (рішення Рівненської обласної ради від 18.05.2018 р. №837).	- Програма серед своїх пріоритетів не охоплює питання стирпування та підтримки розвитку органічного сільського господарства та виробництва.
1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	Про Програму розвитку малого і середнього підприємництва у Рівненській обл. на 2018-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 16.03.2018 р. №863)	+/- Програма недостатню увагу розвитку підприємства
1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів	Про Програму розвитку інвестиційної діяльності в Рівненській обл. на 2019-2020 рр. (рішення Рівненської обласної ради від 15.03.2019 р. №1284)	+/- Програма не виділяє напрям інвестиційних продуктів
2.1.1. Розвиток транспортно-логістичного потенціалу області	Про Програму розвитку та підтримки обласного комунального підприємства „Міжнародний аеропорт Рівне” на 2018-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 18.05.2018 р. №936)	+/- Розглядається питання підтримки комунального підприємства „Міжнародний аеропорт Рівне” як одного із складових транспортно-логістичного потенціалу
	Про Програму розвитку дорожнього господарства Рівненської області на 2019-2022 роки (рішення Рівненської обласної ради від 15.03.2019 р. №1285)	+
2.1.2. Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню первинному, вторинному та третинному рівнях	Про обласну програму забезпечення надання медичної допомоги хворим із ураженням органів опорного та руху на 2016-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 17.06.2016 р. №201)	+/- Програма вирішує питання хворим із ураженням органів опорного та руху

	Про Обласну програму розвитку паліативної допомоги та догляду в Рівненській області на 2015-2020 рр. (рішення Рівненської обласної ради від 12.06.15 р. №1472)	Програма розглядає питання надання паліативної допомоги	+/-
2.1.3.Розвиток спортивної інфраструктури області	Про Програму розвитку фізичної культури і спорту в Рівненській обл. на період до 2020 р. (рішення Рівненської обласної ради від 06.09.2017 р. №654)		+
2.1.5.Впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій	Про Програму забезпечення поінформованості населення та сприяння розвитку інформаційного простору Рівненської обл. 2016-2020 рр. (рішення Рівненської обласної ради від 11.03.2016 р. №113)	Програма не розглядає питання впровадження електронних сервісів у систему управління територіями	+/-
	Про внесення змін до обласної програми інформатизації та розвитку електронного урядування на 2017-2019 роки (нова редакція) (рішення Рівненської обласної ради від 16.03.2018 р. №871)		+
2.1.6.Підвищення ефективності управління: гетичними ресурсами, водовідведення, а також поводження з твердими побутовими відходами	Про програму „Питна вода Рівненської області” на 2006-2020 рр. (рішення Рівненської обласної ради від 04.10.2005 р. №646)	Розглядається питання забезпечення питною водою	+/-
	Про комплексну програму енергоефективності Рівненської області на період 2018-2025 років (рішення Рівненської обласної ради від 16.03.2018 р. №866)	Розглядається питання енергоефективності	+/-
2.2.2.Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємств у сільських територіях	Про Програму підтримки фермерських господарств Рівненської області на 2016-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 11.09.2015 р. №1545)	Основна увага приділена фермерським господарствам	+/-
2.2.3.Формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини	Про Програму розвитку туризму в Рівненській області на 2016-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 11.03.2016 №117)		+
	Про Стратегію розвитку туризму Зеленого шляху „Медове коло” на 2018-2022 рр. (рішення Рівненської обласної ради від 18.05.2018 р. №938)		+
2.2.4.Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури	Про регіональну програму розвитку природно-заповідного фонду та формування регіональної екологічної мережі Рівненської області як частини інфраструктури	Програма визначає розвиток природно-заповідного фонду	+/-

	Рівненської обласної ради від 25.09.2009 р. №1330)		
3.1.1.Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до освіти	Про обласну програму підтримки молоді на 2016-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 25.12.2015 р. №18)	+	
3.1.2.Сприяння соціальному становленню молоді, всебічному захисту та розвитку дітей	Про обласну програму національного виховання учнівської молоді Рівненщини на 2008-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 29.02.2008 р. №695)	+	
	Про Програму „Діти Рівненщини” на 2016-2020 роки (рішення Рівненської обласної ради від 04.11.2016 р. №321)	+	
3.1.3.Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери	Про Програму реалізації проекту „Покращення системи підготовки кадрів для потреб економіки Волинського субрегіону” в рамках Програми Європейського Союзу „Підтримка політики регіонального розвитку в Україні” (рішення Рівненської обласної ради від 06.03.2015 р. №1436)	+/-	Розглядається питання покращення системи виконання проекту Програми
3.2.2.Створення умов для включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів АТО/ООС	Про обласну цільову програму „Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів” на період до 2020 року (рішення Рівненської обласної ради від 16.11.2012 р. №727)	+	
3.2.4.Збереження та підтримка культури, народних традицій і надбань культурної спадщини	Про Програму розвитку культури Рівненської області на період до 2022 року (рішення Рівненської обласної ради від 16.03.2018 р. №859)	+	

* операційна ціль/завдання, які можуть бути реалізовані через заходи відповідної програми

В 2019 році у Рівненській області реалізувалося 71 регіональна галузева програма, з яких 9 мають відношення до збереження навколишнього природного середовища, але лише для 3-х з них було передбачено фінансування з обласного бюджету у 2019 році. В таблиці 2.1 наведено аналіз узгодженості екологічних цілей Стратегії з галузевими програмами Рівненської області. Програми, дія яких завершується у 2019 році, не бралися до розрахунку, виходячи з терміну реалізації Стратегії, яка триватиме до 2027 року.

З таблиці видно, що не всі завдання Стратегії, що мають на меті зменшення антропогенного навантаження на довкілля або започаткування екологічно-дружніх ініціатив, можуть бути реалізовані через існуючі в області

галузеві регіональні програми. Так, наприклад, основні цілі, спрямовані на поліпшення існуючої ситуації щодо стану довкілля Рівненської області (2.1.6. Підвищення ефективності управління: енергетичними ресурсами, у галузі водопостачання та водовідведення, а також поводження з твердими побутовими відходами), станом на 2019 рік не мають відповідних обласних програм, через які вони можуть бути реалізовані. Також, важливо зазначити, що значна частка програм, через які можуть бути реалізовані решта операційних цілей Стратегії екологічного спрямування, мають термін реалізації до 2019-20 років, в той час, коли сама Стратегія розрахована на період до 2027 року.

Вище наведений огляд важливий не стільки з точки зору забезпечення реалізації операційних цілей Стратегії екологічного спрямування, які беруться до уваги при проведенні СЕО, скільки, виходячи з того, що значна частка завдань цих операційних цілей спрямована на зменшення антропогенного навантаження на довкілля у майбутньому, а стратегічна екологічна оцінка Стратегії виконувалась із припущення, що дані завдання будуть реалізовуватись належним чином.

Розділ 3. Характеристика поточного стану довкілля та умов життєдіяльності населення Рівненської області

3.1. Ключові екологічні проблеми, ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються Стратегії

На сьогодні Рівненщина відноситься до територій з помірним рівнем забруднення довкілля, але з помітно вираженою тенденцією до зростання техногенного навантаження на нього.

Промислову спеціалізацію області визначають електроенергетика, хімічна та деревообробна промисловість, виробництво будівельних матеріалів, виробництво скловиробів, машинобудування і металообробка, текстильна, харчова та видобувна промисловості.

Всі складові довкілля (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси) зазнають антропогенного навантаження, що супроводжується збільшенням обсягів викидів в атмосферу та скидів у поверхневі водні об'єкти зворотних вод підприємств, накопиченням відходів усіх класів небезпеки.

При цьому просторовий розподіл техногенного навантаження на довкілля Рівненщини нерівномірний, що викликане концентрацією промислового потенціалу переважно в центральній частині області.

Для забезпечення екологічного збалансованого розвитку, збереження популяцій видів рослин і тварин області створена мережа природно-заповідного фонду, до якої станом на 01.09.2019 р. віднесено 315 територій та об'єктів загальною площею 206,9 тис. га, що складає 10,4% площі області (у тому числі 28 об'єктів загальнодержавного значення площею 90,2 тис. га та 287 об'єктів місцевого значення площею 116,6 тис. га).

Основними об'єктами природно-заповідного фонду області є: Рівненський природний заповідник площею 42,3 тис. га, - природне ядро Поліського екологічного коридору національної екологічної мережі України. Найбільший в Україні і складається з чотирьох масивів, розташованих у Володимирецькому, Дубровицькому, Рокитнівському та Сарненському районах. У його складі чотири водно-болотні угіддя з переліку водно-болотних угідь міжнародного значення згідно Рамсарської конвенції;

Національний природний парк „Дермансько-Острозький” площею 5,4 тис. га на території Острозького та Здолбунівського районів. Займає вузьку частину Малого Полісся між Мізоцьким кряжем та Кременецькою височиною;

Новостворений у 2019 р. Національний природний парк „Нобельський” площею 25,3 тис. га на території Зарічненського району;

три регіональні ландшафтні парки:

„Прип'ять-Стохід” площею 21,6 тис. га у Зарічненському районі;

„Надслучанський” площею 17,2 тис. га у Березнівському районі;

„Дермансько-Мостівський” площею 19,8 тис. га у Здолбунівському районі;

Рівненський зоопарк загально-державного значення площею 11,6 га у м.Рівне;

Дендрологічний парк загально-державного значення Березнівського лісового коледжу площею 29,5 га у м.Березне з типовими для нашої зони видами та екзотичними представниками Далекого Сходу, Сибіру, Криму, Кавказу, Середньої Азії, Америки, Японії і Китаю.

На півночі області на території ботанічної пам'ятки природи „Юзефінська дача” в Рокитнівському районі зростає Юзефінський дуб (дуб князя Ігоря), вік якого сягає 1350 років.

Здійснюються заходи щодо створення національного природного парку „Соколині гори” у Березнівському районі та національного природного парку „Пуща Радзівіла” в Рокитнівському районі.

Погіршенню екологічної ситуації та недобору врожаю сприяє зниження родючості ґрунтів через порушення особливо останніми роками сільськогосподарськими підприємствами землеробських технологій – недотримання сівозмін, низькі норми внесення органічних і мінеральних добрив, невапнування кислих ґрунтів.

Все більшої гостроти набуває забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання.

Відсутність ефективної системи поводження з відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення області.

Погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених стічних вод комунальних підприємств області, які найбільші забруднювачі поверхневих вод, зокрема, в містах Вараш, Острог, Костопіль, Сарни, Березне, Радивилів, Корець та селищах Володимирець, Рокитне, Зарічне, Демидівка.

Надзвичайно великої шкоди довкіллю області, зокрема її лісовим ресурсам і ґрунтам, завдає несанкціонований видобуток бурштину-сирцю в північних районах області.

В результаті Стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Рівненської області сформовано Рейтинг її екологічних проблем як один з кроків визначення сфери охоплення СЕО (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Ключові екологічні проблеми Рівненської області

№ (рейтинг)	Проблеми
1	2
1	Радіоактивне забруднення Рокитнівського, Сарненського, Дубровицького, Володимирецького, Заріченського та Березнівського районів області внаслідок Чорнобильської катастрофи
2	Забруднення поверхневих вод скидами стічних вод житлово-комунальних, промислових підприємств та сільським господарством, основними чинником якого є неефективна робота очисних споруд.
3	Забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання
4	Винищування лісів
5	Пошкодження лісових ресурсів і ґрунтів внаслідок несанкціонованого видобутку бурштину-сирцю в північних районах області
6	Забруднення атмосфери викидами промислових підприємств та автотранспорту
7	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок області

Продовження таблиці 3.1

1	2
8	Невинесення в натуру і відсутність картографічних матеріалів водоохоронних зон та прибережних захисних смуг водних об'єктів області
9	Низька якість питної води в сільських населених пунктах області через відсутність систем централізованого водопостачання
10	Підтоплення населених пунктів і територій, у тому числі за рахунок високого рівня ґрунтових вод
11	Застарілі технології виробництва та обладнання, висока енергоємність та матеріаломісткість
12	Низький рівень екологічної культури бізнесу та населення
13	Недосконалість системи моніторингу довкілля
14	Недостатнє фінансування природоохоронних заходів
15	Слабкі важелі впливу органів місцевого самоврядування на процеси охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів
16	Недостатнє забезпечення збереження природно-заповідного фонду
17	Невиконання необхідних обсягів рекультивації земель
18	Зниження підземних вод в Гощанському районі через зону впливу Горбаківського водозабору
19	Місця зберігання залишків непридатних до використання пестицидів у 11-и районах області

За рейтингом ключових екологічних проблем області

1. Рівненщина залишається однією з найбільш постраждалих від наслідків Чорнобильської катастрофи. Радіацією уражено понад 11 тис. км² території або 56% загальної площі області. Радіаційно забруднені сільськогосподарські угіддя займають 290 тис. га (31% загальної площі), лісові масиви - 654 тис. га (82% площі лісів області).

Території шести північних районів зазнали забруднення внаслідок аварії на ЧАЕС. Згідно з експертними висновками про радіологічний стан населених пунктів 183 населені пункти Березнівського, Володимирецького, Дубровицького, Зарічненського, Рокитнівського та Сарненського районів області залишаються у зонах радіоактивного забруднення.

Значні частини території області знаходяться у межах 30-ти кілометрових зон спостереження Рівненської та Хмельницької АЕС.

Рівненська АЕС - найпотужніший суб'єкт діяльності у сфері використання ядерної енергії в області. Нині РАЕС експлуатує 4 енергоблоки загальною електричною потужністю 2835 МВт. Так, у разі аварії на Рівненській АЕС з викидом радіоактивних речовин забруднення можуть зазнати 63 населені пункти області із загальною чисельністю населення 100,8 тис. осіб.

Понад 20 відсотків південно-східної частини області відноситься до 30-кілометрової зони Хмельницької АЕС. У разі виникнення радіаційної аварії на Хмельницькій АЕС радіоактивного забруднення можуть зазнати 83 населені пункти області, в яких проживає 59,6 тис. осіб.

В області понад 110 суб'єктів господарської діяльності використовують закриті (радіонуклідні) джерела іонізуючого випромінювання (ДІВ) та нерадіонуклідні ДІВ, що генерують іонізуюче випромінювання.

2.Негативний вплив на поверхневі води області через неефективну роботу очисних споруд має житлово-комунальне господарство та промислові підприємства. Внаслідок тривалої експлуатації систем водопостачання і каналізації стан більшості водопровідно-каналізаційних мереж та споруд незадовільний, що сприяє скидам недостатньо очищених стічних вод. Як і у минулі роки погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених стічних вод комунальних підприємств області, які є найбільшими забруднювачами поверхневих вод, зокрема, в містах Вараш, Острог, Костопіль, Сарни, Березне, Радивилів, Корець та селищах Володимирець, Рокитне, Зарічне, Демидівка.

Найбільшого антропогенного впливу зазнають:

- річка Стир, в яку здійснюється скиди стічних вод з очисних споруд КП дитячого санаторію „Хрінники”, промислово-зливові води ВП „Рівненська АЕС”, стічні води з комунальних очисних споруд м.Вараш та смт Зарічне;

- річка Іква (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м.Дубно та смт Млинів);

- річка Бережанка (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд смт Володимирець);

- річка Горинь (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м.Острог, смт Оржів, смт Гоща, м.Дубровиця та підприємств ТзОВ „ОДЕК-Україна”, Городищенської виправної колонії та ПрАТ „Рівнеазот”);

- річка Замчисько (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м.Костопіль, ПрАТ „Костопільський завод скловиробів”, ТОВ „Хмизи-сервіс” та ТзОВ „Свиспан Лімітед”);

- річка Устя (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд смт Квасилів, с.Зоря, м.Рівне та зливові води м.Рівне);

- річка Случ (скиди стічних вод м.Березне, м.Сарни, ТОВ „Завод металевих виробів”, ТОВ „Папірінвест”).

3.Все більшої гостроти набуває забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання. Нараховується понад 1000 підприємств, установ і організацій, виробнича діяльність яких пов’язана з утворенням промислових та побутових відходів.

Застарілі технології виробництва та обладнання, висока енергоємність та матеріалоємність економіки області спричиняють утворення значної кількості техногенних відходів. Для регіону, як і в цілому для України, притаманний низький рівень утилізації відходів, що спричиняє значні обсяги їх видалення та розміщення в різних поверхневих сховищах, на полігонах.

У населених пунктах області низькими темпами запроваджується роздільне збирання твердих побутових відходів (із 1026 населених пунктів впроваджено у 56).

Недостатній рівень фінансування стримує ефективне використання побутових відходів як енергоресурсу, впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів, комплексну переробку та утилізацію їх ресурсоцінних компонентів, впровадження новітніх технологій в сфері поводження з відходами.

Серед основних екологічних проблем утворення та розміщення небезпечних відходів, - відвали відходів виробництва фосфорної кислоти площею 58,2 га ПрАТ „Рівнеазот” обсягом 15,4 млн. т фосфогіпс-дигідрату.

У накопичувачі для зберігання токсичних відходів ПрАТ „Рівнеазот” площею 2,09 га заскладовано 2,261 тис. т небезпечних відходів, переважно моноетаноламіну, який утворюється при виробництві аміаку, у шламонакопичувачі площею 45,3 га розміщено 1,417540 млн. т шламу станції нейтралізації цеху фосфорної кислоти.

4.Винищування лісів. Станом на 1 січня 2019 року загальна площа земель лісового фонду області становить 810,6 тис. га, з них 798,2 тис. га (98,5%) – землі Держлісагенства України, 12,4 тис. га (1,5%) – землі в користуванні Мінборони України. Площа земель лісогосподарського призначення, що вкрита лісовою рослинністю, становить 703,2 тис. га, з них в лісах державного призначення Держлісагенства України – 692,4 тис. га, в користуванні Мінборони України – 10,8 тис. га. Лісистість області 35%.

Лісові ресурси розміщені нерівномірно, в основному зосереджені в її північній частині. У лісовому покриві хвойні породи дерев становлять 65,4%, м'яколисті – 23,8%, твердолисті – 10,8%.

Основними факторами, що несуть загрозу для лісів області є:

- випалювання сухої рослинності у весняний період, що призводить до виникнення пожеж у лісах;
- всихання соснових лісів;
- самовільні рубки.

Виснажлива експлуатація лісів зумовила зменшення лісистості, зміни породного складу, вікової структури, зменшення запасів лісів, зниження багатьох корисних функцій лісів, у тому числі їх біологічної стійкості. Тривалі порушення лісокористування породило низку екологічних проблем краю – хвороби дерев, вітровали, буреломи, механічне пошкодження цінних порід (явір, бук, модрина), що знижує сортність насаджень. Прояв ерозійних процесів призводить до порушення гідрологічного режиму річок, деградації ґрунтів, порушення наступного лісовідтворення тощо.

5.Пошкодження лісових ресурсів і ґрунтів внаслідок несанкціонованого видобутку бурштину-сирцю в північних районах області. На сьогодні так і не вирішена „бурштинова проблема”. Десятки років в Україні говорять про необхідність легалізації видобутку бурштину, але відповідний закон досі не ухвалено.

Україна - один з європейських лідерів за запасами бурштину. Навіть за найскромнішими підрахунками вони сягають від 120 до 300 т на рік. „Справжню цифру не знає ніхто. Наближений загальний річний дохід на цьому ринку складає до 300 мільйонів доларів. Це величезна спокуса для нелегалів”, – констатує С.Коломієць.

Основні запаси бурштину України зосереджені, насамперед, у лісах на території Рівненської, Житомирської та Волинської областей.

Необхідно припинити варварський видобуток бурштину, адже внаслідок неконтрольованого його видобутку стрімко знищуються лісові насадження та

надра, для відновлення яких знадобляться десятиліття. „Там є такі землі, де вже взагалі не можна проводити жодного видобутку, навіть легального, а не те що нелегального, оскільки біорізноманіття в таких лісах з'явиться тепер не раніше, ніж за сто років”.

В лісі, де вже побували бурштинокопачі, через кілька років всихають всі дерева, бо гідрологічний режим порушений ямами та помпами. Проблеми є і у тварин, які потрапляють в ями і не можуть звідти вибратись. Дуже часто бурштин добувають на цінних природних територіях. Коли добувають бурштин, копачі не зважають на режим територій, що призводить до неможливості існування багатьох рідкісних видів тварин з Червоної книги, які не люблять, коли їх турбує людина. Наприклад, рись чи чорний лелека.

Як зазначають фахівці з Держлісагентства України, у цьому регіоні через нелегальний видобуток бурштин у вже пошкоджено 3,5 тис. га лісу. Це відбувається через те, що бурштинове каміння вимивається мотопомпами, що призводить до руйнування дренажних каналів підземних вод. „Це призводить до катастрофічних наслідків. Це повне знищення можливості циркуляції підземних вод і як наслідок мікрокліматичні зміни в цих регіонах”.

Через відсутність контролю з боку держави геолого-розвідувальні роботи покладів бурштин не ведуться, а територію, де є ймовірні запаси цього мінералу, хаотично переривають нелегальні копачі.

6. Причини забруднення атмосфери - використання технологій, велика частка яких не відповідає сучасним екологічним вимогам, із значною часткою морально застарілого і фізично зношеного устаткування, невиконання у встановлені терміни атмосферно-захисних заходів щодо зниження шкідливих викидів, низький рівень експлуатації пилогазоочисних споруд.

Основними забруднювачами атмосферного повітря у 2018 році були підприємства м.Рівне (2,6 тис. т), Здолбунівського (2,7 тис. т), Рівненського (1,2 тис. т), Дубенського (0,6 тис. т), Костопільського (0,6 тис. т) та Рокитнівського (0,3 тис. т) районів.

Найбільш забруднені території міст Рівне (44977,2 кг/км²), Вараша (4057,4 кг/км²), Дубно (3455,6 кг/км²), а також Здолбунівського (4168,1 кг/км²), Рівненського (1041,4 кг/км²), Дубенського (483,8 кг/км²) та Костопільського (386,8 кг/км²) районів.

Основними забруднювачами атмосфери області є підприємства переробної промисловості (75,8% загального обсягу забруднюючих речовин). Найбільшими підприємствами – забруднювачами атмосферного повітря, якими щороку викидається у атмосферне повітря понад 66% усіх викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел, у області є ПрАТ „Рівнеазот”, філія „Волиньцемент” ПАТ „Дікергофф цемент Україна”, ПрАТ „Консюмерс-Скло-Зоря”, філія „Управління магістральних газопроводів „Львівтрансгаз”, ТзОВ „Агроконцерн”, ТзОВ „Укрмолпродукт”, ТзОВ „ОДЕК-Україна”, ТзОВ „Свиспан Лімітед”.

За оцінкою ступеня забрудненості атмосферного повітря загальний рівень забруднення оцінюється як підвищений. Індекс забруднення атмосфери (ІЗА) у 2018 році становив 5,9.

7.Порушення гідрологічного та гідрохімічного режимів малих річок області. Основними причинами порушення гідрологічного режиму малих річок області є природний і антропогенний фактори. Основними природними факторами, які зумовлюють паводки в області, є:

- складна гідрометеорологічна ситуація (інтенсивні тривалі дощі по всій площі водозбору річкової мережі);

- геологічні та гідрологічні умови, які приводять до формування зсувів, обвалів та селей;

- надзвичайно сприятливі умови для швидкого стікання води (значна крутизна схилів, близьке залягання водонепроникних гірських порід).

Основні антропогенні фактори, що зумовлюють паводки в області:

- недостатня пропускна здатність річок;

- зарегульованість річкової мережі;

- забудова заплавної землі;

- безсистемна вирубка лісів;

- захаращення русел річок, розорення прибережних захисних смуг.

3.2. Характеристика стану довкілля та умов життєдіяльності населення на територіях ймовірного впливу

3.2.1. Атмосферне повітря

За даними Головного управління статистики в області загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у 2018 році від стаціонарних джерел склав 9,1 тис. т, що на 0,5 тис. т або на 5% менше ніж у 2017 році [4].

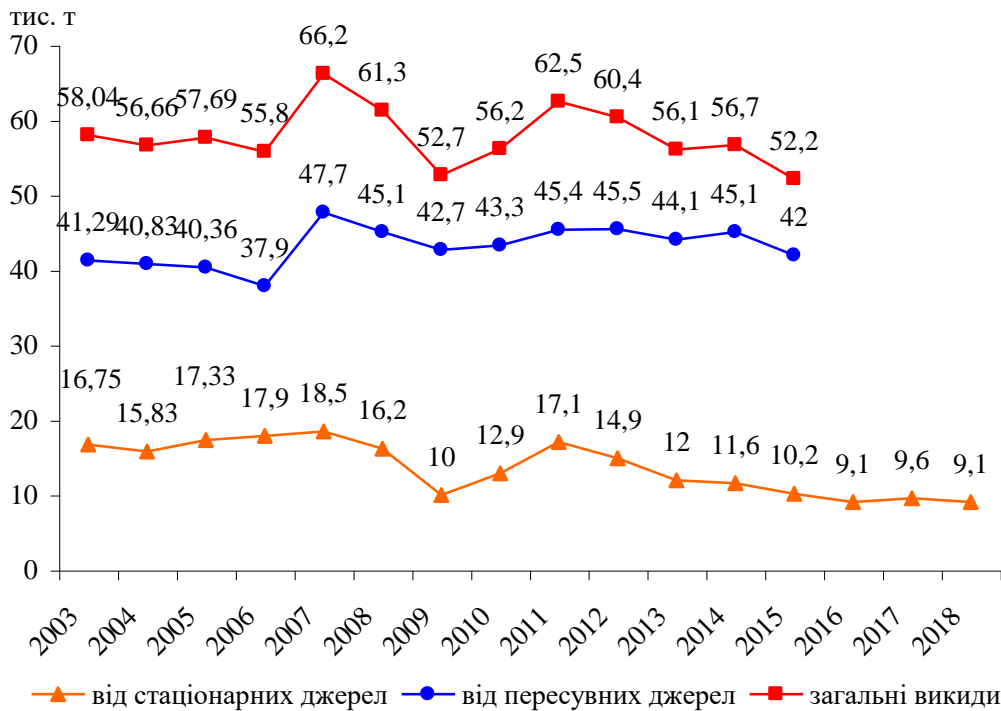

Рис. 3.1. Динаміка викидів шкідливих речовин в атмосферу від стаціонарних та пересувних джерел [4]

На динаміку викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря впливають економічні процеси в області. Основною причиною зменшення викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами є скорочення обсягів виробництва. Причини забруднення атмосфери - використання технологій, велика частка яких не відповідає сучасним екологічним вимогам, із значною часткою морально застарілого і фізично зношеного устаткування, невиконання у встановлені терміни атмосферно-захисних заходів щодо зниження шкідливих викидів, низький рівень експлуатації пилогазоочисних споруд.

Основними забруднювачами атмосферного повітря у 2018 році були підприємства м.Рівне (2,6 тис. т), Здолбунівського (2,7 тис. т), Рівненського (1,2 тис. т), Дубенського (0,6 тис. т), Костопільського (0,6 тис. т) та Рокитнівського (0,3 тис. т) районів.

Найбільш забрудненою є територія міст Рівне (44977,2 кг/км²), Вараша (4057,4 кг/км²), Дубно (3455,6 кг/км²), а також Здолбунівського (4168,1 кг/км²),

Рівненського (1041,4 кг/км²), Дубенського (483,8 кг/км²) та Костопільського (386,8 кг/км²) районів.

Основними забруднювачами довкілля області є підприємства переробної промисловості (75,8% загального обсягу забруднюючих речовин). Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності наведені в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря за видами економічної діяльності у 2018 році [4]

№ з/п	Види економічної діяльності	К-сть підприємств, які мали викиди, од	Обсяги викидів в області		Викинуто в середньому одним підприємством, т
			т	у % до підсумку	
1	Усі види економічної діяльності	223	9131,1	95,5	40,9
	у тому числі:				
1.1	Сільське, лісове та рибне господарство	26	400,1	73,7	15,4
1.2	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	15	361,6	99,0	24,1
1.3	Переробна промисловість	76	6884,4	95,0	90,6
1.4	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	20	606,6	102,0	30,3
1.5	Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	6	9,7	139,1	1,6
1.6	Будівництво	2	1,3	6,1	0,7
1.7	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	5	28,4	69,9	5,7
1.8	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	18	394,8	117,8	21,9
1.9	Тимчасове розміщення й організація харчування	1	0,3	87,8	0,3
1.10	Інформація та телекомунікації	1	3,4	111,8	3,4
1.11	Фінансова та страхова діяльність	2	6,8	966,1	3,4
1.12	Операції з нерухомим майном	6	63,7	953,4	10,6
1.13	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1	6,8	81,2	6,8
1.14	Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	15	251,6	101,8	16,8
1.15	Освіта	11	35,1	77,3	3,2
1.16	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	18	76,5	79,0	4,3

До основних забруднювачів атмосферного повітря області відносяться підприємства „Волинь-цемент” - філія ПАТ „Дікергофф цемент Україна”, ПрАТ „Рівнеазот”, ПрАТ „Консюмерс-Скло-Зоря”, ТЗОВ „ОДЕК Україна”, Філія „Управління магістральних газопроводів „Львівтрансгаз” ПАТ „Укртрансгаз” Рівненське лінійно-виробниче управління, ТЗОВ „Укрмолпродукт”, ПрАТ „Костопільський завод скловиробів”, ТЗОВ „Ізотерм-С”, ТЗОВ „Рівнетеплоенерго”, ПрАТ „Рокитнівський скляний завод”, ДП „Рівнеторф”, ТОВ „Свиспан Лімітед”, ТЗОВ „Любомирське вапняно-силікатне підприємство”, відділ освіти Зарічненської районної державної адміністрації Рівненської області.

3.2.2. Екологічна ситуація в галузі водокористування

Територією Рівненської області протікає 171 річка довжиною понад 10 км, знаходиться 150 озер, 12 водосховищ, 1688 ставків.

Річки області належать до басейну правої притоки Дніпра – р.Прип'ять і живляться в основному за рахунок талих, снігових вод, у меншій мірі – ґрунтових вод та атмосферних опадів.

Основний напрямок течії рік з півдня на північ зумовлений загальним зниженням у цьому напрямку висотних відміток поверхні.

За узагальненими даними державної статистичної звітності за формою 2-ТП (водгосп) у 2018 році водокористувачами області забрано з природних водних об'єктів 119,7 млн. м³ прісної води, в тому числі 78,69 млн. м³ з поверхневих джерел і 41,01 млн. м³ з підземних водоносних горизонтів. Основні показники використання і відведення води наведені в табл. 3.3 та на рис. 3.2.

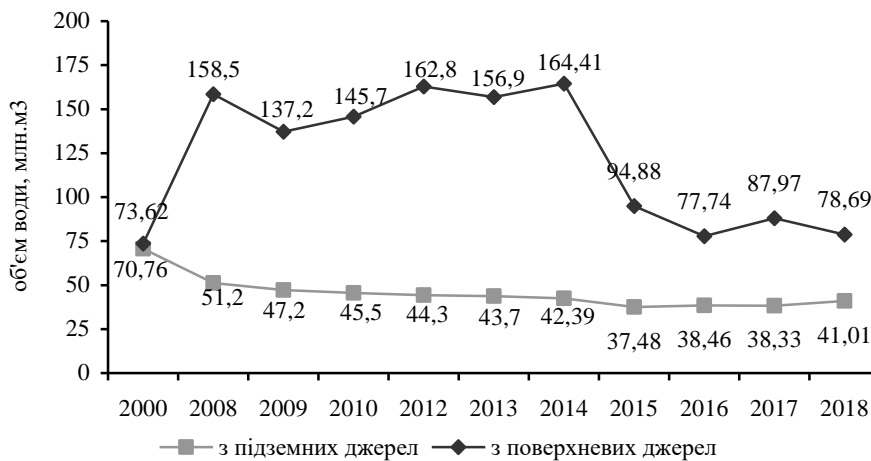

Рис. 3.2. Забір води з поверхневих та підземних водних джерел у Рівненській обл., млн. м³ [4]

Таблиця 3.3

Використання та відведення води в розрізі адміністративно-територіальних одиниць області, млн. м³ [4]

Адміністративно-територіальна одиниця, район/місто	Використано води	з неї на:		Відведено зворотних вод у поверхневі водні об'єкти		
		побутово-питні потреби	виробничі потреби	всього	у т.ч. забруднених	з них без очищення
Березнівський	0,681	0,292	0,387	0,425	0,176	-
Володимирецький	0,470	0,188	0,051	1,992	0,130	-
Гошанський	1,293	0,622	0,671	0,477	-	-
Демидівський	0,281	0,061	0,035	0,043	0,021	-
Дубенський	2,234	0,158	2,030	0,880	0,042	-
Дубровицький	0,327	0,261	0,004	0,115	-	-
Зарічненський	0,052	0,041	0,011	0,035	-	-
Здолбунівський	3,291	0,812	2,470	0,773	-	-
Корецький	0,884	0,032	0,852	0,848	0,027	-
Костопільський	1,556	0,872	0,684	1,481	0,526	-
Млинівський	1,120	0,252	0,703	0,603	-	-
Острозький	2,383	0,091	2,231	0,360	0,006	-
Рівненський	2,426	1,061	1,349	2,361	0,040	-
Рокитнівський	0,126	0,098	0,029	1,752	0,022	-
Сарненський	0,890	0,625	0,211	3,650	0,404	-
Радивилівський	1,055	0,229	0,786	0,710	0,098	-
м.Рівне	18,10	9,85	8,207	20,46	-	-
м.Дубно	1,264	0,813	0,451	1,219	-	-
м.Вараш	52,29	2,344	49,95	14,41	2,750	-
м.Острог	0,377	0,305	0,072	0,175	0,175	-

У 2018 році у поверхневі водні об'єкти області скинуто 52,76 млн. м³ зворотних вод. Розподіл скиду зворотних вод в поверхневі водні об'єкти в 2018 році наведений на рис. 3.3.

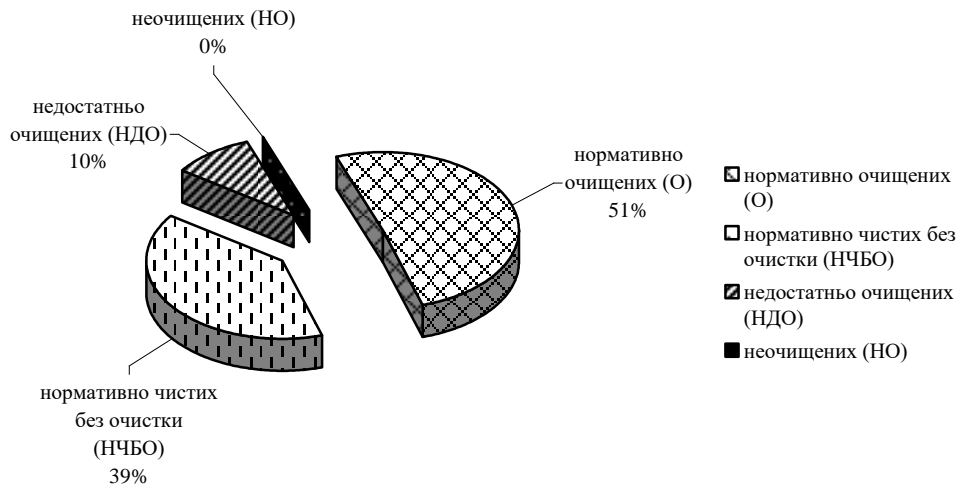

Рис 3.3. Розподіл скиду зворотних вод в поверхневі водні об'єкти Рівненської обл. у 2018 році, % [4]

Як і у минулі роки погіршенню якості поверхневих вод сприяють скиди недостатньо очищених стічних вод комунальних підприємств області, які є найбільшими забруднювачами поверхневих вод, зокрема, в містах Вараш, Острог, Костопіль, Сарни, Березне, Радивилів, Корець та селищах Володимирець, Рокитне, Зарічне, Демидівка.

Внаслідок тривалої експлуатації систем водопостачання і каналізації стан більшості водопровідно-каналізаційних мереж та споруд незадовільний.

Найбільшого антропогенного впливу зазнають:

- річка Стир, в яку здійснюються скиди стічних вод з очисних споруд КП дитячого санаторію „Хрінники”, промислово-зливові води ВП „Рівненська АЕС”, стічні води з комунальних очисних споруд м.Вараш та смт Зарічне;
- річка Іква (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м.Дубно та смт Млинів);
- річка Бережанка (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд смт Володимирець);
- річка Горинь (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м.Острог, смт Оржів, смт Гоща, м.Дубровиця та підприємств ТзОВ „ОДЕК-Україна”, Городищенської виправної колонії та ПрАТ „Рівнеазот”);
- річка Замчисько (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд м.Костопіль, ПрАТ „Костопільський завод скловиробів”, ТОВ „Хмизи-сервіс” та ТзОВ „Свиспан Лімітед”);
- річка Устя (скиди стічних вод з комунальних очисних споруд смт Квасилів, с.Зоря, м.Рівне та зливових вод м.Рівне);
- річка Случ (скиди стічних вод міст Березне та Сарни, ТОВ „Завод металевих виробів”, ТОВ „Папірінвест”).

В області забезпечення населення питною водою здійснюється виключно із джерел підземних водоносних горизонтів. Поверхневі водні об'єкти використовуються для організованого відпочинку, купання та заняття спортом.

Протягом кожного року ДУ „Рівненський ОЛЦ МОЗ України” здійснює постійний лабораторний контроль за якістю питної води комунальних, відомчих, сільських та локальних централізованих водопроводів у відповідності до Плану основних заходів ДУ „Рівненський ОЛЦ МОЗ України”, Плану „Моніторингових досліджень об'єктів навколишнього середовища Рівненської області” та за зверненнями фізичних та юридичних осіб.

У 2018 році лабораторно обстежено 506 об'єктів централізованого водопостачання, з яких 23 комунальні водопроводи, 135 відомчих, 180 сільських та 168 локальних водопроводів. За результатами проведених досліджень на 312 об'єктах – 61,6%, якість питної води не відповідала вимогам ДСанПіНу 2.2.4-171-10 „Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною” (за аналогічний період 2017 року даний показник становив – 60,5%).

Всього з об'єктів централізованого господарсько-питного водопостачання відібрано та досліджено на санітарно-хімічні показники 4256 проб води, 1644 з них не відповідали вимогам ДСанПіНу (38,6%).

У 2018 році спостерігається тенденція до погіршення якості питної води, що подається до споживача в порівнянні з аналогічним періодом 2017 року. Так на комунальних водопроводах області відсоток невідповідності за санітарно-хімічними показниками становить – 25,0% проти 20,7% в 2017 році; відомчих водопроводах - 45,1% проти 40,4% в 2017 році; сільських – 39,1% проти 28,8% в 2017 році; локальних – 62,5% проти 65,7% у 2017 році.

Найбільший відсоток невідповідності з водопровідних мереж спостерігається на об'єктах водопостачання у Сарненському – 75,5%, Корецькому – 78,5%, Володимирецькому – 76,1% та Дубровицькому – 58,7% районах.

Заходи з проектування і виносу в природу прибережних захисних смуг річок та водних об'єктів у нашій області майже не проводились, основною причиною є відсутність цільового фінансування зазначених заходів.

Відсутність меж прибережних захисних смуг створює умови для незаконного ведення господарської діяльності в ній, самовільного заняття земель водного фонду, використання цих земель не за цільовим призначенням. Внаслідок цього нерідко діяльність суб'єктів господарювання і громадян завдає значні збитки довкіллю, створює умови й сприяє забрудненню поверхневих вод і земель у межах зазначених територій, чим порушуються вимоги ст. 89 Водного кодексу України.

За рахунок коштів обласного природоохоронного фонду в 2018 році виконано заходи з охорони і раціонального використання водних ресурсів, передбачені Обласною програмою охорони навколишнього природного середовища на 2017-2021 роки, зокрема:

- будівництво каналізаційних мереж в м.Острог та с.Горбаків Гощанського району – дані об’єкти не введено в експлуатацію, потребують подальшого фінансування;

- реконструкції очисних споруд м.Корець та с.Шубків Рівненського району – дані об’єкти не введено в експлуатацію, потребують подальшого фінансування;

- наукові дослідження з відновлення і підтримки сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану р.Устя;

- будівництво ліній водовідведення на житловий масив по вул.Мартинівка, Польова, Б.Тена, Івасюка, провулках Щепкіна та Комунальному в м.Здолбунів (субвенція зі Здолбунівського міського до обласного бюджету) – об’єкт не введено в експлуатацію, потребує подальшого фінансування;

- із захисту від підтоплення і затоплення с.Малева і прилеглих сільськогосподарських угідь Демидівського району (кріплення берегу р.Стир - будівництво) – об’єкт введено в експлуатацію.

За кошти місцевих (міських, сільських, селищних) природоохоронних фондів в 2018 році проводилось:

- придбання насосного і технічного обладнання для заміни того, що використало свої технічні можливості, на комунальних каналізаційних системах м.Березне;

- реконструкція шлюза-регулятора на р.Устя с.Городок Рівненського району;

- заходи щодо відновлення та підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану р.Збитинки в с.Збитин Дубенського району, р.Корчик у Корецькому районі, правої притоки р.Устя на території Шпанівської сільської ради Рівненського району та р.Льва на території Карпилівської сільської ради Рокитнівського району;

- роботи, пов’язані з поліпшенням технічного стану та благоустрою водойм в с.Збитин та с.Злинець Дубенського району;

- захід з охорони підземних вод та ліквідації джерел їх забруднення (придбання гідродинамічної машини) для смт Смига Дубенського району;

- заходи з упорядкування та благоустрою джерела на вул.І.Франка в с.Олександрія Рівненського району.

3.2.3.Земельні ресурси та стан ґрунтів

За даними головного управління Держгеокадастру в області загальна площа її земель становить 2005,1 тис. га, з них 46,2% займають сільськогосподарські угіддя, 40,2% – ліси та інші лісовкриті площі, 3,0% – забудовані землі, 5,3% – відкриті заболочені землі, 1,6% – відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом (піски, яри, землі, зайняті зсувами, щебенем, галькою, голими скелями), 1,5% – інші землі, 2,2% – території, покриті поверхневими водами. Структура земельного фонду області наведена на рис. 3.4.

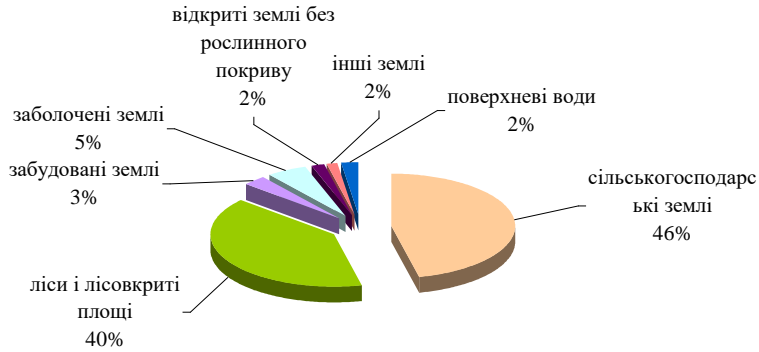

Рис. 3.4. Структура земельного фонду області [4]

Площа земель, наданих громадянам у власність і користування для різних потреб становить 38,4%, сільськогосподарським підприємствам – 17,8%, лісгосподарським підприємствам – 32,9%, в землях запасу перебуває 12,9% земель. Новостворені агроформування для товарного сільськогосподарського виробництва орендують 242,8 тис. га розпайованих земель.

Продовжується розвиток особистого землеволодіння громадян. Площі, що використовуються громадянами, зросли у 4,2 рази і становлять 51,5% площ сільськогосподарських угідь. Крім того, на території області власникам земельних часток (паїв) проводиться відведення земельних ділянок у натурі для самостійного господарювання. Для 58,1 тис. власників паїв виділено ділянки в натурі загальною площею 141,2 тис. га та видано державні акти.

Сільськогосподарськими підприємствами особливо останніми роками порушуються землеробські технології – не дотримуються сівозміни, вносяться низькі норми органічних і мінеральних добрив, не виконується вапнування кислих ґрунтів. Все це призводить до недобору врожаю і зниження родючості ґрунтів, погіршення екологічної ситуації в цілому.

Згідно матеріалів кислотної зйомки 2018 року найбільшу площу кислі ґрунти займають у Володимирецькому (2747 га), Дубровицькому (3238 га), Костопільському (3021 га), Рокитнівському (5340 га), Сарненському (4092 га) районах. Вапнування потребують середньо- та сильнокислі ґрунти загальною площею 12752 га.

Останніми роками площі з кислими ґрунтами істотно збільшуються. Причому це зростання відбувається за рахунок збільшення середньокислих, сильнокислих і дуже сильнокислих ґрунтів. Причинами зростання цих площ є техногенне забруднення ґрунтів, використання фізіологічно кислих мінеральних добрив, зменшення внесення органічних добрив, а також тривале нехтування заходами хімічної меліорації, що в свою чергу спричиняє трансформації слабокислих ґрунтів в середньо- і сильнокислі. Зростання цих площ підтверджує невиконання сільськогосподарськими виробниками заходів з вапнування ґрунтів і підбору сівозмін.

Основними чинниками антропогенного впливу на земельні ресурси області є сільське господарство, промисловість та транспорт.

Найбільшу загрозу становлять явища, які спостерігаються в ґрунтовому покриві, де внаслідок ерозії, відкритих розробок корисних копалин та

будівельної сировини, забруднення хімічними речовинами і промисловими викидами, неправильної агротехніки деградовано й виведено з використання значні площі продуктивних земель.

В результаті інтенсивного землеробства сільськогосподарське освоєння території області становить 85,3%, а розораність сільськогосподарських угідь – 77,8%. За низької культури сільськогосподарського природокористування, недосконалої й відсутності спеціальної сільськогосподарської техніки, посилюються несприятливі процеси у ландшафтних комплексах. Це призводить до того, що природне середовище втрачає притаманні йому властивості до саморегуляції. Через частий обробіток землі розпилюється поверхня ґрунту, здійснюється його ущільнення колесами важких тракторів і комбайнів. Нормальна об'ємна маса структурного ґрунту становить 1,1-1,2 г/см³, а на багатьох полях до 1,6-1,7 г/см³, що значно перевищує критичні величини. У таких ґрунтах майже вдвоє зменшується загальна пористість, різко знижується водопроникна і водоутримуюча здатність, зменшується опірність ґрунту до ерозійних процесів.

Територія Рівненщини пересікається трубопроводними, газовими та нафтовими магістралями. Недоліки у технології перекачування та стихійні витіки нафтопродуктів на поверхню землі спричиняють забруднення ґрунтів. Зокрема, ситуація на пункті перекачки нафтопроводу „Дружба” в районі смт Смига Дубенського району, де протягом багатьох років формуються ареали забруднення ґрунтів продуктами нафтопродуктування. Високий вміст нафтопродуктів спостерігається в ґрунтах на узбіччях автошляхів та на ділянках, прилеглих до залізничних полотен.

Одним із шляхів покращення ситуації в даній проблематиці є питання напрацювання схем зі збереженням природної родючості ґрунтів на етапах передпроектного планування з використання територій. Так, протягом 2018 року було розроблено документацію із землеустрою щодо рекультивації порушених земель на території Володимирецької селищної ради Володимирецького району, Малолубашанської сільської ради Костопільського району та Великоцепцевецької сільської ради Володимирецького району. Всього, відповідно до проектів, рекультивації підлягає 79,0517 га земельних угідь.

Інформація про порушені землі та їх рекультивацію наведена в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Порушення та рекультивація земель [4]

<i>Землі</i>	2014	2015	2016	2017	2018
Порушені, тис. га	2,1921	-	-	0,0589	-
% до загальної площі території	0,1093	-	-	0,0029	-
Відпрацьовані, тис. га	0,6434	-	-	-	-
% до загальної площі території	0,0321	-	-	-	-
Рекультивовані, тис. га	-	0,001	-	0,0036	-
% до загальної площі території	-	-	-	0,0002	-

З метою подальшого вдосконалення і розвитку ринкових земельних відносин, здійснення пріоритетних заходів в галузі ефективного використання та охорони земель, забезпечення реалізації громадянами, юридичними особами,

територіальними громадами права власності на землю в області розроблена та діє Регіональна програма розвитку земельних відносин на 2016-2020 роки, схвалена розпорядженням голови Рівненської обласної державної адміністрації від 3 лютого 2016 року №35 та затверджена рішенням Рівненської обласної ради від 11 березня 2016 року №112.

У 2018 році на проведення заходів з охорони земель в місцевих бюджетах передбачалось 1536,1 тис. грн. Фактично укладено договори та оплачено роботи з охорони земель на суму 1203,9 тис. грн., що на 483,9 тис. грн. більше ніж у 2017 році.

З метою забезпечення раціонального використання та охорони земель, планування розвитку населених пунктів в області протягом 2018 року виготовлено 3 схеми землеустрою та техніко-економічного обґрунтування використання та охорони земель на загальну суму 362,9 тис. грн. на території 4 сільських ради Млинівського району (Підлозцівська та Ярославичська об'єднані територіальні громади) та на території 6 сільських рад Радивилівського району (Козинська об'єднана територіальна громада). Для порівняння за 2017 рік виготовлено 4 схеми землеустрою та техніко-економічного обґрунтування на загальну суму 194,5 тис. грн.

Крім того, за кошти місцевих бюджетів проведено роботи з захисту земель від підтоплення на території Здовбицької сільської ради Здолбунівського району, Вербської сільської ради та Смизької селищної ради Дубенського району, м.Дубно на загальну суму 450,877 тис. грн.

Здійснено очистку озера Пісочне на території Озерянської сільської ради Дубенського району на загальну суму 89,7 тис. грн.

Проведено роботи з поліпшення, відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річки Збитинка в с.Збитин Гірницької сільської ради Дубенського району на загальну суму 49,95 тис. грн.

Проведено роботи, пов'язані з поліпшенням технічного стану та благоустрою водойми в с.Злинець Гірницької сільської ради Дубенського району на загальну суму 46,473 тис. грн.

Проведено захід із захисту від підтоплення і затоплення с.Малева і прилеглих сільськогосподарських угідь Демидівського району (кріплення берегу р.Стир – будівництво). У 2018 році об'єкт введено в експлуатацію.

3.2.4.Природні об'єкти та збереження біорізноманіття

Для забезпечення екологічного збалансованого розвитку, збереження популяцій видів рослин і тварин в області створена та існує мережа природно-заповідного фонду, до якої станом на 01.01.2019 року віднесено 314 територій та об'єктів загальною площею 181,5 тис. га, що складає 9,05% від загальної площі області, в тому числі 27 об'єктів загальнодержавного значення площею 64,9 тис. га та 287 об'єктів місцевого значення площею 116,6 тис. га.

Найбільш визначні об'єкти природно-заповідного фонду області:

Рівненський природний заповідник загальною площею 42,3 тис. га – найбільший в Україні і складається з чотирьох масивів, розташованих на

території Володимирецького, Дубровицького, Рокитнівського, Сарненського районів. До складу заповідника входять найкрасивіші озера українського Полісся – Сомине та Біле та водно-болотні угіддя міжнародного значення „Переброди”, „Сира Погоня”, „Сомине”, „Біле озеро та Коза-Березина”.

Національний природний парк „Дермансько-Острозький” площею 5448,3 га знаходиться на території Острозького та Здолбунівського районів, займає вузьку частину Малого Полісся, затиснуту між Мізоцьким кряжем та Кременецькою височиною.

Національний природний парк „Нобельський” площею 25,3 тис. га на території Зарічненського району.

Парки створені з метою збереження цінних природних територій та історико-культурних комплексів; створення умов для організованого туризму, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в природних умовах з додержанням режиму охорони заповідних природних комплексів та об’єктів.

Три регіональні ландшафтні парки:

„Прип’ять-Стохід” площею 21,6 тис. га, знаходиться на території Зарічненського району, представляє один з унікальних природних комплексів як в Україні, так і у Східній Європі, адже тут, зливаючись, річки Прип’ять та Стохід нагадують дельту Дунаю.

„Надслучанський” площею 17,2 тис. га, знаходиться на території Березнівського району, з унікальними краєвидами „Надслучанської Швейцарії”.

„Дермансько-Мостівський” площею 19,8 тис. га, знаходиться на території Здолбунівського району. Створення парку дозволило при збереженні традиційного господарювання одночасно розвивати нові види діяльності – рекреацію та туризм, а також сприяти збереженню унікальних типових природних комплексів, історико-культурних пам’яток старовинного Дерманя та інших населених пунктів.

Дендрологічний парк загальнодержавного значення Березнівського лісового коледжу площею 29,5 га в м.Березне, де зростає 750 видів рослин, з яких 18 видів занесено до Червоної книги України. Окрім характерних для цієї зони рослин, тут ростуть екзотичні представники Далекого Сходу, Сибіру, Криму, Кавказу, Середньої Азії, Америки, Японії і Китаю.

Рівненський зоологічний парк загальнодержавного значення площею 11,6 га в м.Рівне – особливий природний комплекс в системі міста, що поєднує в собі природне середовище і штучні споруди та служить для утримання різних видів тварин в умовах неволі. Основними завданнями зоопарку є утримання та демонстрація живих представників дикої фауни, освітня та виховна робота, збереження і розведення рідкісних, зникаючих видів тварин, науково-дослідницька робота з вивчення біології диких тварин. В зоопарку утримується 175 видів тварин, з яких 10 видів занесені до Червоної книги України.

Структура природно-заповідного фонду області станом на 01.09.2019 р. наведена в табл. 3.5.

Структура природно-заповідного фонду області станом на 01.09.2019 р. [4]

№ з/п	Найменування об'єктів ПЗФ	Об'єкти природно-заповідного фонду					
		Загальнодержавного значення		Місцевого значення		Всього	
		К-кість	Площа	К-кість	Площа	К-кість	Площа
1	Природні заповідники	1	42289	-	-	1	42289
2	Національні природні парки	2	30767,11	-	-	2	30767,11
3	Регіональні ландшафтні парки	-	-	3	58708	3	58708
4	Заказники – всього,	13	16720	112	53887,3	125	70607,3
	в т.ч.: - загальнозоологічні	1	100	6	7114	7	7214
	- ботанічні	8	12301	38	32372	46	44673
	- ландшафтні	1	905	10	2201,2	11	3106,2
	- лісові	1	110	16	2142,8	17	2252,8
	- гідрологічні	2	3304	11	2442	13	5746
	- орнітологічні	-	-	9	1556,3	9	1556,3
	- ентомологічні	-	-	16	344	16	344
	- геологічні	-	-	4	2460	4	2460
	- іхтіологічні	-	-	2	3255	2	3255
5	Пам'ятки природи – всього,	8	420,2	62	394,4234	70	814,6234
	в т.ч.: - комплексні	1	91	13	114,5	14	205,5
	- ботанічні	4	243,2	34	220,8234	38	464,0234
	- зоологічні	1	13	-	-	1	13
	- гідрологічні	2	73	13	56,3	15	129,3
	- геологічні	-	-	2	2,8	2	2,8
6	Дендрологічні парки	1	29,5	-	-	1	29,5
7	Зоологічні парки	1	11,6	-	-	1	11,6
8	Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	2	39	13	137,1962	15	176,1962
9	Державні заповідні урочища	-	-	97	3454,9	97	3454,9
	Всього в області	28	90276,41	287	116581,8196	315	206858,2296

Рішенням Рівненської обласної ради від 17 березня 2017 року №482 (із змінами) затверджена обласна програма охорони навколишнього природного середовища на 2017-2021 роки, до якої включено розділ „Охорона і раціональне використання біоресурсів, збереження природно-заповідного фонду”.

Рішенням Рівненської обласної ради від 17.06.2016 р. №225 затверджено Регіональну схему екологічної мережі Рівненської області (схвалено розпорядженням голови облдержадміністрації від 19.05.2016 р. №281).

До елементів регіональної екологічної мережі області включені такі основні блоки:

- природні регіони, де зосереджено наявні та плановані природно-заповідні території. Насамперед це регіони:
 - Кременецького горбогір'я та прилеглих територій,
 - Малого Полісся,
 - Волинської височини,
 - Надслучанських дислокацій,
 - Поліської низовини з унікальними екосистемами боліт та лісових комплексів,
 - Річкові екосистеми,
- основні комунікаційні елементи регіональної екологічної мережі, а саме
- широтні природні коридори, що забезпечують природні зв'язки зонального характеру:

- Долини Прип'яті (міжнародний),
- Волинської височини (міжнародний),
- Малополіський (Малополісько-Горинський),
- Північноподільський (як складова Галицько-Слобожанського національного екокоридору),
- меридіальні природні коридори, просторово обмежені долинами середніх і малих річок:
 - Стиру,
 - Горині,
 - Ікви,
 - Случа
 - та інші, які об'єднують водні та заплавні території – шляхи міграції численних видів рослин і тварин.

На основі цих принципів науково обґрунтована й розроблена система важливіших складових регіональної екомережі – природних ядер та екокоридорів.

Виділені важливіші ключові території (ядра) – переважно національного та макрорегіонального значення. Ці ядра узгоджені зі структурою Поліського екологічного коридору національної екологічної мережі України (Фіторізноманіття, 2006). Відповідно, ядра визначені на картографічному рівні в системі базових елементів регіональної екологічної мережі.

До категорії ядер належать:

1. Прип'ять-Стохідське
2. Білоозерсько-Черемське
3. Перебродське
4. Сиропогонське
5. Соминське
6. Надслучанське
7. Дермансько-Острозьке (Бущанське)
8. Демидівське

Також виділені та картографічно візуалізовані важливіші екокоридори національного (у тому числі й міжнародного), міжрегіонального та регіонального рівнів:

1. Любешівсько-Зарічненський
2. Зарічненсько-Дубровицький
3. Соминсько-Перебродський
4. Сиропогонсько-Соминський
5. Сиропогонсько-Олевський
6. Соминсько-Надслучанський
7. Цумансько-Дубровицький
8. Любешівсько-Черемський
9. Черемсько-Білозерсько-Маневицький
10. Цумансько-Надслучанський
11. Дермансько-Горинський
12. Північноподільсько-Кременецький (Гологоро-Кременецький)

13. Малополіський.

З них перших три екокоридори регіонального рівня формують Любешівсько-Перебродський екокоридор національної екомережі у складі Поліського екокоридору макрорівня.

Сиропогонсько-Олевський, Любешівсько-Черемський, Черемсько-Білозерсько-Маневицький, Цумансько-Надслучанський, Північноподільсько-Кременецький (Гологоро-Кременецький) та Малополіський екокоридори відіграють міжрегіональне значення.

Крім того, в системі регіональної екомережі Рівненської області виділені річкові екокоридори, які відіграють важливу регіональну й міжрегіональну біокомунікативну роль в системі об'єктів водного та прибережно-водного середовища, об'єднуючи відповідні типи водних, прибережних та евтрофно-болотних типів оселищ:

14. Іквянський
15. Стирський південний
16. Горинський південний
17. Горинський північний
18. Случанський
19. Стирський північний
20. Великогоринський

Рівненський природний заповідник - важлива складова екомережі області – найбільший природний заповідник України та єдиний заповідник Рівненщини, що входить до Смарагдової мережі України (UA 0000023), всі чотири масиви заповідника - водно-болотні угіддя міжнародного значення (Рамсарські угіддя) – UA-2274 „Болотний масив Сира Погоня”, UA-2275 „Болотний масив Сомине”, UA-2281 „Біле озеро та болото Коза-Березина” та UA-1402 „Торфово-болотний масив Переброди”. Останній - складова транскордонного Рамсарського угіддя „Болота Ольман та Переброд”. В заповіднику розташоване ІВА-угіддя (територія міжнародного значення, важлива для птахів) – UA-008 „Болото Сира Погоня”.

Національний природний парк „Дермансько-Острозький” також об'єкт Смарагдової мережі за №UA0000102 Dermansko-Ostrozkyi NNP.

3.2.5. Утворення та накопичення відходів

Все більшої гостроти для області набуває забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання.

Відсутність ефективної системи поводження з відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення області.

На території області більше 1000 підприємств, установ і організацій, що утворюють промислові та побутові відходи.

Відповідно до державного статистичного спостереження №1 - відходи „Поводження з відходами” обсяг накопичення промислових відходів I-IV класів небезпеки станом на 01.01.2019 року становить 26066,7 тис. т, у тому числі II-III класів небезпеки – 154,6 тис. т (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Накопичення відходів у Рівненській обл. (станом на 01.01.2019 р.) [4]

№ з/н	Показник	Од. виміру	Кількість
1	Суб'єкти підприємницької діяльності, виробнича діяльність яких пов'язана з утворенням відходів	од.	571
2	Накопичено відходів, усього	т	26066656
3	у тому числі: відходи I класу небезпеки	т	–
4	відходи II класу небезпеки	т	124312
5	відходи III класу небезпеки	т	30285
6	відходи IV класу небезпеки	т	25091205,9

У 2018 році в області разом з відходами, одержаними зі сторони, утворилось 772,5 тис. т відходів I-IV класів небезпеки, з них утилізовано (перероблено) 23,2 тис. т, спалено 61,7 тис. т.

Підприємства, основні утворювачі відходів, наведені у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Підприємства, основні утворювачі відходів Рівненської обл. [4]

№ з/н	Назва підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки
1	ПрАТ „Рівнеазот”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	I
		Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	I
		Відпрацьовані емульсії та мастильно-охолоджуючі матеріали	III
2	ВП „Рівненська АЕС” ДП НАЕК „Енергоатом”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	I
		Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	I
		Масла та мастила моторні трансмісійні, інші зіпсовані або відпрацьовані	II
		Масло турбінне, індустріальне, синтетичне інше відпрацьоване	II
		Нафтошлами (в процесі виробництва енергії електричної)	III
		Шлами, що утворюються від освітлення води	IV
3	ПрАТ „Дубномолоко”	Лампи люмінесцентні та відходи, які містять ртуть, інші зіпсовані або відпрацьовані	I
4	ТзОВ „Завод металевих виробів”	Розчини травильні кислоти, відпрацьовані у процесі оброблення металів та нанесення покриття на метали	III
		Шлами гальванічні, здобуті під час процесу електрокоагуляційного очищення	III
5	ТзОВ „Клесівський кар'єр нерудних копалин „ТЕХНОБУД”	Батареї свинцеві зіпсовані або відпрацьовані	I
		Масла та мастила моторні трансмісійні, інші зіпсовані або відпрацьовані	II
6	Клесівський кар'єр філії „Центр управління промисловістю”	Відходи (породи гірські, земля), що утворюються під час проведення розкривних робіт від добування каменю для будівництва	IV
7	ТзОВ „Вирівський кар'єр”	Відходи (породи гірські, земля), що утворюються під час проведення розкривних робіт від добування каменю для будівництва	IV
8	ТзОВ „ОДЕК” Україна	Шпон-розривина	IV
		Олівці	IV

Серед основних екологічних проблем утворення та розміщення небезпечних відходів, - відвали відходів виробництва фосфорної кислоти площею 58,2 га ПрАТ „Рівнеазот” обсягом 15,4 млн. т фосфогіпс-дигідрату.

У накопичувачі для зберігання токсичних відходів ПрАТ „Рівнеазот” площею 2,09 га заскладовано 2,261 тис. т небезпечних відходів, переважно моноетаноламіну, який утворюється при виробництві аміаку, у шламонакопичувачі площею 45,3 га розміщено 1,417540 млн. т шламу станції нейтралізації цеху фосфорної кислоти.

У місцях накопичення заборонених і непридатних до використання хімічних засобів захисту рослин (далі - ХЗЗР) на території області знаходиться 46,815 т ХЗЗР.

Основним способом видалення твердих побутових відходів (далі – ТПВ) на сьогодні в області є їх захоронення на полігонах і сміттєзвалищах. Складування відходів проводиться за схемою: розрівнювання, ущільнення, ізоляція ґрунтом.

Органами місцевого самоврядування та виконавчої влади здійснюються заходи із запровадження роздільного збирання ТПВ за видами окремих компонентів. Роздільне збирання твердих побутових відходів контейнерним методом запроваджено у 56 населених пунктах області. В основному компоненти ТПВ, які збираються окремо – це ПЕТ-пляшка та інші вироби з поліетилену, скло, папір.

Для забезпечення впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів, придбання відповідного обладнання та впровадження новітніх технологій в сфері поводження з відходами необхідні додаткові джерела та збільшення обсягів фінансування, а також підтримка з боку держави.

На території Шпанівської сільської ради Рівненського району у 2013 році введено в експлуатацію завод з переробки твердих побутових відходів. Технологія роботи заводу полягає у тому, що всі зібрані побутові відходи сортуються, після чого подрібнюються і переробляються на паливо. Обов'язково відділяється матеріал, який переробляється на вторинну сировину та продається – скло, залізо, кольорові метали. Проектна потужність означеного заводу 120 тис. т на рік. Згідно з планом виробництва 50,5% – альтернативне паливо, 9,8% – вторинна сировина, 39,7% – компост та технічні матеріали. Новий вид альтернативного палива – „флафф” використовується на цементному заводі компанії „Duskerhoff AG” (філії „Волинь-Цемент” ПАТ „Дікергофф цемент Україна” у м.Здолбунів).

Планується будівництво сміттєпереробного комплексу в м.Вараш за рахунок коштів ДП НАЕК „Енергоатом”.

Але ефективне використання ТПВ як енергоресурсу, впровадження роздільного збирання твердих побутових відходів, комплексна переробка та утилізація їх ресурсоцінних компонентів, впровадження новітніх технологій в сфері поводження з відходами має недостатній рівень фінансування.

Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) наведена в табл. 3.8.

За звітними даними у 2018 році в населених пунктах області утворилось 1130,5 тис. м³ ТПВ (таблиця 3.9), що становить 196,9 тис. т, з них:

- захоронено на полігонах, звалищах – 1107,6 тис. м³ (98% від загального обсягу зібраних ТПВ);

- відправлено на заготівельні пункти вторинної сировини – 22,9 тис. м³ (2% від загального обсягу зібраних ТПВ).

Таблиця 3.8

Інформація про кількість сміттєзвалищ (полігонів) ТПВ згідно обласного реєстру місць видалення відходів станом на 01.01.2019 року [4]

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіального устрою регіону	Кількість	Площі під твердими побутовими відходами, га
Полігони			
1	Рівне	2	22,89
2	Дубно	1	5,0
3	Вараш	1	5,27
4	Острого	1	5,0
Сміттєзвалища			
1	Березнівський район	40	42,4
2	Володимирецький район	23	19,85
3	Гошанський район	21	22,67
4	Демидівський район	5	4,5
5	Дубенський район	25	20,89
6	Дубровицький район	16	20,95
7	Зарічненський район	22	23,6
8	Здолбунівський район	11	12,45
9	Корецький район	26	30,94
10	Костопільський район	37	55,15
11	Млинівський район	18	10,44
12	Острозький район	22	23,01
13	Радивилівський район	18	15,88
14	Рівненський район	13	20,08
15	Рокитнівський район	17	22,96
16	Сарненський район	27	31,64
	Всього по області	346	415,57
1	Завод з переробки твердих побутових відходів ТзОВ „УКРЕКО-ІНДАСТРИ”	1	2,7

Таблиця 3.9

Утворення твердих побутових відходів у Рівненській обл.

№ з/п	Показник	2014	2015	2016	2017	2018
1	Обсяги утворення твердих побутових відходів, тис. М ³	959,6	979,5	1021,2	1061,5	1130,5
2	Переробка, сортування твердих побутових відходів, тис. М ³	82,4	226,2	178,8	97,3	22,9
3	Наявність переробки / сортування, у відсотках до накопичення	8,6	23,1	17,5	9,2	2,0
4	Загальна кількість полігонів/звалищ твердих побутових відходів, паспортизованих та внесених до реєстру місць видалення відходів, од.	311	327	333	336	346
	у тому числі:					
	діючі полігони/звалища, од.	309	324	326	329	339
	закриті полігони/звалища, од.	2	3	7	7	7
5	Захоронено відходів на полігонах/звалищах твердих побутових відходів від початку їх експлуатації, тис. М ³	877,2	753,3	842,3	964,2	1107,6

Станом на 01.01.2019 року із 346 полігонів, звалищ побутових відходів, внесених до реєстру місць видалення відходів у Рівненській області, діючих – 339 (4 полігони та 335 звалищ побутових відходів). Закритих – 7: полігон для складування побутових відходів ПрАТ „Рівнеазот”, 2 звалища ТПВ Вирівської сільської ради Сарненського району та звалища ТПВ Обарівської,

Олександрійської, Бронниківської, Великоомелянської сільських рад Рівненського району.

Три полігони (звалища) побутових відходів працюють в режимі перевантаження у містах Вараш, Дубно та смт Млинів.

На об'єктах поводження з ТПВ від початку їх експлуатації заховано 32,95 млн. м³ відходів та їх компонентів.

Перелік підприємств, що утилізують відходи, наданий в табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Перелік підприємств, що здійснюють утилізацію відходів у Рівненській обл. [4]

№ з/п	Назва підприємства, адреса	Спеціалізація (види відходів, що утилізуються)	Потужність, т/р.
1	ПрАТ „Рівнеазот”, м.Рівне-17	Утилізація: відпрацьованих мастильно-охолоджувальних рідин; відпрацьованих масел та мастил моторних, трансмісійних	5010 м ³ 15 м ³ /добу
2	Костопільська філія ДП „Укрветсанзавод”, с.Лісопіль Костопільського району	Переробка м'ясовідходів для виробництва кісткової муки для потреб сільського господарства (трупні тварин, кістки тощо)	12000
3	ТзОВ „Свиспан Лімітед”, м.Костопіль (вул.Степанська, 9)	Утилізація відходів деревообробки в котлоагрегатах	13840
4	ТзОВ „ОДЕК – Україна” смт Оржів Рівненського району, вул.Заводська, 9	Утилізація відходів деревообробки в котлоагрегатах товариства	83924
5	ЗАТ „Здолбунівський завод пластмасових виробів „Іскра” м.Здолбунів, вул.С.Наливайка, 1	Переробка відходів поліетилену	60
6	Цех ПП „Торгово-промислове підприємство „Політор” с.Бабин Гоцанського району, вул.Заводська, 8	Утилізація, переробка та виробництво поліетиленових виробів	200
7	ТзОВ „Папірінвест” с.Моквин Березнівського району	Переробка вторинної (паперової) сировини та випуск паперової продукції	6500
8	ТзОВ „Костопільський фанерний завод” м.Костопіль, вул.Бурова, 9	Утилізація відходів деревообробки в котлоагрегатах товариства	129600

3.2.6. Еколого небезпечні об'єкти області

Унікальні природні та кліматичні умови області, вразливість екосистем викликають необхідність запровадження заходів щодо техногенної та екологічної безпеки, серед яких:

1. Очищення та берегоукріплювальні роботи на річках та водосховищах області. У разі можливого прориву гребель водосховищ може бути затоплено близько 40 населених пунктів, в яких проживає 52 тис. осіб.

2. Реалізація заходів із запобігання наслідків шкідливої дії вод (паводків, повеней), а також підтоплення території. Понад 12 тис. км² території Рівненщини уражено процесами підтоплення (63,4% від її загальної площі). В зони підтоплення можуть потрапити до 190 населених пунктів області та 2,5 тис. будинків.

3. Захист водних об'єктів від засмічення і забруднення промисловими та побутовими стоками, реконструкція і капітальний ремонт діючих очисних споруд, будівництво нових очисних споруд у населених пунктах та на підприємствах, де вони відсутні або малопотужні.

4. Розробка і запровадження ефективного механізму збереження родовищ прісних і мінеральних вод, забезпечення населення якісною питною водою, особливо у сільських населених пунктах.

5. Забезпечення оптимальної лісистості в межах водозборів, заліснення непридатних до сільськогосподарського використання земель, зменшення навантаження на луки. Проведення заходів з метою послаблення дії природних несприятливих чинників (буревіїв) на екосистему лісових масивів.

6. Запровадження консервації змитої ріллі і ріллі на схилах більше 10 градусів шляхом залуження, виведення її із сільськогосподарського обігу та оздоровлення з метою запобігання розвитку ерозійних процесів, збереження і відтворення родючості змитих земель.

7. Проведення протипожежних заходів в місцях самозаймання торфовищ, особливо у Володимирецькому, Дубровицькому та Гоцанському районах.

8. Утилізація залишків накопичених в області непридатних та заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин (ХЗЗР) в кількості 46,815 т.

9. Вирішення проблем з утилізації накопичених промислових відходів на території підприємств ПрАТ „Рівнеазот” та „Волинь-цемент” філії ПАТ „Дікергофф цемент Україна”.

10. Вирішення проблеми переробки та зберігання твердих побутових відходів, створення нових сміттєзвалищ, облаштованих згідно із вимогами екологічної безпеки та санітарно-гігієнічними нормами, особливо у сільській місцевості; будівництво та введення в експлуатацію підприємств з переробки промислових та побутових відходів в найбільших містах області (Рівне та Вараш).

Найбільші забруднювачі довкілля області наведені в табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Перелік підприємств - найбільших забруднювачів довкілля

№ з/п	Назва екологічно небезпечного об'єкту	Вид економічної діяльності	Відомча належність (форма власності)	Примітка
1.	ПрАТ „Рівнеазот”	Виробництво мінеральних добрив	Колективна	Екологічно небезпечний об'єкт загально-державного значення
2.	Філія „Волинь-цемент” ПАТ „Дікергофф цемент Україна”	Виробництво цементу	Колективна	Екологічно небезпечний об'єкт загальнодержавного значення

Крім вище перерахованих об'єктів в області розміщені потенційно небезпечні об'єкти – це об'єкти, зміни під час експлуатації яких (наднормативний викид небезпечних речовин, пожежа, вибух тощо) можуть спричинити загибель людей чи створити загрозу життю і здоров'ю людей та довкіллю на його території і/або за його межами.

Станом на 01.01.2019 р. в області обліковано 457 потенційно небезпечних об'єктів (ПНО), з них 40 підлягають паспортизації.

Із потенційно небезпечних об'єктів 9 віднесені до хімічно небезпечних, з яких I ступеня хімічної безпеки – 1, II ступеня – 1 та IV ступеня – 7 об'єктів. 6 об'єктів – об'єкти підвищеної безпеки.

На хімічно-небезпечних об'єктах зберігається (використовується, виробляється) близько 3 тис. т небезпечних хімічних речовин, серед яких аміак, хлор, формальдегід. Дані речовини зберігаються на території хімічно-небезпечних об'єктів в ємностях (ресиверах) різних об'ємів.

7 хімічно небезпечних об'єктів мають локальні системи автоматизованих систем спостереження за перевищенням концентрації небезпечних хімічних речовин у повітрі виробничих приміщень. 5 адміністративно-територіальних одиниць області мають IV ступінь хімічної безпеки, Костопільський район має II ступінь хімічної безпеки, м.Рівне – I та IV ступінь хімічної безпеки.

Радіацією уражено понад 11 тис. км² території області після Чорнобильської катастрофи, або 56% від загальної її площі. Радіаційно забруднені сільськогосподарські угіддя займають 290 тис. га (31% від загальної площі сільськогосподарських угідь області); лісові масиви – 654 тис. га (82% лісів та лісовкритих площ області).

Упродовж 33 років Рівненщина залишається однією із найбільш постраждалих від наслідків Чорнобильської катастрофи. Згідно з експертними висновками про радіологічний стан населених пунктів 183 населених пункти 6 північних районів області залишаються у зонах радіоактивного забруднення.

Частина території області знаходиться у межах 30-кілометрових зон спостереження Рівненської та Хмельницької АЕС, на якій проживає понад 159,8 тис. населення.

Загальна площа території Рівненської області, яка входить до 30-кілометрової зони спостереження РАЕС, складає 1455 км², на якій розташовані м.Вараш та ще 63 населені пункти Володимирецького, Сарненського і Костопільського районів. Загальна чисельність постійно проживаючого в зоні спостереження населення становить 101,3 тис. осіб. Також, в зону можливого радіаційного забруднення потрапить ділянки автодороги державного значення Київ – Ковель довжиною близько 30 км та залізничної магістральної лінії Київ-Ковель (до 40 км на ділянці Сарни – Вараш).

45 км на південний-схід від м.Рівне розташована Хмельницька АЕС. Загальна площа території Рівненської області, яка входить до 30-кілометрової зони спостереження ХАЕС, складає 1030 км², на якій розташовані м.Острог та ще 82 населені пункти Острозького, Здолбунівського і Гоцанського районів. Загальна чисельність постійно проживаючого в зоні спостереження населення становить 58,5 тис. осіб.

В зв'язку з забрудненістю території області радіонуклідами після Чорнобильської катастрофи важливе проведення радіологічного контролю сільськогосподарської продукції: молока, овочів, зерна.

Основним продуктом, що дає найбільшу кількість позитивних проб, є молоко з особистих господарств населення. При подвірному відборі з 669 досліджених проб перевищення виявлені в 192 пробах молока в 10 селах Рокитнівського району: Старе Село, Вежиця, Дроздинь, Переходичі, Будки-Кам'янські, Кам'яне, Залав'я, Єльне, Блажове, Більськ; 2-х селах Дубровицького району: Будимля та Великий Черемель; 4-х селах Зарічненського району: Бір, Борове, Лисичин; с.Серники. Основна причина забруднення молока – випасання корів в лісових радіаційно забруднених масивах. Протирадіаційні заходи на радіаційно забруднених землях впродовж

останніх десяти років практично не проводились через відсутність відповідної державної програми та коштів на її реалізацію.

При проведенні досліджень продукції лісу (свіжі дикоростучі ягоди і гриби) з 275 досліджених проб в 18 пробах виявлено перевищення ДР-2006 в 3-х селах Рокитнівського району: Більськ, Залав'я, Кам'яне, та с.Карасин Сарненського району.

При проведенні досліджень сушених дикоростучих грибів з 51-ї дослідженої проби в 21-й пробі виявлено перевищення ДР-2006 в 4-х селах Рокитнівського району: Старе Село, Переходичі, Вежиця та с.Кам'яне.

ВП „Рівненська АЕС” - основний утворювач радіоактивних відходів.

Станом на 31.12.2018 року кількість радіоактивних відходів у сховищах твердих радіоактивних відходів РАЕС становить 11247,4 м³ сумарною активністю 7,07×10¹⁴ Бк (загальна активність контейнерів, прийнятих на зберігання у сховище твердих радіоактивних відходів комплексу з переробки радіоактивних відходів, отриманих в результаті роботи устаткування із затвердіння рідких радіоактивних відходів).

На 31.12.2018 р. кількість радіоактивних відходів у сховищах рідких радіоактивних відходів становить 3554,5 м³ сумарною активністю 1,39×10¹³ Бк.

Розділ 4. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення

В різних системах екологічної оцінки широко використовується такий метод СЕО як цільовий аналіз. Цей метод застосовується для стратегічних ініціатив високого рівня тоді, коли оцінка впливу на довкілля ускладнена внаслідок недостатності інформації про конкретні рішення, які можуть призвести до впливу на довкілля.

Для оцінки відповідності цілей використовується п'ятибальна шкала:

++ – цілі Стратегії добре узгоджені з екологічними цілями,

+ – цілі Стратегії та екологічні цілі принципово узгоджуються, проте не узгоджені в Стратегії. Необхідно тісніше пов'язати цілі на наступних етапах планування та/або на рівні заходів,

0 – цілі Стратегії та екологічні цілі нейтральні по відношенню одні до одних,

- – цілі Стратегії та екологічні цілі не узгоджуються, але можуть бути узгоджені. В рамках наступного планування потрібні спеціальні заходи, спрямовані на узгодження цілей стратегії та екологічних цілей

-- – цілі Стратегії та екологічні цілі принципово суперечать одні одним. Необхідні термінові заходи, сформовані на уточнення таких цілей Стратегії.

4.1. Відповідність Стратегії зобов'язанням у сфері охорони довкілля та умов життєдіяльності населення, визначеним на національному рівні

Національні екологічні цілі визначені Законом України „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року” №2697-VIII від 28.02.2019 р. на основі:

Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базового плану апроксимації), затвердженого Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №659 від 17.12.2012 р.,

Економічної частини „Угоди про асоціацію між Україною та ЄС”, підписаної 27 червня 2014 р., що передбачає наближення законодавства України до законодавства ЄС з питань довкілля,

Національної доповіді 2017 р. „Цілі сталого розвитку: Україна”, яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР),

Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку” від 20 березня 2018 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, №16, ст. 138).

В „Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року” визначено 5 пріоритетних національних екологічних цілей. В СЕО проаналізована відповідність операційних цілей Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року національним екологічним цілям (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Аналіз відповідності цілей Стратегії національним екологічним цілям

Національні екологічні цілі	Цілі Стратегії розвитку Рівненської обл. на період до 2027		
	1.Розвиток конкурентної економіки:	2.Збалансований розвиток територій області	3.Розвиток людського капіталу
Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	0	+
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	0	+
Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України	+	+	+
Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення	0	+	+
Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	0	+

Оскільки у вересні 2014 р. була ратифікована Угода про асоціацію між Україною та ЄС, то під час аналізу відповідності стратегічних цілей Стратегії розвитку Рівненської області національним екологічним цілям враховуються положення Угоди щодо розвитку та зміцнення співробітництва між Україною та ЄС з питань охорони навколишнього природного середовища (стаття 360, додаток XXX).

Стратегічна ціль 1 „Розвиток конкурентної економіки” передбачає: розвиток галузей економіки з високою доданою вартістю (Іт-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської продукції); розвиток органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва; підтримку впровадження інновацій (технологічних, організаційних, комерційних), освоєння виробництва інноваційних продуктів; сприяння розвитку інфраструктури інтелектуальних послуг та креативних індустрій; розвиток інфраструктури підтримки підприємництва; впровадження інструментів мікро-фінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу; підтримку місцевих виробників для збільшення експорту продукції з високою доданою вартістю; підготовка інвестиційних продуктів; покращення інвестиційної промоції регіону;

створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Відповідність стратегічної цілі 1 „Розвиток конкурентної економіки” національним екологічним цілям

Національні екологічні цілі	Оцінка	Аналіз відповідності
Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	<p>Реалізації цілі 1 можуть сприяти проекти, завдання та операційні цілі:</p> <p>„Проведення щорічної іміджевої та освітньої події „Форум креативних індустрій області” завдання „1.1.3.Підтримка впровадження інновацій (технологічних, організаційних, комерційних), освоєння виробництва інноваційних продуктів” операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”;</p> <p>„Залучення регіональних спеціалізованих установ для забезпечення сталого розвитку економіки регіону” завдання „1.2.1.Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва”;</p> <p>„Розвиток бізнесу, експортного та імпортного потенціалу шляхом охорони інтелектуальної власності” завдання „1.2.3.Сприяння місцевим виробникам в розширенні ринків збуту” операційної цілі „1.2.Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу”;</p> <p>„Забезпечення маркетингового обслуговування інвестиційної діяльності”;</p> <p>„Забезпечення ефективної реалізації механізму державно-приватного партнерства”;</p> <p>„Забезпечення належного функціонування спеціалізованого сайту з питань інвестиційної діяльності”;</p> <p>„Проведення публічних заходів для розширення інвестиційного потенціалу області”;</p> <p>„Сприяння у розробленні інвестиційних проектів для територіальних громад області”;</p> <p>„Розробка та проведення тренінгового курсу для представників ОТГ області”;</p> <p>„Простір моделювання та прототипування інноваційних продуктів” завдання „1.3.1.Підготовка інвестиційних продуктів”;</p> <p>„Представлення інвестиційних можливостей та перспективних інвестиційних проектів на ключових регіональних і національних виставково-конгресних заходах”;</p> <p>„Проведення інвестиційного форуму „INDUSTRIAL PARKS: Invest in Rivne Region” завдання „1.3.2.Покращення інвестиційної промоції регіону”;</p> <p>„Сприяння створенню кластерів у Рівненській області” завдання „1.3.3.Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів” операційної цілі „1.3.Стимулювання залучення інвестицій”.</p> <p>Проекти, завдання та операційні цілі:</p> <p>„Сприяння залучення інвестицій у виробництва з високою доданою вартістю та експорто-орієнтовані підприємства” завдання „1.1.1.Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисло-</p>

		<p>вість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільсько-господарської продукції, логістика)” операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”;</p> <p>„Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва” завдання „1.2.1.Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва”;</p> <p>„Фінансова підтримка розвитку малого та середнього бізнесу, в т. ч. шляхом часткового відшкодування з обласного бюджету відсоткових ставок за кредитами (позиками) банків, що надаються на реалізацію проектів суб’єктів малого і середнього підприємництва” завдання „1.2.2.Впровадження інструментів мікро-фінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу” операційної цілі „1.2.Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу”;</p> <p>„Створення індустріальних парків та промислових зон на території Рівненської області” завдання „1.3.3.Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів” нейтральні по відношенню до національної екологічної цілі 1.</p> <p>Проекти, завдання та операційні цілі:</p> <p>„Створення деревообробного та меблевого кластеру” завдання „1.1.1.Розвиток експорто-орієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільсько-господарської продукції, логістика)”;</p> <p>„Розвиток органічного сільсько-господарського виробництва” завдання „1.1.2.Розвиток високотехнологічного органічного сільсько-господарства, ягідництва та садівництва”;</p> <p>„Розвиток та впровадження цифрових технологій та діджиталізації у сфері культури і мистецтв з метою створення нового туристичного продукту з технологією доповненої реальності AR (мультиплікація) завдання „1.1.3.Підтримка впровадження інновацій (технологічних, організаційних, комерційних), освоєння виробництва інноваційних продуктів” операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”;</p> <p>„Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій” завдання „1.3.2.Покращення інвестиційної промоції регіону”;</p> <p>„Створення та розвиток молочного кластеру” завдання „1.3.3.Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів” операційної цілі „1.3.Стимулювання залучення інвестицій” не узгоджуються з національною екологічною ціллю 1, але можуть бути узгоджені на наступних стадіях планування.</p>
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	<p>Операційні цілі та їх завдання стратегічної цілі 1 здебільшого нейтральні по відношенню до національної екологічної цілі 2.</p> <p>При цьому окремі проекти:</p> <p>„Створення деревообробного та меблевого кластеру”;</p> <p>„Сприяння залучення інвестицій у виробництва з високою доданою вартістю та експорто-орієнтовані підприємства” завдання „1.1.1.Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка</p>

	<p>сільсько-господарської продукції, логістика) операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”;</p> <p>„Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва” завдання „1.2.1.Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва” операційної цілі „1.2.Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу”;</p> <p>„Сприяння у розробленні інвестиційних проектів для територіальних громад області” завдання „1.3.1.Підготовка інвестиційних продуктів”;</p> <p>„Створення індустріальних парків та промислових зон на території Рівненської області”;</p> <p>„Сприяння створенню кластерів у Рівненській області”;</p> <p>„Створення та розвиток молочного кластеру” завдання „1.3.3.Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів операційної цілі „1.3.Стимулювання залучення інвестицій” не узгоджуються з національною екологічною ціллю 2 але можуть бути узгоджені на наступних стадіях планування..</p>
<p>Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України</p>	<p>Проекти:</p> <p>„Розвиток органічного сільсько-господарського виробництва” завдання „1.1.2.Розвиток високотехнологічного органічного сільсько-господарства, ягідництва та садівництва” операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”;</p> <p>„Залучення регіональних спеціалізованих установ для забезпечення сталого розвитку економіки регіону” завдання „1.2.1.Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва”;</p> <p>„Фінансова підтримка розвитку малого та середнього бізнесу, в т.ч. шляхом часткового відшкодування з обласного бюджету відсоткових ставок за кредитами (позиками) банків, що надаються на реалізацію проектів суб’єтів малого і середнього підприємництва” завдання „1.2.2.Впровадження інструментів мікро-фінансової та навчально-консультативної підтримки бізнесу” операційної цілі „1.2.Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу”;</p> <p>„Проведення публічних заходів для розширення інвестиційного потенціалу області”;</p> <p>„Сприяння у розробленні інвестиційних проектів для територіальних громад області”;</p> <p>„Розробка та проведення тренінгового курсу для представників ОТГ області”;</p> <p>„Простір моделювання та прототипування інноваційних продуктів” завдання „1.3.1.Підготовка інвестиційних продуктів”;</p> <p>„Формування ефективної системи менеджменту залучення інвестицій”;</p> <p>„Представлення інвестиційних можливостей та перспективних інвестиційних проектів на ключових регіональних і національних виставково-конгресних заходах”;</p> <p>„Проведення інвестиційного форуму «INDUSTRIAL PARKS: Invest in Rivne Region» завдання „1.3.2.Покращення інвестиційної промоції регіону” операційної цілі „1.3.Стимулювання залучення інвестицій” узгоджуються з національною екологічною ціллю 3.</p>

		<p>„Проведення щорічної іміджевої та освітньої події „Форум креативних індустрій області”;</p> <p>„Розвиток та впровадження цифрових технологій та діджиталізації у сфері культури і мистецтв з метою створення нового туристичного продукту з технологією доповненої реальності AR (мультиплікація)” завдання „1.1.3.Підтримка впровадження інновацій (технологічних, організаційних, комерційних), освоєння виробництва інноваційних продуктів” операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”;</p> <p>„Розвиток бізнесу, експортного та імпортного потенціалу шляхом охорони інтелектуальної власності” завдання „1.2.3.Сприяння місцевим виробникам в розширенні ринків збуту” операційної цілі „1.2.Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу”;</p> <p>„Забезпечення маркетингового обслуговування інвестиційної діяльності”;</p> <p>„Забезпечення ефективної реалізації механізму державно-приватного партнерства”;</p> <p>„Забезпечення належного функціонування спеціалізованого сайту з питань інвестиційної діяльності” завдання „1.3.1.Підготовка інвестиційних продуктів” операційної цілі „1.3.Стимулювання залучення інвестицій” нейтральні по відношенню до національної екологічної цілі 3.</p> <p>„Створення деревообробного та меблевого кластеру”;</p> <p>„Сприяння залучення інвестицій у виробництва з високою доданою вартістю та експорто-орієнтовані підприємства” завдання „1.1.1.Розвиток експортоорієнтованих галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільсько-господарської продукції, логістика)” операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”;</p> <p>„Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва” завдання „1.2.1.Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва” операційної цілі „1.2.Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу”;</p> <p>„Створення індустріальних парків та промислових зон на території Рівненської області”;</p> <p>„Сприяння створенню кластерів у Рівненській області”;</p> <p>„Створення та розвиток молочного кластеру” завдання „1.3.3.Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів” операційної цілі „1.3.Стимулювання залучення інвестицій” не узгоджуються з національною екологічною ціллю 3, але можуть бути узгоджені на наступних стадіях планування окремих заходів.</p>
Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми,	0	В зв'язку з територіальною та галузевою спрямованістю національної екологічної цілі 4 стратегічні цілі Стратегії розвитку Рівненської області до 2027 р. не можуть розглядатися в контексті їх узгодженості з нею, за виключенням узгодженості з її положеннями про зниження рівня забруднення атмосферного повітря та вод; покращення якості ґрунтів та впровадження ефективної системи підвищення їх родючості; стимулювання заміщення первинних природ-

соціально-економічний розвиток та здоров'я населення		них ресурсів за рахунок використання відходів виробництва чи побічних продуктів, у тому числі шлаків; упровадження сталої системи управління відходами та небезпечними хімічними речовинами, з чим узгоджуються проекти, завдання та операційні цілі „Розвиток органічного сільсько-господарського виробництва” завдання „1.1.2.Розвиток високотехнологічного органічного сільсько-господарства, ягідництва та садівництва операційної цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”; „Залучення регіональних спеціалізованих установ для забезпечення сталого розвитку економіки регіону” завдання „1.2.1.Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва” операційної цілі „1.2.Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу”.
Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	Національна екологічна ціль 5 передбачає вирішення завдань охорони навколишнього природного середовища на загальнодержавному рівні, що не узгоджується зі стратегічними цілями Стратегії розвитку Рівненської області до 2027 року, але і не суперечить ним, в тому числі національній екологічній цілі 5, що відповідає нейтральності по відношенню до національних екологічних цілей .

Для більш повного узгодження стратегічної цілі 1 та національної екологічної цілі 1 доцільно було б в операційній цілі „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень” звернути увагу на екологічні аспекти інноваційного розвитку, зокрема передбачити створення інформаційно-експериментальних та демонстраційно-навчальних центрів підтримки заходів з впровадження і поширення моделей невиснажливого господарювання та екологічно дружніх технологій. Цьому можуть сприяти проекти з підтримки розвитку інженерних розробок у сфері екологічно безпечних та енерго-ефективних технологій, впровадження систем екологічного управління, що передбачають технічне переоснащення виробництва на основі енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів. Також необхідно, щоб прискорення економічного зростання не відбувалося за рахунок погіршення екологічної ситуації в області.

Стратегічна ціль 2 „Збалансований розвиток територій області” передбачає: розвиток транспортно-логістичного потенціалу області; підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях; розвиток спортивної інфраструктури області; забезпечення функціонування та розвитку мережі центрів надання адміністративних послуг; впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій;

підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами, у галузі водопостачання та водовідведення, а також поводження з твердими побутовими відходами;
 створення дієвих механізмів мобілізації жителів для вирішення місцевих проблем;
 розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях;
 формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини;
 розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури;
 сприяння зайнятості та підтримку самозайнятості населення;
 розвиток співробітництва громад (таблиця 4.3).

Таблиця 4.3

Відповідність стратегічної цілі 2 „Збалансований розвиток територій області” національним екологічним цілям

Національні екологічні цілі	Оцінка	Аналіз відповідності
Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	0	<p>Національна екологічна ціль 1 передбачає вирішення завдань формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва, що не узгоджується зі стратегічною ціллю 2 Стратегії розвитку Рівненської області до 2027 року, але і не суперечить їй і є здебільшого нейтральною. При цьому проекти: „Розвиток місцевої (добровільної) пожежної охорони, центрів безпеки громади”;</p> <p>„Впровадження інженерно-технічних заходів цивільного захисту на етапі розроблення містобудівної документації” завдання „2.1.5.Впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій” операційної цілі „2.1.Забезпечення розвитку інфраструктури територій”;</p> <p>„Проведення щорічного обласного конкурсу проектів розвитку територіальних громад Рівненщини”;</p> <p>„Підтримка програм (проектів) інститутів громадянського суспільства”;</p> <p>„Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами” завдання „2.2.1.Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем”;</p> <p>„Організація партнерських відносин у системі розвитку територій” завдання „2.2.6.Розвиток співробітництва громад” операційної цілі „2.2.Стимулювання економічної активності в громадах” узгоджені з національною екологічною ціллю 1.</p>
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	0	<p>Більшість проектів, завдань та операційних цілей Стратегічної цілі 2 Стратегії розвитку Рівненської області до 2027 р. не передбачають використання природно-ресурсного потенціалу області, а тому не узгоджуються з національною екологічною ціллю 2, але і не суперечать їй і є нейтральними, хоча проекти: „Створення транспортно-логістичного комплексу на базі ОКП „Міжнародний аеропорт Рівне”;</p> <p>„Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення: проведення реконструкції, капітального,</p>

	<p>поточного, середнього ремонтів, забезпечення експлуатаційного обслуговування автомобільних доріг загального користування місцевого значення”;</p> <p>„Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування державного значення”;</p> <p>„Завершення будівництва Північного об’їзду м.Рівне від автодороги Н-25 „Городище – Рівне – Старокостянтинів” (км 146+630 до автодороги Т-18-32 (Н-22) – „Ходоси – Кустин” – (Н-25) км 8+426)” завдання „2.1.1.Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури”;</p> <p>„Реалізація дорожньої карти щодо покриття мобільним зв’язком та Інтернетом” завдання „2.1.5.Впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій” операційної цілі „2.1.Забезпечення розвитку інфраструктури територій”;</p> <p>„Проведення щорічного обласного конкурсу проєктів розвитку територіальних громад Рівненщини”;</p> <p>„Підтримка програм (проєктів) інститутів громадянського суспільства”;</p> <p>„Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги” завдання „2.2.1.Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем” операційної цілі „2.2.Стимулювання економічної активності в громадах” передбачають як використання місцевих природних ресурсів, так і вплив на них, а проєкт</p> <p>„Організація партнерських відносин у системі розвитку територій” завдання „2.2.5.Сприяння зайнятості та підтримка самозайнятості населення” операційної цілі „2.2.Стимулювання економічної активності в громадах” узгоджується з національною екологічною ціллю 2.</p>
<p>Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України</p>	<p>Більшість проєктів, завдань та операційних цілей Стратегічної цілі 2 Сратегії розвитку Рівненської області мають інфраструктурний характер і матимуть вплив на оточуюче середовище, але результатом їх реалізації буде навпаки зменшення впливу на довкілля, тому проєкти:</p> <p>„Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення: проведення реконструкції, капітального, поточного, середнього ремонтів, забезпечення експлуатаційного обслуговування автомобільних доріг загального користування місцевого значення”;</p> <p>„Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування державного значення”;</p> <p>„Завершення будівництва Північного об’їзду м.Рівне від автодороги Н-25 „Городище – Рівне – Старокостянтинів” (км 146+630 до автодороги Т-18-32 (Н-22) – „Ходоси – Кустин” – (Н-25) км 8+426)” завдання „2.1.1.Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури”;</p> <p>„Розвиток місцевої (добровільної) пожежної охорони, центрів безпеки громади”;</p> <p>„Впровадження інженерно-технічних заходів цвільного захисту на етапі розроблення містобудівної документації”;</p> <p>„Реалізація дорожньої карти щодо покриття мобільним зв’язком та</p>

	<p>Інтернетом” завдання „2.1.5.Впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій” операційної цілі „2.1.Забезпечення розвитку інфраструктури територій”;</p> <p>„Проведення щорічного обласного конкурсу проєктів розвитку територіальних громад Рівненщини”;</p> <p>„Підтримка програм (проєктів) інститутів громадянського суспільства”;</p> <p>„Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами” завдання „2.2.1.Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем”;</p> <p>„Підтримка самозайнятості сільського населення Рівненської області”;</p> <p>„Удосконалення підготовки та перепідготовки робітничих кадрів для аграрного сектору економіки області” завдання „2.2.2.Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях”;</p> <p>„Промоція туристичного потенціалу Рівненської області” завдання „2.2.3.Формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини”;</p> <p>„Розвиток інфраструктури туристичних об’єктів”;</p> <p>„Створення туристично-відпочинкового комплексу на базі Тараканівського форту”;</p> <p>„Формування та розвиток мережі закладів культури, народних традицій і надбань, пам’яток культурної спадщини” завдання „2.2.4.Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури” операційної цілі „2.2.Стимулювання економічної активності в громадах” узгоджуються з національною екологічною ціллю 3.</p>
<p>Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров’я населення</p>	<p>Більшість проєктів, завдань та операційних цілей Стратегічної цілі 2 Стратегії розвитку Рівненської області знижують екологічні ризики та зменшують вплив на екосистеми, сприяють соціально-економічному розвитку та покращенню здоров’я населення, зокрема проєкти:</p> <p>„Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення: проведення реконструкції, капітального, поточного, середнього ремонтів, забезпечення експлуатаційного обслуговування автомобільних доріг загального користування місцевого значення”;</p> <p>„Розвиток мережі автомобільних доріг загального користування державного значення”;</p> <p>„Завершення будівництва Північного об’їзду м.Рівне від автодороги Н-25 „Городище – Рівне – Старокостянтинів” (км 146+630 до автодороги Т-18-32 (Н-22) – „Ходоси – Кустин” – (Н-25) км 8+426)” завдання „2.1.1.Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури”;</p> <p>„Розбудова системи паліативної допомоги в Рівненській області”;</p> <p>„Розвиток мережі закладів, які надають первинну, вторинну та третинну медичну допомогу, закладів екстреної (швидкої) медичної допомоги” завдання „2.1.2.Підвищення якості та доступності медичних послуг населенню на первинному, вторинному та третинному рівнях”;</p> <p>„Розвиток мережі закладів молодіжної інфраструктури, фізичної</p>

		<p>культури і спорту” завдання „2.1.3.Розвиток спортивної інфраструктури області; „Розвиток місцевої (добровільної) пожежної охорони, центрів безпеки громади”; „Впровадження інженерно-технічних заходів цивільного захисту на етапі розроблення містобудівної документації”; „Реалізація дорожньої карти щодо покриття мобільним зв’язком та Інтернетом” завдання „2.1.5.Впровадження електронних і ІТ сервісів в систему управління та інфраструктуру життєдіяльності територій” операційної цілі „2.1.Забезпечення розвитку інфраструктури територій”; „Проведення щорічного обласного конкурсу проєктів розвитку територіальних громад Рівненщини”; „Підтримка програм (проєктів) інститутів громадянського суспільства”; „Сприяння залученню та впровадженню програм міжнародної технічної допомоги, поглибленню співпраці з міжнародними донорами” завдання „2.2.1.Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем”; „Підтримка самозайнятості сільського населення Рівненської області”; „Удосконалення підготовки та перепідготовки робітничих кадрів для аграрного сектору економіки області” завдання „2.2.2.Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях”; „Промоція туристичного потенціалу Рівненської області” завдання „2.2.3.Формування позитивного туристичного іміджу Рівненщини”; „Розвиток інфраструктури туристичних об’єктів”; „Створення туристично-відпочинкового комплексу на базі Тараканівського форту”; „Формування та розвиток мережі закладів культури, народних традицій і надбань, пам’яток культурної спадщини” завдання „2.2.4.Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури” операційної цілі „2.2.Стимулювання економічної активності в громадах”, які узгоджуються з національною екологічною ціллю 4.</p>
Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління	0	<p>Національна екологічна ціль 5 передбачає вирішення завдань управління охороною навколишнім природним середовищем на загальнодержавному рівні, а більшість проєктів, завдань та операційних цілей Стратегічної цілі 2 Стратегії розвитку Рівненської області мають інфраструктурний характер обласного рівня і мають нейтральне відношення до національної екологічної цілі 5.</p>

Стратегічна ціль 3 „Розвиток людського капіталу” передбачає:
підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти;
сприяння соціальному становленню молоді, всебічному захисту та розвитку дітей;
покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери;

підтримку розвитку лідерства та волонтерського руху;
 покращення транспортної доступності для жителів регіону;
 створення умов для включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів АТО/ООС;
 збереження та підтримку культури, народних традицій і надбань, пам'яток культурної спадщини (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Відповідність стратегічної цілі 3 „Розвиток людського капіталу” національним екологічним цілям

Національні екологічні цілі	Оцінка	Аналіз відповідності
Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	+	<p>Операційні цілі, завдання та проекти стратегічної цілі 3 або узгоджуються, або нейтральні по відношенню до національної екологічної цілі 1. Узгоджуються:</p> <p>„Новий освітній простір для освіти впродовж життя”; „Розбудова мережі дошкільних навчальних закладів та середніх навчальних закладів, покращання їх матеріально-технічної бази” завдання „3.1.1. Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти”; „Створення центрів професійної досконалості”; „Підвищення рівня профорієнтаційної роботи в середньо-освітніх навчальних закладах Рівненщини”; „Залучення до професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних” завдання „3.1.3. Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери” операційної цілі „3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності мешканців”; „Розробка та впровадження методології з оцінки медико-екологічних ризиків на регіональному, локальному та об'єктовому рівнях”; „Запровадження та обслуговування функціонування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, автоматизованої геоінформаційної системи та приладів спостережень за якістю атмосферного повітря”; „Формування та підвищення екологічної культури”; „Упорядкування, технічне переоснащення, реконструкція, рекультивація, будівництво полігонів для захоронення твердих побутових відходів”; „Створення науково-дослідного центру безвідходних технологій доочищення річкових вод урбанізованих територій та утилізація мулу і біомаси вищої водної рослинності” завдання „3.2.2. Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення”; „Автоматизована система диспетчерського спостереження та управління РОВКП ВКГ „Рівнеоблводоканал”; „Встановлення загально-будинкових вузлів обліку в багатоквартирних житлових будинках”; „Реконструкція локальної автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії ЛУЗОД РОВКП ВКГ „Рівнеоблводоканал”; „Запровадження енергоменеджменту в бюджетних установах області”;</p>

	<p>„Реалізація заходів з енергозбереження та енергоефективності в закладах бюджетної сфери та комунальних некомерційних підприємствах (комунальних підприємствах) охорони здоров'я (обласний конкурс проектів з енергоефективності)” завдання „3.2.3.Збереження та підтримка культури, народних традицій і надбань, пам'яток культурної спадщини” операційної цілі „3.2.Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації”;</p> <p>Нейтральні:</p> <p>„Створення центру енергоефективності (друга черга)” завдання „3.1.1.Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти”;</p> <p>„Забезпечення житлом сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування та осіб з їх числа” завдання „3.1.2.Сприяння соціальному становленню молоді, всебічному захисту та розвитку дітей” операційної цілі „3.1.Підвищення обізнаності та соціальної активності мешканців”;</p> <p>„Будівництво доступного житла для внутрішньо-переміщених осіб, ветеранів АТО/ООС” завдання „3.2.1.Створення умов для включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів АТО/ООС”;</p> <p>„Створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду” завдання „3.2.2.Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення”;</p> <p>„Модернізація систем централізованого водопостачання та водовідведення Рівненської області”;</p> <p>„Сприяння розвитку та збільшенню обсягів використання не традиційних джерел енергії та альтернативних видів палива” завдання „3.2.3.Збереження та підтримка культури, народних традицій і надбань, пам'яток культурної спадщини” операційної цілі „3.2.Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації”.</p>
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України	<p>Проекти завдань стратегічної цілі 3 з енергоефективності, охорони довкілля, природно-заповідного фонду, водних ресурсів, поліпшення поводження з відходами:</p> <p>„Створення центру енергоефективності (друга черга)”;</p> <p>„Запровадження та обслуговування функціонування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, автоматизованої геоінформаційної системи та приладів спостережень за якістю атмосферного повітря”;</p> <p>„Створення нових та розширення існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду”;</p> <p>„Упорядкування, технічне переоснащення, реконструкція, рекультивація, будівництво полігонів для захоронення твердих побутових відходів”;</p> <p>„Створення науково-дослідного центру безвідходних технологій доочищення річкових вод урбанізованих територій та утилізація мулу і біомаси вищої водної рослинності” завдання „3.2.2.Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення”;</p> <p>„Модернізація систем централізованого водопостачання та водовідведення Рівненської області”;</p>

		<p>„Автоматизована система диспетчерського спостереження та управління РОВКП ВКГ „Рівнеоблводоканал”;</p> <p>„Реконструкція локальної автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії ЛУЗОД РОВКП ВКГ „Рівнеоблводоканал”;</p> <p>„Запровадження енергоменеджменту в бюджетних установах області”;</p> <p>„Реалізація заходів з енергозбереження та енергоефективності в закладах бюджетної сфери та комунальних некомерційних підприємствах (комунальних підприємствах) охорони здоров'я (обласний конкурс проектів з енергоефективності);</p> <p>„Сприяння розвитку та збільшенню обсягів використання нетрадиційних джерел енергії та альтернативних видів палива” завдання „3.2.3.Підвищення ефективності украління енергетичними ресурсами, а також у галузі водопостачання та водовідведення” операційної цілі „3.2.Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації” узгоджуються з національною екологічною ціллю 2, а освітні проекти Стратегічної цілі 2 нейтральні до національної цілі 2.</p>
<p>Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України</p>	+	<p>Проекти завдань стратегічної цілі 3 з енергоефективності, охорони довкілля, природно-заповідного фонду, водних ресурсів, поліпшення поводження з відходами, централізованого водопостачання та водовідведення, використання нетрадиційних джерел енергії та альтернативних видів палива узгоджуються з національною екологічною ціллю 3, а освітні проекти Стратегічної цілі 2 нейтральні до неї.</p>
<p>Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення</p>	+	<p>Проекти завдань стратегічної цілі 3 з охорони довкілля, в т. ч. атмосферного повітря, водних ресурсів та поліпшення поводження з відходами:</p> <p>„Запровадження та обслуговування функціонування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, автоматизованої геоінформаційної системи та приладів спостережень за якістю атмосферного повітря”;</p> <p>„Упорядкування, технічне переоснащення, реконструкція, рекультивація, будівництво полігонів для захоронення твердих побутових відходів”;</p> <p>„Створення науково-дослідного центру безвідходних технологій доочищення річкових вод урбанізованих територій та утилізація мулу і біомаси вищої водної рослинності” завдання „3.2.2.Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення”;</p> <p>„Модернізація систем централізованого водопостачання та водовідведення Рівненської області” завдання „3.2.3.Підвищення ефективності украління енергетичними ресурсами, а також у галузі водопостачання та водовідведення” операційної цілі „3.2.Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації” узгоджуються з національною екологічною ціллю 4.</p>

<p>Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління</p>	<p>+</p>	<p>Національна екологічна ціль 5 передбачає вирішення завдань управління охороною навколишнім природним середовищем на загальнодержавному рівні, до яких можна віднести:</p> <p>„Залучення до професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації зареєстрованих безробітних” завдання „3.1.3.Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери” операційної цілі „3.1.Підвищення обізнаності та соціальної активності мешканців”;</p> <p>„Розробка та впровадження методології з оцінки медико-екологічних ризиків на регіональному, локальному та об’єктовому рівнях”;</p> <p>„Запровадження та обслуговування функціонування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища, автоматизованої геоінформаційної системи та приладів спостережень за якістю атмосферного повітря” завдання „3.2.2.Покращення стану довкілля, формування екологічної культури населення”;</p> <p>Автоматизована система диспетчерського спостереження та управління РОВКП ВКГ „Рівнеоблводоканал”;</p> <p>„Реконструкція локальної автоматизованої системи комерційного обліку електроенергії ЛУЗОД РОВКП ВКГ „Рівнеоблводоканал”;</p> <p>„Запровадження енергоменеджменту в бюджетних установах області”;</p> <p>„Реалізація заходів з енергозбереження та енергоефективності в закладах бюджетної сфери та комунальних некомерційних підприємствах (комунальних підприємствах) охорони здоров’я (обласний конкурс проектів з енергоефективності)”;</p> <p>„Сприяння розвитку та збільшенню обсягів використання нетрадиційних джерел енергії та альтернативних видів палива” завдання „3.2.3.Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами, а також у галузі водопостачання та водовідведення” операційної цілі „3.2.Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації” Стратегії розвитку Рівненської області до 2027 року, які з нею узгоджуються.</p>
---	----------	---

Розділ 5. Опис коротко-, середньо-, довгострокових, постійних, тимчасових, вторинних, синергічних і кумулятивних наслідків для довкілля і здоров'я населення від впливу Стратегії

5.1. Складові довкілля, що зазнають впливу антропогенного та природного характеру від виконання Стратегії

Антропогенними чинниками змін в області є стан житлово-комунального господарства, хімічної промисловості, енергетики й транспорту, наявність потенційно небезпечних підприємств, нераціональне лісокористування. Активізація транскордонного співробітництва призвела до збільшення потоків транзитного автотранспорту, що став додатковим джерелом забруднення атмосфери.

Згідно з даними Світового центру даних з геоінформатики та сталого розвитку у 2015 р. значення індикаторів усіх загроз екологічного характеру щодо якості повітря, якості питної води, техногенного навантаження на довкілля і внеску в зміну клімату для Рівненської області не були критичними на рівні країни. Компонента якості життя склала 0,82, компонента безпека життя – 1,21. Серед регіонів Західноукраїнського макрорайону Рівненська область характеризується відносно високим значенням показника загрози „Забруднення довкілля (атмосферного повітря та поверхневих водних об'єктів)”.

Одним з важливих антропогенних чинників є виснажлива експлуатація лісів, яка зумовлює зменшення лісистості, зменшення запасів лісів, зниження багатьох корисних функцій лісів. Вирубкування завдає непоправної шкоди лісам.

Значним антропогенним чинником є вітрова та водна ерозія, які посилюють також нераціональне проведення осушувальних меліорацій, будівництво та експлуатація різного роду комунікацій, вирубка лісів, сільськогосподарське освоєння схилів.

5.2. Ймовірні наслідки впливу на довкілля і здоров'я населення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Робоча група з СЕО здійснила експертну оцінку ймовірного негативного впливу від впровадження Стратегії на складові довкілля відповідно до контрольного переліку наведеного, в таблиці 5.1. Контрольний перелік був попередньо узгоджений Робочою групою з точки зору доцільності застосування факторів оцінювання саме до Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року. Учасники Робочої групи мали можливість оцінити ймовірність негативного впливу, надавши одну з трьох відповідей (так, ні, ймовірно) на питання: „Чи може реалізація Стратегії спричинити негативний вплив?” за кожним з досліджуваних параметрів, які наведені нижче в таблиці. Також, враховуючи наявність у Стратегії окремих цілей і завдань, спрямованих на поліпшення стану довкілля, учасники Робочої групи мали можливість

вказати, якщо, на їх думку, Стратегія призведе до покращення екологічної ситуації за окремими показниками.

Сумарна ймовірність негативного впливу (I) оцінювалась за ормулою:

$$I = (A+C*0,2)/(A+B+C*0,5)*100\%,$$

де А – кількість відповідей „так”,

В – кількість відповідей „ні”,

С – кількість відповідей „ймовірно”, до цього складника було прийнято рішення ввести ваговий коефіцієнт 0,5.

В колонці 2 таблиці 5.1. у відсотковому співвідношенні наведені узагальнені результати дослідження ймовірності негативного впливу від впровадження Стратегії на різні складники довкілля. Колонка 3 відображає можливість, на думку учасників Робочої групи з СЕО, поліпшення стану довкілля за деякими параметрами. Якщо за підсумками аналізу Робоча група дійшла висновку, що для певного чинника існує вірогідність негативного впливу, то в такому випадку у колонці 4 відображений номер операційної цілі або завдання, які можуть його спричинити.

Таблиця 5.1

Ймовірні наслідки впливу на довкілля і здоров'я населення Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

	Вплив	Ймовірність негативних наслідків, %	Поліпшення існуючої ситуації	№ завдання Стратегії
1.	Земля. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
1.1.	Зміни в геологічній структурі?	13.33		1.1.2, 2.2.2
1.2.	Порушення, переміщення, ущільнення або повне покриття ґрунту?	23.23		1.1.2, 2.2.2
1.3.	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу поверхні?	20.69		1.1.2, 2.2.2
1.4.	Порушення, покриття або модифікацію будь-яких унікальних геологічних або фізичних характеристик території?	0.00	+	
1.5.	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів (в межах території або поза нею)?	0.00		
1.6.	Зміни у відкладенні або ерозії пляжних пісків і такі зміни в процесах замулення, відкладення осадів або ерозії, що можуть змінити річища річок чи струмків або ж дно озера, затоки чи моря?	12.00	+	1.1.2, 2.2.2
1.7.	Появу для людини або матеріальних об'єктів таких геологічних загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози?	0.00	+	
1.8.	Зміни щодо кількості еродованих та деградованих земель.	15.71	+	1.1.2, 2.2.2
2.	Повітря. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
2.1.	Збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?	47.41	++	1.1.1, 1.1.3
2.2.	Збільшення кількості викидів забруднюючих	48.28	+	2.1.1,

	речовин від пересувних джерел?			2.2.4
2.3.	Погіршення якості атмосферного повітря?	16.77	++	1.1.1, 1.1.3
2.4.	Появу джерел неприємних запахів?	15.71		2.2.2
2.5.	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?	0.00		
2.6.	Посилення наявного чи планованого погіршення якості повітря?	0.00	+	
3.	Водні ресурси. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
3.1.	Зміни обсягів скидів у поверхневі води або ж будь-які зміни якості поверхневих вод (включаючи, але не обмежуючись такими показниками, як температура, розчинений кисень або прозорість)?	18.67	+++	2.1.6
3.2.	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?	15.00	+	2.1.6
3.3.	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?	0.00	+	
3.4.	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?	34.48	++	2.1.6
3.5.	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?	12.0	+	2.1.6
3.6.	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?	15.71	+	2.1.6
3.7.	Забруднення підземних водоносних горизонтів?	0.00	+	
3.8.	Зміни напрямку або потужності потоків підземних вод?	12.00		2.1.6
3.9.	Зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населення?	0.00		
3.10.	Появу для людей і матеріальних об'єктів загроз пов'язаних з водою, наприклад, паводків або підтоплення?	0.00	++	
4.	Рослинний світ. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
4.1.	Зміни в кількості видів рослин або чисельності будь-якого виду рослин (включаючи дерева, кущі, трав'яні рослини, зернові культури та водні рослини)?	0,00	+	1.1.1, 1.1.2, 1.3.3, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4
4.2.	Зменшення кількості будь-яких унікальних, рідкісних або зникаючих видів рослин (зокрема, видів, занесених до Червоної книги)?	8.75		1.1.1, 1.1.2, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4
4.3.	Привнесення нових видів рослин на певну територію або створення перепон для нормального відтворення існуючих видів?	11.76		1.1.1, 1.1.2, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4

4.4.	Зміни кількості посівних площ будь-яких сільсько-господарських культур?	0,00		1.1.2, 2.2.2
5.	Тваринний світ. Чи може стратегічна ініціатива спричинити			
5.1.	Зміни в кількості видів тварин або чисельності будь-якого виду тварин (птахів; наземних тварин, включаючи рептилій; риб і ракоподібних; бентосних організмів чи комах)?	12,0		1.1.1, 1.1.2, 1.3.3, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4
5.2.	Зменшення кількості будь-яких унікальних, рідкісних або зникаючих видів тварин (зокрема, видів, занесених до Червоної книги)?	15.71		1.1.1, 1.1.2, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4
5.3.	Привнесення нових видів тварин на певну територію або створення перепон для руху та міграцій існуючих видів тварин?	24,62		1.1.1, 1.1.2, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4
5.4.	Порушення або деградацію середовищ існування видів тварин?	17,78		1.1.1, 1.1.2, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4
6.	Шум. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
6.1.	Посилення наявного рівня шуму?	0,00	+	
6.2.	Підвищення рівня шумового впливу на людей?	0,00	+	
7.	Світло. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
7.1.	Появу нових джерел світла або спалахів?	0,00	+	
8.	Використання землі. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
8.1.	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?	29.68		1.1.1, 1.1.2, 2.1.1, 2.1.6, 2.2.4
8.2.	Конфлікти з прийнятими екологічними планами або цілями громади, яка мешкає на території впровадження ініціативи?	27.59	+	1.1.2, 1.3.3, 2.2.1, 2.2.4, 2.2.6
8.3.	Конфлікт з прийнятим генеральним планом територіального розвитку?	20.69		1.1.2, 1.3.3, 2.2.1, 2.2.4, 2.2.6
9.	Природні ресурси. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
9.1.	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?	49.03		
9.2.	Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?	0.00		
10.	Ризики. Чи може реалізація Стратегії спричинити			

10.1.	Виникнення ризиків вибухів або вивільнення небезпечних речовин (зокрема, але не обмежуючись розливами нафти, забрудненням пестицидами, хімікатами або радіоактивними речовинами) під час аварій або нещасних випадків?	0.00		
10.2.	Перешкоди для реалізації планів дій при надзвичайних ситуаціях або планів евакуації?	0.00	++	
11.	Населення. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
11.1.	Зміни в розміщенні, розповсюдженні, щільності або рівні відтворення населення на будь-якій території?	40.00	+	2.2.2 3.1.1
11.2.	Створення можливостей для збільшення чисельності населення порівняно з чисельністю населення, яке зараз проживає на території планованої стратегічної ініціативи?	49.03	+	1.3.3
11.3.	Вплив на нинішній стан забезпечення населення житлом або виникнення нових потреб у житлі?	25.45	+	1.3.3 2.2.2
12.	Відходи. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
12.1.	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?	29.68	+	1.1.1, 1.3.3, 2.2.2, 2.2.4
12.2.	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?	41.38	+	1.1.1, 1.3.3, 2.2.2, 2.2.4
12.3.	Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?	21.25	+	1.1.1 1.3.3
12.4.	Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?	20.69	++	2.1.6
12.5.	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?	0.00	+	
13.	Транспорт. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
13.1.	Суттєві зміни у транспортних потоках?	62.22	++	2.1.1 2.2.4
13.2.	Вплив на чинну систему паркування або зростання попиту на нові місця паркування?	54.81	++	2.1.1 2.2.4
13.3.	Суттєвий вплив на існуючу транспортну систему?	47.41		2.1.1 2.2.4
13.4.	Зміни існуючої схеми транспортних потоків або руху людей та/або товарів?	54.81	+	2.1.1 2.2.4
13.5.	Зміни в перевезеннях водним, залізничним або повітряним транспортом?	40.00	+	2.1.1 2.2.4
13.6.	Підвищення рівня безпеки руху для автомобільного транспорту, велосипедистів або пішоходів?	47.41		2.1.1 2.2.4
14.	Державні служби. Чи може впровадження Стратегії спричинити вплив на державні служби або призвести до їхньої зміни чи створення нових структур у таких галузях:			
14.1.	Шкільна освіта?	33.33	+	3.1.1
14.2.	Парки або інші рекреаційні об'єкти?	0.00	++	
14.3.	Підтримка об'єктів громадського користування, включаючи дороги?	46.40	+	2.1.1

14.4.	Інші державні служби?	48.28	+	2.1.2
15.	Енергетика. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
15.1.	Споживання значних обсягів палива або енергії?	0.00	+	
15.2.	Суттєве зростання попиту на енергію, що перевищує можливості наявних джерел, або ж потребу в нових джерелах енергії?	0.00	+	
16.	Комунальні послуги. Чи може впровадження Стратегії призвести до появи потреби у нових системах комунальних послуг або до суттєвого впливу на комунальні послуги у таких сферах:			
16.1.	Постачання енергії та газу?	25.33	+	1.1.1 1.1.3 1.3.3
16.2.	Системи зв'язку?	0.00		
16.3.	Водопостачання?	16.77		2.1.6
16.4.	Водовідведення та каналізаційні мережі?	27.59		2.1.6
16.5.	Поводження з відходами?	25.45		2.2.4
17.	Здоров'я населення. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
17.1.	Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей (за винятком ментальних)?	0.00		
17.2.	Потрапляння людей під вплив потенційних загроз для здоров'я?	32.59	+	2.1.2
18.	Естетичність. Чи може стратегічна ініціатива спричинити:			
18.1.	Появу естетично неприємних місць?	0.00	+	
18.2.	Руйнування пам'яток природи (наприклад, дерев, геологічних пам'яток або місцевих пам'яток), які естетично привабливі?	0.00	+	
19.	Рекреація та ПЗФ. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
19.1.	Будь-який вплив на кількість або якість існуючих рекреаційних можливостей?	16.77	++	2.2.4
19.2.	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?	0.00	+	
20.	Культура. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
20.1.	Зміни або руйнування місць археологічних знахідок?	0.00		
20.2.	Фізичний або естетичний вплив на історичні споруди чи об'єкти?	0.00		
20.3.	Фізичні зміни, які могли б вплинути на унікальні етнічні культурні цінності?	0.00	++	
21.	Екологічне управління і моніторинг. Чи може реалізація Стратегії спричинити			
21.1.	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?	7.27		2.1.5
21.2.	Погіршення екологічного моніторингу?	0.00	+	
21.3.	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?	0.00		
21.4.	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?	15.00		1.1.1 1.3.3
21.	Інше. Чи може реалізація Стратегії спричинити			

21.1.	Суттєве порушення якості природного середовища?	0.00		
21.2.	Появу можливостей досягнення короткострокових екологічних цілей, які ускладнюватимуть досягнення довгострокових екологічних цілей у майбутньому?	0.00		
21.3.	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?	0.00		

За результатами проведеної оцінки можливого негативного впливу на довкілля від реалізації Стратегії найбільш ймовірними є збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел (47,41%), яке може бути спричинене запланованим економічним зростанням; збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел (48,28%) за рахунок розвитку транспортної мережі та підвищення кількості туристів в області; підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів (49,03%); зміни в розміщенні, розповсюдженні, щільності або рівні відтворення населення (40,00%) як результат розвитку окремих територій та сільської місцевості; збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки (41,38%) і суттєві зміни у транспортних потоках (62,12%) внаслідок розвитку транспортно-логістичного потенціалу, а також збільшення потоку відвідувачів.

Серед операційних цілей Стратегії спричинити негативний вплив на навколишнє середовище можуть наступні:

1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень, при умові залучення інвестицій в екологічно небезпечні галузі діяльності;

1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу.

Шляхи, яким чином можна реалізувати зазначені операційні цілі Стратегії і не спричинити негативний вплив на довкілля, описані в розділі 6.2.

Розділ 6. Заходи запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП - Стратегії розвитку Рівненської області до 2027 року

Даний розділ був сформований на основі пропозицій, наданих членами Робочої групи з проведення Стратегічної екологічної оцінки Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року, після тісних консультацій з розробниками Стратегії. Розділ відображає, як пропозиції Робочої групи до переліку завдань Стратегії, так і рекомендації щодо шляхів реалізації окремих цілей та завдань з тим, щоб зменшити можливий вплив на довкілля у майбутньому.

6.1. Пропозиції заходів робочої групи з СЕО для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання ДДП

При розробці Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року від початку встановились ефективні робочі стосунки між розробниками Стратегії та учасниками Робочої групи з СЕО, що дозволило надавати пропозиції до Стратегії щодо більш належного врахування питань екологічної збалансованості в її цілях і завданнях.

Зокрема, під час проведення SWOT-аналізу Рівненської області учасники Робочої групи з СЕО надали свої зауваження до SWOT-матриці та пропозицій щодо встановлення зв'язків між її компонентами, які були проаналізовані для визначення порівняльних переваг, викликів та ризиків розвитку у Рівненській області.

На початку процесу розробки Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року проект структури її цілей та завдань більше відповідав стратегії економічного зростання, а не комплексній стратегії розвитку регіону. Недостатня увага приділялась також соціально-культурним аспектам, освіті, охороні здоров'я населення, а також питанням збереження довкілля та зменшення антропогенного тиску на нього. Зокрема, у звіті Рівненської області про стан довкілля за 2018 рік визначені найважливіші екологічні проблеми, серед яких поза увагою проекту Стратегії були багато питань, вирішенню яких в структурі Стратегії не приділялась увага. Серед них: забруднення поверхневих вод, підтоплення земель та населених пунктів регіону, проблеми щодо поводження з промисловими відходами та відходами I-III класів небезпеки, необхідність рекультивативі порушених та деградованих земель, тощо.

В подальшому процесі розробки Стратегії та її оцінювання, під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків на довкілля від реалізації Стратегії було виявлено ряд операційних цілей, завдання яких потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не допустити негативного впливу на довкілля, або які доцільно скоригувати перед тим, як включати до переліку пропонованих Стратегією завдань. Відповідні пропозиції, які були запропоновані Робочою групою з СЕО та розглянуті розробниками Стратегії, наведені в таблиці 6.1.

Таблиця 6.1

Врахування пропозицій Робочої групи з СЕО до завдань Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Операційна ціль/завдання	Пропозиції Робочої групи	Стан врахування
Стратегічна ціль 1. Розвиток конкурентної економіки		
Операційна ціль 1.1. Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень		
1.1.1. Розвиток галузей економіки з високою доданою вартістю (ІТ-сектор, деревообробна та меблева промисловість, виробництво продуктів харчування та поглиблена переробка сільськогосподарської прод.)	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Налагодження ефективної співпраці суб’єктів господарювання зазначених галузей із науковцями Рівненщини та інших регіонів України”	Враховано. Додано пункт: „Налагодження ефективної співпраці суб’єктів господарювання зазначених галузей із науковцями Рівненщини та інших регіонів України”
1.1.2. Розвиток високотехнологічного органічного сільського господарства, ягідництва та садівництва	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Сприяння науковим дослідженням, навчанню і консультуванню з питань органічного сільського господарства (еколого-економічна оцінка доцільності й ефективності переходу на органічне виробництво)”	Враховано. Додано пункт: „Сприяння науковим дослідженням, навчанню і консультуванню з питань органічного сільського господарства (еколого-економічна оцінка доцільності й ефективності переходу на органічне виробництво)”
1.1.3. Підтримка впровадження інновацій (технологічних, організаційних, комерційних), освоєння виробництва інноваційних продуктів.	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Створення інноваційних наукових лабораторій”	Враховано. Додано пункт: „Створення інноваційних наукових лабораторій”
Операційна ціль 1.2: Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу		
1.2.3. Сприяння місцевим виробникам у розширенні ринків збуту	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Стимулювання впровадження і функціонування систем управління якістю, екологічного управління та інших систем управління для виробництва конкурентоспроможної продукції”.	Враховано. Додано пункт: „Стимулювання впровадження і функціонування систем управління якістю, екологічного управління та інших систем управління для виробництва конкурентоспроможної продукції”.
Операційна ціль 1.3: Стимулювання залучення інвестицій		
1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Оновлення бази даних земельних ділянок типу „Грінфілд” та об’єктів типу „Браунфілд””	Враховано.
1.3.2. Покращення інвестиційної промоції регіону	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Сприяння розробці інвестиційних паспортів об’єднаних територіальних громад з метою вивчення їх перспектив, наявних робочих місць, демографічної ситуації”	Враховано.
1.3.3. Створення індустріальних парків, розвиток науково-дослідницьких і технологічних інституцій, промислових зон та кластерів	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Формування концепції та техніко-економічного обґрунтування розміщення індустріальних парків у регіоні”	Враховано.
Стратегічна ціль 2. Збалансований розвиток територій області		
Операційна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій		
2.1.1. Розвиток транзитного потенціалу і транспортної інфраструктури	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Концепція та техніко-еколого-економічне обґрунтування створення логістичних центрів”	Враховано. Додано пункт: „Концепція та техніко-економічне обґрунтування створення логістичних центрів”
2.1.3. Розвиток спортивної інфраструктури області	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Підтримка мережі центрів фізичного здоров’я населення „Спорт для всіх”, фізкультурно-спортивних клубів людей з особливими потребами, громадських спортивних організацій”	Враховано.

2.1.6.Підвищення ефективності управління: енергетичними ресурсами, у галузі водопостачання та водовідведення, а також поводження з твердими побутовими відходами.	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Підтримка енергоефективних екологічно безпечних проєктів, заміщення енергетичних ресурсів альтернативними і відновлюваними джерелами енергії”	Враховано.
	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Впровадження сучасних методів переробки твердих побутових відходів”	Враховано.
Операційна ціль 2.2. Стимулювання економічної активності в громадах		
2.2.1.Створення дієвих механізмів мобілізації жителів до вирішення місцевих проблем	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Активізація сільських громад та покращення благоустрою сіл шляхом самоорганізації жителів”	Враховано.
2.2.2.Розвиток сільсько-господарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Інформаційно-консультативний супровід особистих селянських господарств, ініціатив зі створення малих підприємств у сільській місцевості”	Враховано.
2.2.4.Розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Впровадження заходів щодо поліпшення екологічного стану річок”	Враховано.
2.2.6.Розвиток співробітництва громад	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Створення інформаційно-ресурсних центрів доступу до соціально значущої інформації”	Враховано.
Стратегічна ціль 3. Розвиток людського капіталу		
Операційна ціль 3.1. Підвищення обізнаності та соціальної активності мешканців		
3.1.1.Підвищення освітнього рівня молоді, забезпечення громадянам рівних умов доступу до якісної освіти	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Розбудова інклюзивного освітнього середовища”	Враховано.
3.1.2.Сприяння соціальному становленню молоді, всебічному захисту та розвитку дітей	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Організація заходів з оздоровлення та відпочинку дітей”	Враховано.
3.1.3.Покращення підготовки кадрів для потреб регіональної економіки та соціальної сфери	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Навчання роботі на комп'ютері осіб передпенсійного та пенсійного віку”	Враховано.
Операційна ціль 3.2. Забезпечення належних умов для проживання та рівних можливостей для самореалізації		
3.2.1.Створення умов для включення до активного суспільного життя вразливих верств населення, внутрішньо-переміщених осіб та ветеранів АТО/ООС	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Реалізація заходів з реабілітації та реадптації внутрішньо-переміщених осіб та вете-ранів АТО/ООС (фізична, медична, психологічна реабілітація та соціальна, професійна реадптація)”	Враховано.
3.2.2.Покращення стану довкілля, формування екологічної культури жителів громади	Додати до сфери охоплення завдання пункт: „Створення об'єктів інфраструктури для підтримки екологічної культури жителів та формування здорового способу життя”	Враховано.

Пропозиції учасників Робочої групи з СЕО були враховані розробниками Стратегії на 95 %.

6.2. Обґрунтування вибору альтернатив виконання окремих завдань ДДП

На думку учасників Робочої групи з СЕО серед завдань Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року непередбачені такі, які могли б на пряму спричинити значний негативний вплив на довкілля. З тим, серед переліку завдань є такі, реалізації яких варто приділити більшу увагу з точки зору врахування екологічних вимог і критеріїв. З цією метою від Робочої групи з СЕО надійшли рекомендації, які стосуються врахування питань екологічної збалансованості під час впровадження окремих завдань Стратегії, які наведені в таблиці 6.2.

Таблиця 6.2

Рекомендації Робочої групи з СЕО щодо реалізації окремих завдань Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року

Завдання	Рекомендації щодо реалізації
Операційна ціль 1.2. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	
1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємства	<p>Сферою охоплення даного завдання передбачено створення кількох видів інституцій підтримки підприємства. Для таких організацій можна передбачити врахування ними екологічних питань під час поточної діяльності. Зокрема, при створенні бізнес-інкубаторів можна передбачити, що: 1) такий заклад працюватиме на засадах „зеленого офісу”, 2) до переліку супроводжуючих послуг, що надаються бізнес-інкубатором, включити консультування зі зменшення впливу на довкілля від діяльності стартапів, 3) під час відбору реципієнтів, пріоритет матимуть екологічно-дружні організації. Такі самі параметри можна передбачити при створенні Центрів підтримки бізнесу.</p> <p>Варто також зазначити, що даним завданням передбачено спрощення процедур дозвільного характеру для підприємців, з тим, рекомендується досягти виконання цього компонента не за рахунок зменшення контролю за дотриманням підприємцями екологічних норм і стандартів.</p>
Операційна ціль 1.3. Стимулювання залучення інвестицій	
1.3.1. Підготовка інвестиційних продуктів	<p>Підготовка інвестиційних продуктів та сприяння залученню інвестицій, якому в цілому присвячена операційна ціль 1.3, має відбуватись із врахуванням можливостей щодо залучення інвестицій до екологічно дружніх видів підприємницької діяльності (діяльність, пов'язана з виробництвом та реалізацією екологічних товарів та послуг, під час виробництва та надання яких застосовуються екологічно-конструктивні методи та технології).</p> <p>Підготовку інвестиційних продуктів доцільно проводити із наданням переваги екологічно безпечним проектам, а також із врахуванням можливих негативних наслідків від початку ведення відповідної економічної діяльності.</p> <p>Також особливу увагу необхідно приділити дотриманню екологічних вимог під час передбаченої цим завданням розробки схеми розміщення індустріальних парків у регіоні та її створення. Під час розробки схеми розміщення варто приділити увагу наявним браун-філдам і надавати перевагу їх поверненню до виробничого процесу, перше ніж освоювати грін-філди.</p>
Операційна ціль 2.1. Забезпечення розвитку інфраструктури територій	
2.1.6. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами, у галузі водопостачання та водовідведення, а також поводження з твердими побутовими відходами.	<p>Під час поліпшення послуг з водопостачання і водовідведення, які відносяться до комунальних, у сільській місцевості рекомендується всібно контролювати і не допустити збільшення навантаження на підземні і поверхневі водні ресурси під час виконання даного завдання.</p> <p>Також доцільно забезпечити дотримання санітарно-гігієнічних вимог до якості води, що використовується для потреб питного водопостачання та приготування їжі сільським населенням, та для води, що відводиться з населених пунктів. Для водовідведення необхідно забезпечити впровадження сучасних механізмів очистки водних ресурсів, запобігти скиданню недостатньо очищених вод у природні об'єкти та не допустити збільшення навантаження на існуючі очисні споруди, які у більшості випадків, вичерпали свої потужності.</p>
Операційна ціль 2.2. Стимулювання економічної активності в громадах	

<p>2.2.2. Розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та підприємництва у сільських територіях</p>	<p>Рекомендується запровадити підвищений контроль за діяльністю агровиробників щодо можливості негативного впливу на ґрунти та довкілля в цілому від виробництва сільськогосподарської продукції. Реорганізація структурних підрозділів контролюючих органів в галузі охорони довкілля на сьогодні мінімізувала можливість здійснювати даний вид діяльності, тому необхідно створити відповідні умови на рівні області.</p> <p>Впровадження екологічно орієнтованих та органічних технологій повинно супроводжувати ведення сільського господарства. Рекомендується не допустити використання швидкісної с/г техніки під час реалізації даного завдання, а також прийняти міри щодо нормування використання хімічних засобів захисту рослин, щоб не допустити повторного накопичення пестицидів на території області.</p>
--	---

Ця таблиця відображає невичерпний перелік рекомендацій, які можуть бути застосовані під час реалізації Стратегії для поліпшення її екологічної збалансованості на рівні її завдань.

З тим, одним з важливих етапів екологічного оцінювання в процесі впровадження Стратегії повинна стати розробка Плану її реалізації на 2021-2023 роки та розгляд передбачених ним проектів з точки зору ймовірного негативного впливу на довкілля від впровадження кожного конкретного заходу, а також їх кумулятивного впливу. Тому, **однією з рекомендацій Робочої групи з СЕО є виконання стратегічної екологічної оцінки Плану реалізації Стратегії на 2021-2023 роки.**

Розділ 7. Організація моніторингу фактичного впливу Стратегії на довкілля і здоров'я населення

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження плану або програми. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації плану чи програми, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості.

Протокол про СЕО встановлює необхідність здійснення моніторингу значного впливу на довкілля, у тому числі здоров'я населення, від реалізації затвердженого плану або програми (ст. 12). Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості.

Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію плану або програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що план або програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати моніторинг, з якою періодичністю і протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

Рекомендується вибирати такі методи моніторингу, які доступні і найкращим чином пристосовані для перевірки того, чи відповідає той вплив на довкілля та здоров'я населення, який спостерігається, припущенням і висновкам, зробленим в процесі СЕО. Крім того, важливим критерієм для вибору методів є можливість раннього виявлення непередбаченого негативного впливу від реалізації плану чи, що дозволить вжити своєчасні заходи щодо виправлення ситуації.

Стратегією розвитку Рівненської області на період до 2027 року передбачено проведення моніторингу ефективності її реалізації. Серед планованих до контролю індикаторів є ряд екологічних (табл. 7.1), але не для

всіх цих показників проводиться постійний збір даних. Таким чином, для індикаторів, для яких відсутні моніторингові дані, необхідно визначити відповідального за їх збір і метод.

Таблиця 7.1

Екологічні індикатори, які планується застосувати для моніторингу виконання Стратегії

№ з/п	Індикатор	Операцій-на ціль	Наявність моніторингових даних
Забруднення повітря			
1.	Індекс забруднення атмосфери	3.2	+
2.	Викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел забруднення	3.2	+
Водні ресурси			
3.	Зменшення обсягів використання та забору води	3.2	+
4.	Обсяг скидання забруднених стічних вод	3.2	+
5.	Відсоток населених пунктів, що мають централізоване водопостачання та водовідведення	3.2	+
6.	Кількість відновлених водних об'єктів	3.2	+
Біорізноманіття			
7.	Відсоток заповідності території області	3.2	+
Земельні ресурси			
8.	Площа земель, що зазнають підтоплення	3.2	+
9.	Частка громад регіону, що мають генеральні плани	3.2	+
Енергетика			
10.	Річний обсяг енергоспоживання в комунальній сфері	3.2	+
11.	Річний обсяг енергоспоживання населення	3.2	+
Відходи			
12.	Річний обсяг генерації ТПВ на території області	3.2	+
13.	Зменшення питомих обсягів утворення ТПВ	3.2	+
14.	Частка використання відходів як вторинної сировини	3.2	+
15.	Охоплення населення послугами зі збирання ТПВ	4.2	+
16.	Зменшення обсягів утворення та накопичення промислових відходів	4.2	+
Інші показники			
17.	Частка екологічної інформації та соціальної реклами природоохоронного спрямування, що регулярно поширюється ЗМІ	4.2	+
18.	Частка екологічних навчальних курсів в програмах шкільних та ВНЗ	4.2	+
19.	Кількість проектів екологічного спрямування на вирішення спільних проблем територіальних громад транскордонних регіонів	5.1	+

Розділ 8. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля та здоров'я населення

В рамках реалізації документа державного планування – Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року можливих транскордонних негативних наслідків не виявлено.

При цьому питання транскордонних наслідків для довкілля ускладнене через те, що суміжна Білорусь не є підписантом протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті і процедура транскордонних консультацій не врегульована міждержавними домовленостями.

Висновки

Стратегія розвитку Рівненської області на період до 2027 року більше спрямована на стимулювання економічного зростання порівняно з іншими складовими збалансованого розвитку.

Цілі Стратегії переважно принципово узгоджуються з національними екологічними цілями.

Значну увагу необхідно приділити досягненню стратегічним цілям „1.Розвиток конкурентної економіки” та „2.Збалансований розвиток територій області” з точки зору недопущення негативного впливу на довкілля. В разі такого узгодження реалізація Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 року не повинна призвести до нових негативних впливів на довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

Основними антропогенними чинниками змін в області є розвиток хімічної, деревообробної промисловості, енергетики, житлово-комунального, сільського господарства й транспорту, наявність потенційно небезпечних підприємств, нераціональне лісокористування.

Найбільш ймовірними негативними впливами на довкілля від впровадження Стратегії є збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел, збільшення кількості викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел, підвищення рівня використання природних ресурсів, зокрема лісу, збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів і суттєві зміни у транспортних потоках.

Спричинити негативний вплив на довкілля можуть операційні цілі Стратегії:

- ціль „1.1.Підтримка високотехнологічних виробництв та наукових досліджень”, – за умови залучення інвестицій в екологічно небезпечні галузі діяльності;
- ціль „1.3.Стимулювання залучення інвестицій”, – якщо будуть створені екологічно небезпечні підприємства;
- ціль „2.1.Забезпечення розвитку інфраструктури територій”, – якщо будуть збільшуватися: водозабір та водовідведення стічних вод, а також видалення твердих побутових відходів, що може призвести до деградації земель і забруднення ґрунтів, а також загрожуватиме біорізноманіттю;
- ціль „2.2.Стимулювання економічної активності в громадах”, – якщо надмірно зросте кількість відвідувачів природних об’єктів, що може спричинити зростання навантаження на довкілля та порушення екосистем.

Необхідно звернути увагу на те, щоб реалізація цих операційних цілей відбувалася у найбільш екологічно дружній спосіб.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих негативних впливів на довкілля або здоров’я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії - важлива форма контролю фактичного впливу на довкілля Стратегії, та необхідна передумова забезпечення збалансованості розвитку області. Необхідно передбачити регулярність збору моніторингових даних за визначеними індикаторами та їх постійний аналіз для врахування під час прийняття рішень щодо планування розвитку у майбутньому.

Процес регіонального стратегічного планування не обмежується розробленням Стратегії розвитку. До Плану реалізації Стратегії будуть включені проектні пропозиції. Тому важливим наступним кроком має бути проведення стратегічної екологічної оцінки Плану реалізації Стратегії.

З огляду на зазначене, можна стверджувати, що запропонований Стратегією сценарій розвитку області прийнятний. Поєднання зусиль, спрямованих на заохочення економічного зростання та капіталовкладень у регіон забезпечуватиме розвиток Рівненської області.

Список джерел

1. Водний кодекс України (№214/95-ВР від 06.06.1995 р.).
2. Державні будівельні норми України ДБН А.2.2-1-2003 „Склад і зміст матеріалів оцінки впливів на навколишнє середовище (ОВНС) при проектуванні і будівництві підприємств, будинків і споруд” (2004).
3. Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище.
4. Доповідь про стан навколишнього природного середовища в Рівненській області у 2018 р. – Рівне, 2019 – 300 с. іл.
5. Дюсик И. Стратегическая экологическая оценка концепций регионального развития. Том 1: методология / Ири Дюсик, Даниэль Росеки, Войцех Выналек. — Министерство экологии Чешской Республики. Режим доступа: http://archive.rec.org/REC/Programs/EnvironmentalAssessment/pdf/Czech_SEA_Method_RU.pdf.
6. Економічна частина „Угоди про асоціацію між Україною та ЄС” від 27 червня 2014 р.
7. Закон України „Про відходи” №187/98-ВР від 05.03.1998 р.
8. Закон України „Про екологічну експертизу” №45/95-ВР від 9 лютого 1995 р.
9. Закон України „Про загальнодержавну цільову програму „Питна вода України на 2011-2020 рр.” №2455-IV від 3 березня 2005 року.
10. Закон України „Про засади державної регіональної політики” №156-VIII від 5 лютого 2015 року.
11. Закон України „Про інвестиційну діяльність” №1560-XII від 18.09.1991 р.
12. Закон України „Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 р.” №2697-VIII від 28.02.2019 р.
13. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища” №1268-XII від 26.06.1991 р. (ВВР, 1991, №41, ст. 547).
14. Закон України „Про охорону атмосферного повітря” №2707-XII від 16.10.1992 р.
15. Закон України „Про оцінку впливу на довкілля” №2059-VIII від 23.05.2017р.
16. Закон України „Про природно-заповідний фонд України” №2457-XII від 16.06.1992 р. (ВВР, 1992, №34, ст. 503).
17. Закон України „Про ратифікацію Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті” №534-XIV від 19 березня 1999 р.
18. Закон України „Про стимулювання розвитку регіонів” №2850-IV від 8 вересня 2005 року.
19. Закон України „Про стратегічну екологічну оцінку” №2354-VIII від 20 березня 2019 р.
20. Земельний кодекс України (№2768-III від 25 жовтня 2001 року (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, №3-4, ст. 27).
21. Карамушка В.І. Екологічна збалансованість стратегічних ініціатив і проектів (інтегрування довкільних аспектів у стратегічне планування та проектну діяльність): практ. посібник / Віктор Карамушка. – К.: К.І.С., 2012. – 138 с.

22. Кодекс України „Про надра” (№133/94-ВР від 27.07.1994 р. (ВВР, 1994, №36, ст. 341)).
23. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля” (Орхуська конвенція).
24. Лісовий кодекс України (№3853-ХІІ від 21.01.1994 р. (ВВР, 1994, №17, ст. 100)).
25. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 17.12.2012 р. №659 про затвердження Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базовий план апроксимації).
26. Національна Стратегія для впровадження СЕО та реалізації вимог СЕО Протоколу СЕК ООН: Україна (травень 2006 р.), 2006. Режим доступу: http://www.unesco.org/fileadmin/DAM/env/eia/documents/SEA_CBNA/Ukraine_strategy_uk.pdf.
27. Національна доповідь 2017 р. „Цілі сталого розвитку: Україна”.
28. Пособие по применению Протокола ЕЭК ООН по стратегической экологической оценке. Заключительная версия (февраль 2011 г.). Организация Объединенных Наций и Региональный Экологический Центр по Центральной и Восточной Европе. – 2011. – 273 с. – Режим доступу: http://www.unesco.org/fileadmin/DAM/env/eia/sea_manual/documents/SEA_Manual_final_Feb2011_ru.pdf.
29. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 р. №932 „Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів”.
30. Протокол по стратегической экологической оценке к Конвенции об оценке воздействия на окружающую среду в трансграничном контексте / Организация Объединенных Наций, Европейская Экономическая Комиссия: ЕСЕ/МР.ЕІА/2003/3. – Нью-Йорк и Женева, 2003.
31. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки (розпорядження КМУ від 3 січня 2013 р. № 22-р).
32. Розпорядження Кабінету Міністрів України №22-р від 3 січня 2013 р. „Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки”.
33. Стратегическая экологическая оценка: Ориентированный на практику курс обучения для директивных органов, сотрудников министерств и ведомств, консультантов и представителей НПО: Учебное пособие. – GTZ. – 65 с.
34. Указ Президента України №722/2019 „Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 р.”
35. Хотулева М.В. Стратегическая экологическая оценка для развития регионального и муниципального планирования: пособие для практиков / М.В.Хотулева, Е.В.Пивцакова, В.Н.Виниченко и др. – М.: Эколайн, 2006. – 61 с.
36. Черп О.М. Экологическая оценка и экологическая экспертиза / О.М.Черп, В.Н.Виниченко, М. В. Хотулёва и др. - 3-е изд. – М.: Эколайн, 2000. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/804759/>.

37. Экологические показатели и основанные на них оценочные доклады. Восточная Европа, Кавказ и Центральная Азия. – Нью-Йорк и Женева: ООН, 2007. – 110 с.
38. Noble B. Regional Strategic Environmental Assessment (R-SEA). Methodological Guidance and Good Practice / Bram Noble, Jill Harriman. – Canada: University of Saskatchewan, 2008. – 59 p.
39. Strategic Environmental Assessment of Policy, Plan and Program Proposals: CIDA Handbook. – Canada: CIDA, 2004. – 19 p.
40. Strategic Environmental Assessment: The Cabinet Directive on the Environment Assessment of Policy, Plan, and Program Proposals: Guidelines for Implementing the Cabinet Directive. – Ottawa Privy Council Office and Canadian Environment Assessment Agency, 2010. – 13 p.

Додатки

Національні екологічні цілі

Національні екологічні цілі визначені Законом України „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року” №2697-VIII від 28.02.2019 р. на основі:

Базового плану адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу (Базового плану апроксимації), затвердженого Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України №659 від 17.12.2012 р.,

Економічної частини „Угоди про асоціацію між Україною та ЄС”, підписаної 27 червня 2014 р., що передбачає наближення законодавства України до законодавства ЄС з питань довкілля,

Національної доповіді 2017 р. „Цілі сталого розвитку: Україна”, яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР),

Закону України „Про стратегічну екологічну оцінку” №2354-VIII від 20 березня 2019 р. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, №16, ст. 138).

Ціль	Завдання
Ціль 1. Формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва	<p>впровадження освіти в інтересах збалансованого (сталого) розвитку, екологічної освіти та виховання, просвітницької діяльності з метою формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості;</p> <p>оцінка ставлення та підвищення рівня поінформованості суспільства щодо значення, переваг та інструментів сталого споживання і виробництва, стану і цінностей біорізноманіття та заходів, які необхідно здійснити для його збереження, відновлення і сталого використання;</p> <p>забезпечення практичної реалізації результатів сучасних та фундаментальних екологічних досліджень та безперервної взаємодії між науковцями та державними органами;</p> <p>врахування рекомендацій наукових установ екологічного спрямування при прийнятті управлінських рішень та підготовці проектів нормативно-правових актів;</p> <p>розвиток партнерства між секторами суспільства з метою залучення до планування і реалізації природоохоронної політики усіх заінтересованих сторін;</p> <p>забезпечення участі громадськості у прийнятті управлінських рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища та природокористування;</p> <p>забезпечення дотримання екологічних прав та обов'язків громадян, доступу громадськості до правосуддя з питань охорони навколишнього природного середовища та природокористування.</p>
Ціль 2. Забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу	<p>підготовка та впровадження Основних засад (стратегії) державної екологічної політики в збалансоване лісоуправління;</p> <p>упровадження інструментів сталого споживання і виробництва;</p> <p>вдосконалення системи кадастрів природних ресурсів, державної статистичної звітності з використання природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища;</p> <p>створення екологічно та економічно обґрунтованої системи платежів за</p>

України	<p>спеціальне використання природних ресурсів, у тому числі природних ресурсів з асиміляційним потенціалом;</p> <p>зменшення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, зокрема шляхом вдосконалення принципів формування екологічної мережі, її розширення і невиснажливого використання, а також збереження унікальних природних ландшафтів;</p> <p>збереження та відновлення чисельності видів природної флори та фауни, у тому числі мігруючих видів тварин, середовищ їх існування, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу та типових природних рослинних угруповань, що підлягають охороні;</p> <p>протидія незаконному обігу та торгівлі об'єктами дикої фауни і флори, у тому числі введення заборони використання диких тварин у цирках, а також у будь-якій іншій комерційній діяльності публічного характеру, крім стаціонарних зоопарків;</p> <p>збільшення та розширення територій природно-заповідного фонду (зокрема заповідних зон у національних природних парках та регіональних ландшафтних парках), створення на суходолі і в акваторії Чорного та Азовського морів і забезпечення збереження і функціонування репрезентативної та ефективно керованої системи територій та об'єктів природно-заповідного фонду, у тому числі транскордонних та європейського і міжнародного значення;</p> <p>зменшення негативного впливу процесів урбанізації на навколишнє природне середовище, припинення руйнування навколишнього природного середовища у межах міст, зокрема, недопущення необґрунтованого знищення зелених насаджень у межах міст під час виконання будівельних чи інших робіт, незаконного відведення земельних ділянок, зайнятих зеленими насадженнями, під будівництво;</p> <p>забезпечення збереження, відновлення та збалансованого використання рослинного світу України;</p> <p>забезпечення сталого управління водними ресурсами за басейновим принципом;</p> <p>забезпечення сталого використання та охорони земель, покращення стану уражених екосистем та сприяння досягненню нейтрального рівня деградації земель, підвищення рівня обізнаності населення, землевласників і землекористувачів щодо проблем деградації земель;</p> <p>перетворення сфери надрокористування в максимально прозору та інвестиційно привабливу галузь, що відповідає кращим міжнародним стандартам;</p> <p>стимулювання впровадження систем екологічного управління на підприємствах одночасно з поліпшенням екологічних характеристик продукції, у тому числі на основі міжнародних систем сертифікації та маркування;</p> <p>запровадження в Україні системи зелених закупівель;</p> <p>наукові дослідження зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення;</p> <p>стимулювання розвитку інфраструктури управління відходами;</p> <p>упровадження технологій електронного урядування в екологічній сфері;</p> <p>стимулювання оновлення зношених основних фондів промислової і транспортної інфраструктури та об'єктів житлово-комунального господарства шляхом прямих державних дотацій, здешевлення кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо.</p>
---------	--

<p>Ціль 3. Забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України</p>	<p>розвиток галузевих стратегій щодо: покращення якості повітря; покращення якості води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище. Повне поступове припинення скидання у водні об'єкти неочищених та недостатньо очищених стічних вод і забезпечення відповідності ступеня очищення стічних вод установленим нормативам та стандартам, а також запобігання забрудненню підземних вод; збереження озонового шару; запобігання зміні клімату та адаптація до неї; управління відходами та ресурсами, повернення у господарський обіг ресурсоцінних матеріалів; поступового обмеження використання окремих виробів з пластику у харчовій промисловості; забезпечення охорони та захисту природи; зменшення промислового забруднення та ризиків промислових аварій; збереження біорізноманіття та ландшафтів; контролю та запобігання біологічному забрудненню; поводження з небезпечними хімічними речовинами; забезпечення обов'язковості інтеграції екологічної складової до політик та/або програм загальнодержавного, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку, створення податкового, кредитного та інвестиційного клімату для залучення коштів міжнародних донорів та приватного капіталу у природоохоронну діяльність; усунення прямої залежності економічного зростання від збільшення використання природних ресурсів і енергії та підвищення рівня забруднення навколишнього природного середовища; стимулювання впровадження суб'єктами господарювання більш екологічно чистого, ресурсоефективного виробництва та екологічних інновацій, зокрема екологічної модернізації промислових підприємств шляхом зниження ставки екологічного податку або у формі фіксованої річної суми компенсації (відшкодування податку); упровадження в Україні сталого низьковуглецевого розвитку всіх галузей економіки; включення питань щодо цінності біорізноманіття в національні, місцеві, стратегічні, програмні документи та плани розвитку економіки та її галузей; упровадження систем екологічного управління, розвитку добровільної екологічної сертифікації, маркування продукції, екологічного аудиту.</p>
<p>Ціль 4. Зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення</p>	<p>зниження рівня забруднення атмосферного повітря та вод; регулювання промислового вилову водних живих ресурсів у межах територіальних вод виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу і внутрішніх водоймах України; зменшення антропогенного впливу на екосистеми Чорного та Азовського морів; покращення якості ґрунтів та впровадження ефективної системи підвищення їх родючості; запровадження управління екологічним ризиком на основі його моделювання в режимі реального часу із залученням новітніх інформаційних технологій з метою захисту природних екосистем, здоров'я та благополуччя населення; запобігання розповсюдженню інвазійних видів та контроль за появою та розповсюдженням таких видів у природних екосистемах, у тому числі морських;</p>

	<p>забезпечення та сприяння використанню сучасних пестицидів та агрохімікатів з мінімальним негативним впливом на флору, фауну та здоров'я людини;</p> <p>зменшення обсягу вивезення радіонуклідів за межі зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення;</p> <p>запобігання неконтрольованому вивільненню генетично модифікованих організмів у навколишнє природне середовище;</p> <p>формування екологічної складової державної системи захисту критичної інфраструктури України;</p> <p>стимулювання заміщення первинних природних ресурсів за рахунок використання відходів виробництва чи побічних продуктів, у тому числі шлаків;</p> <p>упровадження сталої системи управління відходами та небезпечними хімічними речовинами;</p> <p>розв'язання екологічних проблем, відновлення та збереження навколишнього природного середовища Донбасу.</p>
<p>Ціль 5. Удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління</p>	<p>упровадження принципів належного екологічного врядування, підтримка постійного діалогу із заінтересованими сторонами щодо підготовки та прийняття стратегічних рішень;</p> <p>укріплення інституційної спроможності щодо планування, моніторингу та оцінки ефективності впровадження екологічної політики;</p> <p>запровадження екологічного обліку для оцінки ефективності політики та управління;</p> <p>розвиток і вдосконалення природоохоронного законодавства та підвищення рівня його дотримання, включаючи наближення законодавства України до права (acquis) Європейського Союзу;</p> <p>посилення відповідальності за шкоду, заподіяну довкіллю, відповідно до міжнародних зобов'язань України;</p> <p>забезпечення науково-інформаційної та інноваційної підтримки процесу прийняття управлінських рішень;</p> <p>кіберзахист відповідних екологічних інформаційних ресурсів, систем, баз даних;</p> <p>посилення спроможностей природоохоронного управління у проведенні комплексного моніторингу стану навколишнього природного середовища та державного контролю у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів;</p> <p>розмежування функцій з охорони навколишнього природного середовища та господарської діяльності з використання природних ресурсів;</p> <p>забезпечення чіткого розподілу повноважень у сфері охорони навколишнього природного середовища на державному, регіональному та місцевому рівнях;</p> <p>забезпечення цільового бюджетного фінансування природо-охоронних заходів та недержавного інвестування природоохоронних проєктів;</p> <p>удосконалення кадрової політики та професійної підготовки фахівців у системі охорони навколишнього природного середовища та природокористування.</p>

